

Riosi Kaaweruma Tuuyewari Ruuka Iyoteria

Ruuka teepote

¹ Kúíraa, weruma teerewaeme Tiiojiroo. I'wa aamo nayewemane i'ka iyoterichio, muuwaeme ti'tijoe Riosi iintoria iyoteka mochtoriaopua, muuwaeme itapiti Riosi iintoriaopua i'ka weechio, taamoo nane'reka mochtioapa pu'kao, yooma ti'tijoeri tetewachi ikitiame. ² Ihji ti'tijoe pukeri o'inia iyotekamea, Eesusi Riosie Weratiamechi simiyame, taamowichio toowerepua yooma Eesusi iintoria iyotetiame, pukeri o'iniachisi Riosie Weratiamee ahpo tetewiteretia, yooma pukeri o'iniachisi ahpo nayeweretiaopua tiame pukae. ³ Wa'a tiachipao neeeai, tehpe simitekapa i'yaeka i'ka ikitiameo, aamoo Tiiojiroo, weruma tiamekopa aamoo, aamo iyotepamio orapakania waikao, nape ma'chiamе chiiamepua i'kao, ⁴ aamoo, nane'remichiopua i'ka Riosie Weratiamechio, yooma itapiti ikitiameopua, te'ta pichiwa wa'a tiame ikitiamekoopua, aamo masiteriachitia.

Riosi ku'iwariaa Waani Paatori naawamio tuunapua

⁵ Uurea weechi te'ta yawichikoipua Eeroreo, wa'a yasariaipu piiripi tijoe neeserosi, isaeri

tiopachi neesetoame. Ihji tijoea Sakaria tewaniame eneriaipua, Aawiasi tewaniamechi pirenaturichi neeserosi eneriaipua. Ihji Sakaria uupiraa, Eerisawe tewaniame eneriaipua, Aaronichi o'inia ti'tijoeturichi eename. ⁶ Ihji Sakariaa uupimao, na'pahka kaawe teteiwame enerepua Riosio, kaaweruma teetoka mochitoamekapa, te'ta Riosi chiiachitia, Riosi yoorewao, ki se'wika mochitoapa. ⁷ Puuuu, ki tatanaeme eneriaipua, pu'ka oowitiameopua ki tanayamekopa; oowitiamea, ya'watiameme enerepua wa'asi, tijoeai oochetiame wa'asi.

⁸ Piire taaweo, Sakaria ahpo pirenaturi ne'neserosichio, aata pakimioiopua ti'tijoeriwichio iintomiaopua, iyoriwachio, ⁹ Sakariachi wichirepua pakimiao, te'ta iyoriwachi cho'i moorimiaopua Riosiwichioo. ¹⁰ Sakariao, yooremina ihsioio pu'ka cho'i moorekao, wa'api ma'chi itipikamea, Riosichi nayewarepua paparaka. ¹¹ Wa'a yooremina ihsioiopua Sakariao, senawato wa'a weeriameme tetewarepua Riosi ku'iwari, moorera chokichi weeriameme ahjamina. ¹² Sakariaa, wa'a weeriameme tewakapa moorera ahjaminao, tajinachurepua, tisia majakapa pu'ka tijoeo. ¹³ Nape Riosi ku'iwaria chaanerepua pu'kao:

—Ka'te mahja muuuu. Neeea, Apoe Te'pa Kahtiameme uhjuratiamenia aamo tuuyemichioopua, aamo Riosichi itariaopua inamutiamekopapua wa'asi. Aamo uupia, taanaremerikatapua piiripi temari, pu'ka temari aamo uupi taanaremerio, Waani tewamiatamua, wa'a aamo no'o chaanenukapu Riosia. ¹⁴ Pu'ka

kuita naawasoo tisiwa peenia erakomeri eemea, ahkasi wahjachiai wa'achitia erakomeripua. ¹⁵ Ihji kuita naawameria, ki oowera tijoe enemeripua Riosiwichioo. Kiisi iijame enemeripua ihta utewaeme teekuchameoi. Ihji Waani tewapuamea, Riosi Riosiwari yahchame enemeripua, ke'chu naawaio, pukaepa itapiti yoorame enemeripua Riosiwichioo. ¹⁶ Puuua, muuwaeme isaeri ti'tijoerio, ahpo Paamira Riosichi e'enapumeripua, pukachi paparaka mochtomichioopia pu'kao. ¹⁷ Ihji Waania yooma ti'tijoerio, ehkoriaami Eeriachitia Riosi utewarie nayewemeripua, Riosi Riosiwarie, ke'chu eenoioopia pu'ka Paamirao, ti'tijoeri masitemiaopia. Ihji Waania, ti'tijoeri weeweruma tiarieme erakoniamemo, nu'nunti tiarieme erapaniamewichio nayewemeripua pu'kao, wa'a erapakaopia, yooreka tetewimichioopia pu'ka Paamira enameroopia masitemia.

¹⁸ Sakariaa chaanerepua Riosi ku'iwario:

—¿Taanaetare teemea, no'o uupio ya'watuamekoi, neeeai oochetiamepua wa'asi?

¹⁹ Waikao, Riosi ku'iwaria chaanerepua:

—Apoe Kaurieri neeea, Riosi kahtiachi o'inia eename. Amochi uhjuratiame neeea, i'ka peeniatiame tuuyepua, chaanemichio aamoo. ²⁰ Nape ehpeo, ki ikanati pichikekapamua Riosi chiiao, ni'o itipimamua, ahkasi yooma ikiyachisi i'ka Riosi aamo chaaneriaio.

²¹ I'ka wa'a tiame ikiyoipua Sakariao Riosieo, ma'chi itipikame ti'tijoeria, yaapi erakoka puuyerepua: “¿Aatia ki machenaniare

Sakariaa?”, chaachapaka. ²² Sakario ahkasi machenasooa iyoriwachio, nane'rerepua itapiti ikiriopua wa'a iyoriwachio, ki ijiyenopapua naewakao, sekaeche nayeopa pu'kao, itapiti tepoena eename tetewiriameko maaerepua.

²³ Wa'a teekaopua, ahpo neeserosi tehkiwa yorasao, no'rarepua ahpo ta'pechi. ²⁴ Neipa i'kao, Sakaria uupira Eerisawe tewaniamea, petetereparepua waikao. Peteterepasaapa, ki ahka oirepua mariki meeche. Ahpo iikachio e'rarepua: ²⁵ “I'ka no'o yoorare Te'pa Kahtiamea No'noa, ki suuwe eramichio pua no'oo, ki tatanatapao, apoe cheeria ihjia, noochi ikimia.”

Riosi ku'iwaria Eesusi naawamio tuunapua

²⁶ Puhsani mechachio pua Riosia, eenechi uhjurarepua Kaurierio, nape ehpeo, Arirea weechi, Nasare tewaniame mochiwachi. ²⁷ Wa'a naewanurerepua oowitiame ahjama, Maaria tewaniame enerepua. Puuua ki neewiame eneriaipua pehjo, Oose ahjama neewimeri, ehkoriami Raawitaru tetejimarichi, naawakame. ²⁸ Wa'a asisaapa Riosi ku'iwari Kaurieria, pu'ka oowitiameo, chaaneka teepoterepua:

—¡Kúira Maaria, Riosie kaawe yoratiameráa!
¡Aamo ahjama tiame Riosía!

²⁹ Riosi ku'iwari chio wa'a tiame inamukapa Maariaa, tahpitika eraparepua, ki pahtekapa wa'a tiame teepotario. ³⁰ Nape Riosi ku'iwaria chaanerepua:

—Ka'te a'chi e'ra Maariaa, kaaweruma iintomeri Riosia aamowichioo. ³¹ Ki maaeme tiiaiopua, peteterepameri muuua. Pu'ka temari

naawasoopua, Eesúsi tewamerimua. ³² Puuua ki nu'uti enemeripua, ahkasioi puuua Te'ta Werumara Riosio, Taanara tewapuamepua, apoe Paamira Riosia, ki nu'uti ye'kari kiameripua pu'kao, ehkoriaami Raawitaru teereriachitia ye'kari. ³³ Yawichi enemeripua tiameo, yooma ahkasi Aakowo tetejimarisiwachisi ye'karisiwachi, ahkasi ki seenampachisi ki wahjiame; ihji kuita yawichituniamea, ki seenampasi enemeripua, ki wahjiamesi.

³⁴ Maariaa iinatukerepua waikao:

—¿Nape ihtana ikika wa'a teereta neeea, ki kuunaemekai, ki neewikameai neeea?

³⁵ Nape Riosi ku'iwaria nehjiarepua:

—Riosi Riosiwaria, amochi enameripua, Te'pa Kahtiameraai tewekachi, amochi yasipameripua. Pukaepa naawasaapa temaria, Riosika tiame iinuemeripua, kihtaoi a'chi tiame, Riosi Taanara tewapuamepua tiameo.

³⁶ Aamo tejima Eerisaweai, kiisi maaepori tiiaio, taanaemeripua tiameo, piiripi temari. Puuua, ki tatanatameko tuuniameai, puhsani meechea i'tonapapua peteterekao. ³⁷ Wa'a ikikame puuua, ki'tiopa Riosiwichioo, ki kajume tiameo.

³⁸ Waikao Maariaa, chaanerepua:

—Kaawepua. Riosi nuurewarachi kahtiame neeea. Wa'a erasaa Riosia, wa'a ikitemapua noochio, pu'ka aamo chiiao.

Ikaechepa Riosi ku'iwaria, no'arepua waikao.

Maaria Eerisawe ne'nemia eenaria

³⁹ Pu'ka taawechiamio Maaria, yaapi Uurea weechiami akiparepua, piiripi mochiwachi

roomosachiami. ⁴⁰ Wa'ami simikaopua, Sakaria ta'perachi eenarepua, wa'a asiyaio ta'pechio, teepotarepua Eerisaweo. ⁴¹ Eerisawea, wahka teepotame inamukapaopua Maariao, Eerisawe simaroraapua topachio, noonorepua. Pu'ka wa'apichi Riosi Riosiwariai, Eerisawechi eenarepua. ⁴² Wa'a iikapa puua, ki nu'unti kaawe erapakao, chaacharepua:

—Yomachi ooweruchio, muuukamerapua uutiamapua Riosieo, amochi naawakameo, ki nu'uti uupuamepua Riosieo. ⁴³ Tísia kaawe iintoremua eenakao, tísia kaawe e'rame neea aamo tetewapao. Cheriwema aamo eenariawichioopua, nape neekamera enameriapua aamo kahtiachio, aamokamera kaawe eratemiao. ⁴⁴ Aamokamera kiameri tiiai neea kaawe e'rewao, noochi kahtiamer simaroo aamo teepotachanioopua, káitisia peenia erapaka noochi noonorioopua. ⁴⁵ Tísia kaawe yoratiamer muua Riosieo, pichikekapa muua aamo chaanenuretiao.

⁴⁶ Wa'a chaanetiapa Maariaa, cheerepua:

Noochio neea,

ki nu'utiko e'riamenia Paamirao,

⁴⁷ pukachi kaawe erapasiamer neea no'o iikachio,

no'o Te'pa Kahtiamechi Paamira,

no'oo newipatiamechi;

⁴⁸ Riosio no'oo, oowera ki weruma tiamekoipua yorakiamer,

noochi ne'nepakamepua,

ahpo iintomeriopua noochi,

ki aatakoipua no'oo.

- Ehpe waanamio yooma ti'tijoetusiamēa,
 Riosie noochi kaawe iintotia,
 chaachapaka mochtomapua,
⁴⁹ i'ka Riosi yomachi aampa ute-
 wariemeopua,
 ki nu'uti iintoriopa noochio.
- Tísia kaawerumakotinia pu'kao.
- ⁵⁰ Apoe Riosia tesiwe e'riame aaatao,
 ahpo kaawe e'reka yooriameopua, ahjachi
 paparakao;
 pu'ka ahpo iyoriameo,
 cheriwiamēpua pu'kao, ahkasi ihtori tijoe-
 tusiwachi.
- ⁵¹ Apoe Riosia ahpo ki nu'unti utewarieopua,
 yooma ahpo weruma erakoame noonow-
 inariao,
 pihtuchamepua.
- ⁵² Ihji Riosia ya'yawichioio, puipamepua ahpo
 yasirachiopua,
 wa'a ikisaopua pu'ka yawichiwa yasirachio,
 ki ahpo weruma erakoamerakamera mochi-
 wamepua,
 wa'a weruma ahpo erakoame yawichi yasir-
 achioopua,
 weruma te'tereparichi apechunakaopua.
- ⁵³ Cho'chorowa e'raka ahpo iikachi Riosichi ena-
 pameopua,
 kaawerukamera kiatiamēpua Riosieo,
 cheriwiamēpua pu'kao.
- Wahjachiopua,
 ki tesiwa erakoka enapameopua apochio,
 wa'atia no'rapuamepua pu'kao,
 kihta cheriwesa.

- ⁵⁴ Apoe Riosia, ku'irepua i'isaeri ti'tijoerio,
ahpo seekaerachitia te'terameopua tiameo,
ki natakepaka ahpo tesiwemiaopua.
- ⁵⁵ Riosia, pu'ka iintomeri tuuriaipua taamo ehko-
riamio,
aaata newipatemeru uhjuramio tuukao,
yooma Auranisi o'inia tetejimarsiwi-
chioopua,
ahkasi ki wahjiamesi.
- ⁵⁶ Maariaa, paika mee chahka yasisaa Eerisawe
ta'perachio, eenechi no'arepua ahpo petechio.

Waani Paatori naawaria

⁵⁷ Neipao Eerisawe, pu'ka kuita naawameri
asisoopua, saurepua pu'ka kuitao, temari
enerepua. ⁵⁸ Waikaopua, Eerisawe
tetejimara waapi mochikameraa, e'enarepua
waikao, kaawe e'remiaopua sauriao, tisia
kaawe yooratiamekopua pu'kao, apoe
Paamiraeopua Riosio. ⁵⁹ Osanao taawe
i'toiopua kohjao, siichitepumia i'toretupua,
teewara yahchepuawichioopua, tiopachi
neeseriosieopua. Wa'a teewataniioopua
neeseriosia, Sakaria tewamo o'rariaipua,
wa'a teewaekopa noonorao, ⁶⁰ nape yeeyeraa
chaanerepua neeseriosio:

—Ka'ipua, ihjia Waani tewapuamepua.

⁶¹ Wa'a chiiopa Eerisawe, tetejimaraa
chaachaparepua:

—¿Nape aatia? Ki'te aaataai wa'a tewaniamea,
taamo tetejimachio.

⁶² Waikao, sekae iinatukerepua noonorao,
aachin tewapuamekoopua pu'kao. ⁶³ Waikao

noonoraa iyositasaopua iyotepuachio, wa'a iyoterepua teewarao, Waani tewapuameko tuuka. Wa'a ikisoopua pu'kao, ahpo ne'nepakaopua, "naakona", chaachaparepua.

⁶⁴ Pu'ka wa'apichi Sakariaai, iiyenarepua waikao naewasika. Wa'a ikisaapua, ki nu'uti cheriwema ki'yarepua Riosio, yooma Riosi iintoriawichioopua.

⁶⁵ Waikao pu'ka wa'a ikitiameopua wa'ao kuitachi simiyameo, waapiami mochikamea, ki nu'uti erakorepua Riosichio, i'ka iintoriaopua. Ahkai mehka ohjoemeoi Uurea weechi tuuyeretupua i'ka ikitiameo, ahka roomosachiami ohjoemeoi.

⁶⁶ Yooma i'ka nane'rekamea aatia tiiao, ahpo chaachaparepua:

—¿Ihtatia enemerijuare ihji kohja temaria?

Wa'a erakore puuua, Apoe Paamira Riosio, weruma teereme tiopa kuitachioopua.

Sakaria wiikara

⁶⁷ Sakariaa, ki nu'unti erapaka Riosi Riosiwariopua ahpo iikachio, chaacharepua:

⁶⁸ I'isaeri Paamirawa Riosio,

ki nu'uti paparawa chanipuapua pu'kao,
yooma ahpo mochiwachiamioopua ti'tijoeri,
newipatemia eenariopa.

⁶⁹ Apoe Riosia, taamowichio weerakamepua
aaata,

taamoo, taamo newipatemi tuuyemichio;
puuu newipatemiaa,
ehkoriami Raawitaru tetejimarichi
eenamepua.

⁷⁰ I'ka newipatemi nayewaka cheerepua ehkoriamio,

- uhjuramio tuukao,
 ahpo nayewaturachiopua, ti'tijoe.
- 71 Riosia taamo newipatemo tuuriaipua,
 taamo seepurawachio,
 taamo nekumiamechiopua tiameo.
- 72 I'ka iintowachiopua ahpo cheeriao,
 taamo ehkoriaami cheeriaopua,
 pichiwa iintokamepua;
 kiisi natakepakamepua ahpo katewerio,
 73 taamo ehkoriaami Aurani ahjama katewe-
 riaa,
- 74 taamo seepurawachio,
 na'sonamio tuuriaopua;
 wa'a iintosoopua pu'kao tamochio,
 kihta seeweka mochtipuawichiopua,
 Riosichewichio yorakesikaopua.
- 75 Wa'a teerekao Riosio,
 kakupachi nokisimeri teemea,
 taamo iikachio kihta a'chi tiame ki
 kaaweruma inatatokao,
 ahkasi ki seena aampasi.
- 76 Muuua, no'o taanaai,
 Te'ta Riosi Werumarawichioo, nayewatura
 enemerimua;
 pahcha teetomerira pu'kao,
 katewesika poeopua, ti'tijoeri iikachi,
 apoe enasoopua te'ta Paamira tewekachi
 o'inia enameriopua,
 kaawe e'raka uupuaichiopua.
- 77 I'ka Paamirao naewameripua,
 tatakori cheriwemio tuuka,
 ti'tijoerio newipatemio tuuka,
 78 ahpo nakiyae tesiwe e'riaopua.

Pu'ka Apoe Paamira enasoopua,
 weemera ma'chirepakameka teeremapua,
 weemera taajenakamechitia apochio,
 79 pu'ka te'ta tukapachi mochitoameopua,
 taajenamichiopua iikachio,
 apochi paparaka enapameopua,
 cheriweka,
 Riosichio ta'iria mochiwa teerepaka.

80 Puuu Waania simiterepua weripakao,
 epeche teetoka Riosichio, epeche teetokaopua
 paparaka. Ihjia, ke'chu o'iniaiopua, isaeri
 ti'tijoerichio nayewatukao, poanachi ohjoere
 puuuapu ki tijoeekachiopua pehjo.

2

Eesusi naawaria *(Maateo 1:18-25)*

1 Pu'ka taawechiamio, Aauhto tewaniame ene-
 riaipua te'ta yawichi. Puuu iintokamepua yooma
 ti'tijoeri kehkiwa nane'repua teewara iyop-
 unurakaopua, yomatiamie ahpo ye'karichiopua.

2 Ihji ti'tijoeri kehkiwa ihtetawa pukeri o'iniachio,
 Siirenio Siiria weechi yawichikoi enerepua.

3 Pukaepa ti'tijoeria, yooma ahpo naawari-
 achi e'enapuretupua, ahpo iyopumichiopua tee-
 warao.

4 Oosea waikao machenarepua Nasare
 Arirea weechio; wa'a o'iniaio Uurea weechite
 moenarepua Weereni muuwarichi, Raawitaru
 tetejimarichi naawakamekapa.

5 Wa'a ahpo iyopure Oosea, Maaria ahpo uupi enemerih-
 jamao, amori sauyamepa wa'asi.

6 Wa'ao Weereni nokioio, asire Maariaa ahpo saumia-
 chio.

7 Wa'a saure Maariaa pahcha simiyame

temariopua. Pu'ka naawasoopua, wisasorichi ikapisaapua, wakasi koi'rachi teekarepua. Ki karichi naawakame puuua, ki tewitiopa ahka che'repauachio.

Riosi ku'iwari chaachaparia; po'wa tepuyame tiame

⁸ Waika tukaooi, wa'ami ahka che'repariaipua waapio, po'wa tepuyameaipua tiame.

⁹ Senawato wa'a weeriame tetewarepua eekachi, aaata tewekachi eename, Riosi ku'iwari. Waikao i'ka norikame che'repameo, ki nu'uti uutapatere Riosia, ahpo tísia peeniatiamée tisiwariopua. Pu'ka tetewakaopua, tísia majarepua. ¹⁰ Nape wa'a tiiopao Riosi ku'iwaria, chaanerepua:

—Ka'te majako eemea. Kaaweruma aamo tuuyemia eenakamenia, yomatiamé wehjoarichio ti'tijoeo ooweruopua tiameo, tisiwa peenia erakopuame. ¹¹ Ehpe tukao Weereni mochiwarichio, wa'ao aamo newipatemeri naawakamepua, apoe Paamira Riosie Weerapuamea, wa'a Weerenio, Raawitaru mochiwarichi tewaniamepua tiame. ¹² Eee tiame teima eemeapu pu'kao, wisasorichi ikapitiame enemapua, itapitichi kaanoachitia wakasi ko'irachi tekitiame.

¹³ Pu'ka wa'apichi wa'a eekachio, Riosi ku'iwari weeriachiopua, ki ookapi ajaparepua ahjama wahjachi Riosi ku'iwari. Puuua Riosi ka'karuma naewakao, chaachaparepua:

¹⁴ Ki nu'uti peenia tiame naewarii,
ki waapisi te'pa kahtiameoopuaaa,
weeechi mochikame ti'tijoe ooweru tiameoo,
tísia ta'iria mochiwari pu'kawichiooo,
Riosi te'ta te'pa kahtiamee tesiwewaeooo.

¹⁵ Pu'ka tewekachi e'enameo nonorasoopua, po'wa tepuyamea chaachaparepua:

—Siimpataria wa'a Weereni, wa'a ikitiameo Riosi taamo tuuyeria ne'nemia.

¹⁶ Wa'a chaachapasaapa, yaapi teetoka siimparepua wa'ao. Wa'a ajasisaapa puuua, kahtiame tewarepua Maariao, Ooseopua tiame. Kohjao, itapitichi kaanoachitia po'yame tewarepua, wakasi koi'rachi. ¹⁷ Waikao, wa'a po'yame tetewisaapua pukeri naawakame kohjao, yooma tuurepua Maariao, pu'ka tepoena e'nakame Riosi ku'iwari ahpo chaaneriaopua, pu'ka kohjachi simiyameo. ¹⁸ Waikao yooma wa'a inamukamea, tahpitika erapakaopua chaachaparepua: “¡Aa, naakónaa! ¡Itapiti ikipuamejuarepua naaju?”

¹⁹ Nape Maariaa yooma i'kao, senepi apochi inataka yasitorepua, i'ka ikipuameopua. ²⁰ Puuu po'wa tepuyamea, poanachi nokisire puuuapu chaachapasika, kaawe naewasika Riosio, pu'ka itapitio ahpoo, chaaneretia, tetewaria tiame.

Eesusio kohjaai pehji, i'isaeri tioparachi tetewitewa

²¹ Osanao taawe i'toiopua kohjao, siichitepumia i'toretupua teewatemia. Ihji kohja temaria, Eesusi teewaretupua, Riosi ku'iwario wa'a cheeriopua Maariao, ke'chu peteterepoiopua pehjo.

²² Maaria ahsepatesoopua ahpo sauria piipatepuachi taaweo, Eerusareni siimparepua Eesusi temari i'tokaopua tiame, Riosichi tetewipumiapua, Moisetaru nuurari chiiachitia. ²³ Wa'a noonoirepua, i'ka

Riosi Iyoterichio eee chiiamekopa: “Yooma pahcha naawakame tehtemaria, Riosiwichio teewepuamepua.”²⁴ Yayawaraa Eesusio, ahpo tatakoririawichioopua, Moise yoranura yoorarepua, puuaa chiia: “Ooka chonoporo oowemitia, ooka piichonioi.”

²⁵ Waika taawechiamioi, Eerusareni yasari-aipua piiripi tijoe, Siimeoni tewaniame. Ihji tijoea, tísia kaaweruma eneriaipua, tísia paparama Riosichioopua tiameo, Riosichio, isaeri ti'tijoeri newipatewa tísia puuyetoka yasitoame. Ihji Siimeoni Riosi Riosiwarioe, eratetiame eneriaipua,²⁶ ki mukimerikopua pehjio, ki tete-waapua pehjio, Riosie Weratiameopua, tísia puuyeniameopua, yoomahka.²⁷ Ihji Siimeonia, Riosi eratewachi eenariaipua wa'ao, isaeri tiopachio. Wa'achi e'enariopua Eesusi yayawarao, Moise nuurari yoramiao, Siimeonia tetewarepua kuitao.²⁸ Wa'a ikisaopua, koomirepua kuitao, pu'ka koomikao, cheriwema ki'yakaopua Riosio, cheerepua:

²⁹ Paamira, ehpeo muuua aamo cheeriao,
iintokame muuuapa,

Pu'ka aamo iintomia tetewikapao,
ta'iria mukimerinia,

³⁰ aamo uhjuraria newipatemerio,
tetewakapa.

³¹ Ihjia aamo iintoriaapua,
aamo tetewachi iintotiamepua,
yooma mochiwari tetewachi.

³² Ihji aamo weeechi enateriaa,
yomachi weeechi mochikamewichio, tahje-
waripua,

yoomahka aamo inatariao, yoomahka
 pahtepuawichio,
 yooma isaeri ti'tjoeriopua,
 pu'kao te'ta kaawe tetewipuawichiopua.

³³ Waikaopu kuita yeeyeraa noonoraapua tiame, tahpitika erapakaopua: “Naakónaa”, eraparepua. ³⁴ Waikao Siimeónia, kaawerumari Riosie e'resaapua yayawarao, chaanerepua Maariao:

—Ihji aamo kohja temaria, ki ookapi ti'tijoe ooweru tiamee, ki nakika tetewipuamepua. Puuu i'ka kohja weripaso wa'a teeka tetewikamea, ahpo Noono tewekachi kahtiamechi simiyame nayewatuka oioioo, kiisi kaawe te'teremeripua i'ka Noonora tewekachi kahtiamechio. Wa'a teeremiaipua, wahjachi ki ookapi ti'tijoea ooweruapua tiame, ka'karuma enepaka Riosichio, tísia kaawe te'terepakaopua Riosichio, tísia kaawe erakoka ahjachi paparamapua. ³⁵ Ihjia nayewatuka oioi nane'repuamepua, ihtana erakoameko ti'tjoerio pukachio, kaawe erakowao ki kaawe erakowaoi. I'ka ti'tjoerieo kiisi kaawe e'reniamekopao, tísia yuuwesimeri muua aamo iikachio, ahkasioi nasimachetae aamo iikachi otopuniamechitia.

³⁶ Wa'api tiopachio, wa'a yasariaipua piiripi ooitiamé, Aana tewaniame. Ihji oowitiamea, Riosi naewatura eneriaipua tiame, Aanueri maarara eneriaipua, Aasere tetejimari tetejimaeme. Yáá'watiame eneriaipua wa'asio. Pukeri weripai neewisaapua, oowisani paamupariche ohjoeriaipua kuunaekao,
³⁷ naao weerewa aampa oowisani paaumpari

i'toriaipua. Waika o'inia tiopachi ohjoeme eneriaipua wa'ao, senepi wa'a ihsiname eneriaipua i'isaeri tioparachio, Riosichi naewaka ti'tijoeriwichio. Ki ku'itapisi weesa wa'a iijisia Riosi naewakao, chorowaio ki teewiame eneriaipua. ³⁸ Siimeóni kajukoioipua nayewakao, wa'achi eenare Aanaai wa'ao, pu'ka tetewakaopua kuitao, cheriwema ki'yarepua Riosio, yooma inamuachioipua wa'ao. Waikao i'ka kuitachi simiyame nayewerepua yooma wa'a ahpo tetewaka wa'a tiopachi ajakameopua, pu'ka kuita koomika weeriáío. Waikao pu'ka nayewaria inamukamea, pu'ka kuita maaerepua ahpo newipatemerio, rooma soontarowarachi nasiwaka Eerusareni u'yekao, rooma yawichiwatere mochiteniameo, wa'a tiiname puuyeka mochitoamekapa puuua.

Nasare e'enawa eenechi

³⁹ Oosea Maariaa tiame yooma yorasaapua Riosi nuurari chiiaopua, Nasare nonowarepua pe'ku, ahpo mochiwachi Arirea weechi.

⁴⁰ Wa'ao nu'uti temaria, epeche epecheche weruma weripatorepua, epeche epecheche peenewarieme enepatoka, epeche utewasipaka Riosieopua, ahpo neesetowachio.

Eesusi nu'utikai tiopachi ihsiriame

⁴¹ Eesusi yayawaraa senepi paaumparichio, Eerusareni siisimpame eneriaipua pahkochio, Semejenato pahko tewaniamechi. ⁴² Eesusio, oosa mariki aampa ooka paamuoiopua, eenechi siimparepua Eerusarenio, senepi paaumparichi, siisimpaniachitia. ⁴³ Nape

yooma kajusooa pahkoo, nonowanioipua eenechio, Eerusareni itipiriai Eesusia, ahpo yayawae ki nane'reka. ⁴⁴ Yayawaraa, wa'a ihtoame maaerepua muuwarichio. Nape ahkasi piie taawe poorosimiai ki tetewapa pu'kao, i'yasirepua waikao, tetejimarichiopua, muuwari nokisiwachi. ⁴⁵ Ki tewakapa wa'ao Eesusio, pe'ku e'enarepua Eerusareni, wa'a i'yamia.

⁴⁶ Ahkasi paika taawechi neipa, tewarepua pu'kao, i'isaeri tioparachi yooremina kahtieme, masitaria ahjama naewaka, iinatukekaopua pu'kao, keepukaopua tiame. ⁴⁷ Wa'a mochikame ma'masitarie iinatukeniaapua, tisia peeneka nehjiarepua. Wa'a chiopua i'kao, ma'masitaria, tisia peenia e'raka inamurepua, tisia peeniopa. ⁴⁸ Wa'a tewakapa yayawaraa, tahpitika eraparepua, wa'a tewakapa pu'kao, nu'utikaiopua pu'kao, tisia machiyame ahjama nayeopa. Waikao yeeyeraa, chaanerepua:

—Eesusi, ¿achiníii wa'a iintoka muua taamoo, ki tuuyesa taamoo? ¿Ki nane'riamemua taamoo, ki ahjame e'raka aamo i'yamekoo?

⁴⁹ Wa'a chaachapopa ahpo yayawao, Eesusia chaanerepua:

—¡Aa, wa'a erakoka no'o i'yamekosa eemea? ¿Ki nane'riamekosa eemea, no'o Noono kariwarachi itapiti no'o Noonowichio yoramerekoo?

⁵⁰ Nape yayawaraa wa'a chiioi, ki pahterepua.

⁵¹ Wa'a o'inia ahpo yayawae Nasareniko i'totiaapua, Nasare e'enarepua ahpo ohjoewachi. Wa'a ohjoekai Eesusia, ahpo yayawa e'wewachi weripatorepua. Yooma wa'a ikiniameo, yeeyeraa, apoeche inataka yasitorepua. ⁵² Eesusia

wa'a o'iniao, o'inerepua weripakao ahkasi tijoe werumachitia inatapakao, epeche muuwepasika Eesusi nakiyameo, tísia kaawe ahpo tetewiniame, ahpo Noono tewekachi kahtiameeoi.

3

*Waani Paatoria ooruchi weeechi
(Maateo 3:1-12; Marako 1:1-8; Waani 1:19-28)*

¹ Tiiwerio te'ta yawichio, oosa mariki aampa mariki paaumpari yomatiam Rooma weeechi yawichituka kahtioio, Poonsio Piiratoa, Uurea weeechi rooma ye'karichiopua, ki te'ta weruma yawichi eneriaipua. Eerore yawichia tiameo, Arirea weeechi ki te'ta yawichi eneriaipua, rooma te'ta ye'karichi yawichituwachio. Eerore poonira Eeripea, Iturea weeechi ki te'ta yawichi eneriaipua Tarakoni weeechiopua tiameo, rooma te'ta ye'karichi yawichituwachio.

² Pu'ka taawechiami Eerusarenio, Aanasia, Kaijaa tiame, i'isaeri tioparachi ne'neseriosio puua, te'ta neeseriosi eneriaipua. Pu'ka taawechiamioi Riosia, Waani nayewerepua, Sakaria taanara, ki tijoeekachi yaajatoiopua pu'kao, ³ Riosia pu'kao, ahpo kaaweruma tuuyewari nayewatumichio uuriame enerepua, ti'tijoerio, toinuremichioopua ahpo ki ka'karuma nokayao, ahpo paatokaopua. Pukaepa Waania yooma ahpo ki ka'karuma nokaya toinariameo, yooma Oorani akichiko oirepua paatokao, i'ka ahpo tatakoriwa toinarekameopua ahpo paatokao, Riosie

cheriwepuawichiopua tatakoriario. ⁴ Wa'a iintore Waania, ehkoriaami cheeriachitia Isaia. Ihjia eee cheeriaipua:

Wahka siinachani aaata tijoée,
mehka ooruchi ki tijoeekachi.

Puuua cheechaniamepua:

“Kaaweruma poee katewemitia aamo iikachio,

Te'ta Apoe Paamirao amochi enamichiopua iikachio,

Riosi Riosiwarirao.

⁵ Yooma aamo iikachi roomosameo,
yepotapuapua;

yooma aamo iikachi tekopameo,
napatitapuapua;

nohkorameo poee aamo iikachio,
riisatepuapuapua;

motochipua tiameopua aamo iikachio,
ikichapuapua pu'kao, mehka ipaka.

⁶ Yooma wa'a iintokamea pu'kao,
piipakame itipikamepua iikachio,
papakotiame tatakorio,
ki kokosapuamepua Riosieo.”

⁷ Pukaepa Waania, muuwaeme ahpo kahti-
achi e'enarioiopua ti'tijoeri pa'pamiratuameo, ki
ahpo iikachi piipanariai ahpo paatojeriopaopua
pu'kao, chaanere puuua pu'kao:

—¡Sa'sayawe ti'tijoeturipua, tisiwa wiwisitu-
ame! ¿Aatanae noochi e'enaka paatonuretiame
eemea, aamo newipamichioopua Rosie kokos-
apuameo? ⁸ Toipuapua naaju aamo tatako-
riario, waikaope, aamo paatomania. Nape ka'te
tatakorika mochitomiapua naaju, ma'chiam

aamo ka'karumache erapakame iikachio. Eemea Riosichio ki kaawe te'tiameaio, ka'te aamo te'ta piipakame maaemitiapua tatakorio: “Aurani tatanarakamera teemea” chaachapakao. Oowera wa'a chaachapame nakiyame enesaa Riosia, ahkasi i'ka tehteoi Aurani tatanara enepatemiipua. Te'ta pichiwari Aurani tatanaraa, ki ti'tijoerichitia naawaniamepua, puuua Riosie piipatewae Riosichi naawakamepua, yooma ahpo tatakori ihsiwao toariamekapa. ⁹ Aamo ne'nepuapua amochio, ki kaawe nokayame enesaa, wa'a weeri tepuraapa aamo ahjaeo, teh-punapuame. Yooma kuuu ki taakiameo, chokichi meteka tehpunapuamepua, wa'a yorasaa-pua na'ichi ipapuame.

¹⁰ Waikao wa'a chiipa Waanio, muuwaeme ti'tjoeria, iinatukerepua Waanio, Paatomerao:

—¿Ihtana yorata naaju teemea?

¹¹ Waania nehjiarepua:

—Ooka iinuwaeme wakirao, aaata aamo pi-irechi kiapuapua piiripio; aaata eeme soparame iinuemea kooame, kipotepuapua aaata ki iinue-meo. Wa'a nokaka aamo ma'chitama eemea, aamo kaawerumachi erapariaopua iikachio.

¹² Wahjachi ti'tijoe yawichiwichio koparoamea, Waani naaepakamea ahpo paatopuawichioo, iinatukerepua tiame:

—Masitari, teemepe, ¿ihtana yorata teemea, Riosichi kaawe teerepuawichioo?

¹³ Waania chaanerepua pu'kao:

—Toinaria eemea aamo ki ka'karuma noki-wao, ka'te u'matoka koparoamitia eemea, aaata wikiriekao.

¹⁴ Soontaroai naaepaka iinatukerepua:

—Teemeape, ¿ihtana yorata teemea Riosichi kaawe teerepuawichoo?

Pu'kao chaanerepua:

—Ka'te u'yemitiapua aaataoi, kihta ki kaaweruma iintokoi utewachi koparoakao. Aamo natetewaechē kaawe erapuapua.

¹⁵ Yooma isaeri ti'tijoeria, Riosie Weratiame enameri puuyeka mochitoamekapaopua, ahpo rurumurakao chaachaparepua: “¿Ki ihji ohjoarepu Riosie Weratiamea, Riosi uhjuramo tuuria?” ¹⁶ Nape Waania inamukapa wa'a chaachapameo, chaanerepua yoomao:

—Ka'i, ki puuu neeea. Neeea, neeroie paatoame neeea, nape piirechi no'o pukamina ihtoamea, Riosi Riosiwariē paatomeripua aamoo, te'ta piipari aamo yoorakaopua, o'ro na'ie kokoka piipatiamechitia. Neeea pu'kao, kakajoyaraoi ki na'sopume tiamenia. ¹⁷ Sekachi makotoame puuuapa charejicherao, ahpo ahjae kasarapumiaopua tiirikoo, wa'a iintosaopua ekasuaka mooapumiao. Wa'a iintosaapua pu'ka tiiriko kuhsira kasarao, na'ichi kosimpua, pu'ka na'io ka'chitia taawechi choipamechi, ki seena aampasi. Wa'a yorapuamepua, kiisi piipakameopua ahpo tatakoriwaopua apochio. Pu'ka tiiriko pahchira ka'karumaraopua, ahpo tiiriko oomawachi toamapua. Puuu tiiriko ka'karumaraa, ti'tijoeri puuu, tatakoria Riosie piipatetiamera.

¹⁸ Waania utewa chaaneka uunurarepua, Riosi kaaweruma tuuyewariopua, ahpo tatakoriaopua cheriwepuawichioo. ¹⁹ Waania nae-

watuka oiyaipua, kiisi kaawe iintorio tuurepua Eeroreo, rooma yawichiopua Eerusareni, pu'ka Eeroreo ahpo pooni uupira ahjama kahtiopa, Eroria tewaniame. Waania, muuwaeme tiame ki kaawe iintoria Eeroreo, teriwame nayewarepua.
²⁰ Pukaepa Eerorea, perekarichi yahcharepua Waanio, epeche teerepakaopua, ahpo ki kaawe ihsiao.

Eesusi paatowa taawechi

(Maateo 3:13-17; Marako 1:9-11)

²¹ Nape ke'chu peereso karichi yachanioiopua Waanio, Eesusia Waanie paatoretiamepua, piie taawe Waanio, ti'tijoeri paatoka ihsioiopua. Eesusia ahpo paatonioi ahpo Noonoma Te'pa Kahtiame naeyoio, wahjorepua te'pa tewekachio. ²² Wa'a te'pa o'iniaio, Eesusichi tekirepua kooroka tiame, Riosi Riosiwaria. Pukachi yasi-pasoopua pu'kao, te'pa tewekachio te'teorepua, wa'a o'inia chaacharepua:

—Muuua no'o Taanapua, no'oo te'ta no'o nakiya; amochio neeea, ta'iria yasitoame neeea.

Riosie Weratiame, ehkoria misisi o'inia tetejimarisi kame

(Maateo 1:1-17)

²³ Ihji Eesusia, ahpo Noonoo Riosi tehkiwa o'iniaio, piire weerewa aampa oosa mariki ahka paamuame eneriaipua. Eesusia, i'ka tetejimarisi-wachi o'inia eenamepua: Eesusi noonoratewaa, Oose enerepua,

²⁴ Oose noonoraa, Eeri enerepua, ihji waanamio te'ta teerekameraapua te'ta ojochira: Maata, Reewi, Mereki, Ajanai,

Oose, ²⁵ Matatia, Aamosi, Naaumi, Ehri, Naakai, ²⁶ Maaati, Matatia, Siimej, Oose, Uura, ²⁷ Ooana, Reejesa, Soorowawe, Saratieri, Neeri, ²⁸ Mereki, Aariri, Koosami, Emorami, Eeere, ²⁹ Osuwe, Erieseri, Oorimi, Maatati, ³⁰ Reewi, Simeoni, Uura, Oose, Oonami, Eriakími, ³¹ Meerea, Meena, Maatata, Naatani, ³² Raawi, Isai, Oowere, Woosi, Saramoni, Naasoni, ³³ Aaminara, Aremini, Arini, Ehroni, Aaresi, Uura, ³⁴ Aakowo, Ihsa, Aurani, Taare, Naakori, ³⁵ Seeruku, Raakau, Peereku, Eewere, Saraa, ³⁶ Kainani, Arajasa, Seemi, Nooe, Raameke, ³⁷ Maatusareni, Eenoko, Aarete, Majareeri, Kainani, ³⁸ Eenosi, Seeti, ahkasi ehkoriaamisio, Aarani, Riosi tijoe neteria, ahpoka tiame taana.

4

Eesusi aatiatawa

(Maateo 4:1-11; Marako 1:12-13)

¹ Eesusia pochikamepa Riosi Riosiwarioe, no'rarepua Oorani akichi o'inia. Wa'a o'inia Riosi Riosiwaria, ² ki tijoeekachi i'torepua. Wa'ao riaorósia, iikachi noonoterepua Eesusio, ooka weerewa taawe wa'a ihsika, ne'nenariapa pu'kao aatia tiamekopua ahpo iikachio, tísia ahpo Noonochi Riosi iyoriwaopua. Pu'ka ooka weerewa taawechio tísia choroware Eesusia, kiisi koaka oiriamekapa. ³ Wa'a tiioapa chorowakao, riaorósia, chaanerepua Eesusio:

—Riosi Taanara enesaa muuua, ¿achinikai ki paani enepatena muuua i'ka tehtë, ko'kotai?

⁴ Wa'a chiioapa riaorósio, Eesusia nehjiarepua:

—Ehkoriami Riosi Iyoterichio chaanipua: “Ti'tijoeria Riosichio, ki paaniche koaka ahjameripua, Riosi chiiakamerache te'ta yooraka ahjatoniamepua.”

⁵ Waikao, te'pa apechunakaopua riaorósia, ikanati yomatiamé ne'netesaopua i'ka weechi ye'kari mochiwao, ⁶ chaanerepua:

—Néé, yomatiamé i'ka ye'kari ki nu'uti mochiwari, aamo kiamania. Yooma ihjia, no'o iinuwapua, aaata no'o kianaria kiamania, kianaresaa. ⁷ Aamo no'o yawichiwatere enepasoo no'o chopokorieka weripekao, yomatiamé no'o yawichitua, aamo iinuwa enepatemanía.

⁸ Eesusia nehjiarepua pu'kao:

—Ki yuumpamamu no'oo, Ehkoriami Iyoterichio chiiopa: “Aamoche Riosi paparapuapua, te'ta aamo Paamirache; pu'kache e'weka yasitopuapua.”

⁹ Wa'a o'inia, ehjepao riaorósia, Eerusarení u'parepua. Wa'a Eerusarenio, te'ta te'pa tiopachi moenapurepua, wa'a moenapusapao chaanerepua:

—Aamo ihpao i'wa. Riosi Taanara enesaa, ka'chi ikimamua; ¹⁰ Ehkoriami Iyoterichio chiiopa:

Riosia uhjuramapua ahpo ku'iwario,
aamoo neesetomichio.

¹¹ Aapoe puuua, aamo inatetomapua,
ki tehtechi motochika wichipamichipua.

¹² Wa'a chiiopa riaorósio, Eesusia chaanerepua:

—Nape Iyoterichio chaanipua tiame: “Ka'te oowera aatiata Riosio. Ka'te oowera aatiataka ne'nemo oramitiamua Riosi utewario.”

¹³ Riaorósia ki tewakapa ahjae aatiatapao, toarepua waikao, ahkasi piire taawechi yorame tiachisi.

*Eesusia ahpo tehkiwa o'inena Arirea weeechi
(Maateo 4:12-17; Marako 1:14-15)*

¹⁴ Eesusia, Arirea weeechi eenarepua eenechi, ahpo Noonoe weratiameopua Noonora Riosiarie, i'ka weeechiopua, ahpo tehkiwa yoramia. Eesusia waikao, yomachi inamuretupua wa'a weeechio. ¹⁵ Ahka ahpo asiyachiamio, i'isaeri napawikarichiami masitioio, ti'tijoea oowerua tiame, kaawe e'reka tetewarepua pu'kao.

*Eesusia Nasare mochiwachi ihsiwa
(Maateo 13:53-58; Marako 6:1-6)*

¹⁶ Wa'a teetoka asirepua, ahpo weripariachiopua Nasare. Wa'a asisaapua, napawikarichi pakirepua resipuniame taawechio, wa'a ihsiamekapa, ahkai ahpo asiyachiamio. Wa'a yooreminaopua, werisirepua Ehkoriaami Iyoteri iyonamiao. ¹⁷ Eesusia werisisa weerioiopua, Isaia iyoteria kiaretu puuua, iyonamichio. Waikaopua pu'ka iyotape wahjonaio, ahpo iyonamiachi i'yaioopua, i'ka chiiame iyonarepua:

¹⁸ Riosia, ahpo Riosiarie no'o weerakamepua, tesiwa te'tiameopua Riosie cheriwepuao, tuuyemichiopua i'kao, ahpo ka'karuma tuuyewariopua. Neeea tatakorie chapitiameo, puhjewa naewamichio, uhjuratiamenia.

Yooma pu'ka ki ma'chiamē tetewaopua,
 Riosi iintonariaopua pu'kawichioo,
 ma'chitamia eenakamenia.

Ka'chi ikime erakoameopua ahpo iintoriawichioo,
 cheriwemia eenakamenia,
 ta'iria mochiwamia.

¹⁹ Neeea weratiamēpua tiameo,
 Riosi naewamichio te'ta paaumpari enami-
 achi,
 pu'ka enameri tuuyemichioopua ti'tijoerio.

²⁰ Waikao iyonasaapa pu'ka Iyoterio,
 pi'rinarepua pu'kao, wa'a ikisaopua, wa'api
 ku'yame ki'yarepua eenechi. Wa'a ikisaopua,
 yasiparepua. Eesusi kahtioiopua, yooma wa'a
 mochikameapua napawikarichio, ki wahjiamē
 ne'neka itipirepua. ²¹ Wa'a te'tioiopua pu'kao,
 waikao Eesusia eenechi werisikao chaanerepua:

—Ihji Iyoterichi ehkoriaami o'inia cheesitiamea,
 ehpe taaweichi ikiyamēpua, noochi
 simiyamekaitepua aamo tetewachi weeriamē.

²² Wa'a chiiopa Eesusio, yoomahka
 kaaweruma nayewarepua pu'kao, Eesusio
 peeniatiamē nayeopa. Aapoeopua ahpo,
 chaachaparepua:

—¡Naakona! ¡Ki Oose taanarapu ihji? ¡Pu-
 uukona enetapu Ehkoriaami Iyoterichi chiiia?

²³ Waikao Eesusia cheerepua:

—Eemea piie taawechiamio, chaacha-
 pameripua: “Muuua ki ookapi sautekameai,
 ¿achinikai ki newipani muuu aamo wa'apio
 tekika?” Ihta taaweichi no'o chaanemerī eemea
 tiameo: “¿Achinikai iintoame muuu a i'wa aamo

mochiwachi wa'apio, aamo Kapenau iintoria taamo inamuria?"

²⁴ Pu'kao Eesusia cheerepua waikao:

—Pichiwa chiiamenia i'kao: Aataai Riosi nayewaturaa, aataaeoi ki nakiwamepua ahpo wa'api mochiwachio. ²⁵ Ka'chi iika wa'a iintomera i'wao, ehkoriaami Eeria ikitiameka tiioipa i'wao, Eeria taawechemio tísia tooretunioiopua paika paaumpari ki yukukopao, isaeri weechio ki ookapi mochikoioipua kunamukukame tooremuame, ki wa'ao uhjurementu Eeriaa ku'imichioo. ²⁶ Saarepa mochiwachikamera uhjurementupua seesenu weechi, waapi Siironi weechiami, wa'a ku'imichioo, piiripi kunamukukame wa'api. Isaeri mochikamea, wa'a yooraretupua, ki pichikeriopa Eeriaa. ²⁷ Eriseo taawechemioi, ki ookapi repera kokoriame mochirioipua isaeri weechio, ki sauteretupua piiripioipua wa'ao, Eriseo, naatiche sauteretupua piiripi, Naamani tewaniame, Siiria weechi ohjoeme, seenu weechi. ¿Ki wa'a yooraretupu ihjia, ki pichikeriapa?

²⁸ Wa'a tiame inamukapa, yooma napawikarichi mochikamea, tísia nenekarepua, Eesusi ahjamao. ²⁹ Waikao, tahpitika chaachapakaopua, chapisa ma'chiparepua wa'ao, ma'chi mochiwachi. Wa'api mochiwachi tekorata i'tore puua, wa'a ipamia. ³⁰ Nape Eesusia, ki naaniai iikao, naasipami u'matoka newirepua. Wa'a ikisaopua wa'ao, sewinami akiparepua wa'ao.

*Tijoe ki kaaweruma tijoetuwari yahchame
(Marako 1:21-28)*

³¹ Wa'a newisaa Kapenau akiparepua, Arirea weechi. Waikaopua wa'a masiterepua, resipuniamе taawechi. ³² Ti'tijoeria tisia peenia e'raka keepurepua wa'ao, ki teesa peeneka nayeopa.

³³ Wa'a napawikarichio, wa'a yasariaipua tijoe, reemoniwari yahchame, puua Eesusi tetewapao, ki ku'ita sisinaka chaacharepua Eesusio:

³⁴ —¿Ihtana yoramia teetonamua tamochio Eesusi Nasare ohjoeme? ¿Taamo ko'imiakosa eename muua? Neeea aamo machiyamepua aatanakoo, te'pa tewekachi o'inia tekikamekoo. Muua, Te'ta Ki'tiamerapua Ihtaoi Ki Kaawerumao, ihtaoi Ka'chi Tiamera, te'ta Riosichi eenameramua.

³⁵ Waikao Eesusia te'yarepua pu'ka reemonio, pukachi kahtiamеo, pu'kao chaanerepua:

—Ihchi yaasamua, yaapiti machenasa muua, pu'ka tjoecho.

Wa'a chaanetiapa riaorosi reemoniwaria, wichipaterepua pu'ka tjoео, ahjachi machenakaopua weerewachio, ka'chi ikitekaopua tjoео. ³⁶ Wa'a ikitiame tetewapao, ki inata erakorepua, peenia erapakao. Wa'a te'tiapaopua chaachaparepua ahpo:

—¿Ihtana iikame ihji tjoео, tisia utewariemekopua ahpo chiao, ki ka'karuma reemoniowarioi, yooreniamе?

³⁷ Ihji ikitiamea, yomachi wa'a mochiwachi-amio, yomachi chaachaparetupua i'ka wa'a ikitiameo.

*Eesusia Siimoni Peero waasira yachapatena
(Maateo 8:14-15; Marako 1:29-31)*

³⁸ Eesusia napawikarichio, werisika machenarepu wa'ao, wa'a ikisaopua Siimoni ta'perachi eenarepua. Wa'aoi Siimoni waasirao tísia che'yopao, Eesusia tesiwa chaachaparetupua, yachapatemichio. ³⁹ Waikao Eesusia kokoriame po'yachi chukipakao, te'yarepua che'erio. Waikaopu che'yamea, ikanati yachaparepua. Yachapasaapua, ikanati o'inerepua itapiti yoorakao, Eesusi ko'kotepuawichio, yooma wa'a mochikame tiame.

*Eesusia weeka kokoriame sautena
(Maateo 8:16-17; Marako 1:32-34)*

⁴⁰ Ehjepamio taaa pakioio, ihta kokoriame ijin-
uemeai ahpo petechio, wa'a e'enarepua Eesusi
u'yepakao, kokoriameo, yachapatemichiopua
pu'kao. Waikao puuua, yooma pipiripichi
seekarepakao, yachapaterepua pu'kao.
⁴¹ Reemoniwariai, muuwaeme puuyanaretupua
tiameo. Reemoniwariai Eesusie puuyanachiaio,
chaachaparepua siinakokao:

—¡Aa Muuua, Riosi Taanaramua!

Nape Eesusia wa'a chaachapopao, te'yarepua
pu'kao, nane'riai chaachapopa pu'kao, ahpoo,
Riosie Weratiamekoo, ki wa'a chaachapami-
chiopua pu'kao, reemoniwari ti'tijoeturio.

*Eesusia i'isaeri napawikarichiami tuuyesina
(Marako 1:35-39)*

⁴² Ma'chirepasoopua, machenarepua wa'a
mochiwachi muuwarichio, ki aata ki'tiachi

yasinariapa. Nape wa'aoi ti'tjoeria, tewarepua i'yasikao. Utewa yoorariaipua itipimichioo, ahpoche ahjama yasimichiopua. Ta'omapuaipua itipimichioo, ta'omamo orakoriai puuupu ki ahka siimichio. ⁴³ Nape Eesusia chaanerepua:

—Ka'chi iika i'wache itipimerinia. Wahjachi mochiwachi siimerinia tiameo, i'ka kaaweruma Riosi tuuyeturi, tuuyemiao, pu'kawichio uhjura-tiamekapania, no'o Noonoe te'pa kahtiamemo.

⁴⁴ Eesusia wa'a inisika nayewatusirepua, yomachi Arireami i'isaeri napawikarichiopua, wa'a ikisirepua tiame, Uurea weechiamioi.

5

So'chi chapiniame ki maaepori ikitiame (Maateo 4:18-22; Marako 1:16-20)

¹ Seenepi simikame Eesusi Eenesare pa'wesuwe ihsioiopua masitekao, tahchiameririai muuwaeme ti'tjoeria, Eesusi keepunaria, Riosichi simiyame naawesari.

² Wa'a tiioipa Eesusia, ooka pawekakera tetewapa neerosuwe chuchukuameo, piiripi puu tetekorao, tetekiriopa ahpo sochichaira papakomia, ³ wa'a moenare Eesusia waikao. Puu pawekakera aata Siimoni tewaniame enerepua. Wa'a moenasaapua chaanerepua Siimonio, pu'ka pawekakerao, epeche mekapi neerochi chuchapamichiopua. Wa'a ikitioopua Eesusia, wa'a o'inia yasaka masiterepua ti'tjoerio. ⁴ Eesusia, ti'tjoeri masiteka kajusaapa, chaanerepua Siimonio:

—Epeche waanami chuchapamitia i'ka pawekakerao. Wa'a ipasemitiamua pu'ka aamo sochichairao, wa'aope chapitai so'chi.

⁵ Nape Siimonia nehjiarepua Eesusio:

—¿Wa'á? ¿Ki wa'a nokakame teeme yooma tukawari wa'ami ihpapaseka sochichaerao, oowera kihta chapikao? Nape aamo wa'a chiioopao, wa'a ipasemane.

⁶ Waikao wa'a ipasesoopua sochichairao, ki ookapi chapirepua so'chí. Waikao panisuka ma'chipanioiopua pawekakerachi moenapukaopua sochichairao, ahkasi tehpuume teetorepua, ki ookapi chaiteriamekapapua so'chio. ⁷ Wa'a teetopua sochichairao, wahjachi pirenachi pawekakerachi nokayame sisinamurepua, wa'a e'enaka ahpo ku'imichio pu'kao. Wa'a e'ensaoopua ku'imiao, ooka pawekakera pochiwarepua, ahkasi chuurame pochikame, ahkasi piwiteme tiamesi. ⁸ Waikao Siimoni Peeroa, wa'a ikitiame tetewapao, tawemina chokoporieka weripakaopua, chaanerepua Eesusio:

—Paamiraa, aamo poanatuđeraninia noochio, kiisi no'o ne'neme tiamenia aamoeo, tisia tatakoriekapania noochio.

⁹ Wa'a cheere Siimoni Peeroa, ki nu'uti iyoriwapakapapua Eesusio, tahpitika erapakaopua tiameo, pu'ka ki nu'uti ki maaepori iintoriopua Eesusio, ki ookapi so'chi puuyanateka. ¹⁰ Wahjachi Siimoni ahjama nokayameai, tahpitika erakorepua tiame iyoriwa Eesusichio, Saantiaoa, Waania tiame, puua na'pa Sewereo tata-

nara. Wa'a te'teriopao Eesusia, chaanerepua Siimonio:

—Ka'te te'ta no'o peenia erapamua, i'ka so'chi no'o aamo chapiteriao, neeea ehpe waanamio aamoo, ti'tijoeri Riosichi aamo e'enapatiame enepatemerikopua, Riosiwichio po'wachuamechitia ti'tijoeopua ooweruopua tiame wa'achitia.

¹¹ Waikao puuua, wa'a nokayaipua so'chi chapika, wa'api toisa ahpo pawekakerao, toare puuua ahpo sochiero eneniameo. Wa'a ikisaopua, yooma ahpo iinueka toisaopua tiameo, Eesusi ahjama nokisirepua waikao, ahjama tekipanasikao.

*Eesusia repera kokoriame sautena
(Maateo 8:1-4; Marako 1:40-45)*

¹² Piire taawechio, Eesusi piie mochiwachi ihsioio, wa'a eenarepua piiripi tijoe, repera kokoriame. Puuua wehchisi koomorasipakao, tesiwa cheerepua Eesusio:

—Paamira, nane'renania aamoo, no'o tesiwe e'resoo, no'oo yachapatemerikopua.

¹³ Wa'a chiioopua Eesusia, ahjachi seekarepakaopua, chaanerepua:

—Eje'é, wa'a aamo e'riame neeea. Yachapakame itipisa naajú.

Wa'a cheesoche Eesusio, yachapakame itipirepua, ahpo repera kokoriao. Te'ta saukame itipirepua wa'asi, pu'ka kokoriao, kiisi naania ikiteka wa'asi. ¹⁴ Sautesaapa Eesusia, chaanerepua pu'kao:

—Muuua, ka'te aaata tuumitia, i'ka no'o aamo sauteriao, ohso kaawe i'isaeri tioparachi si-imitiamua i'yetokao, wa'a neeserosio kiamia, pu'ka Moise nuurari chiia kianurawao, pu'ka Riosiwichio oowewario. Pu'ka kiariwa oowe-waeo, yooma nane'remichiopua aamoo, yachapakamekoopua aamoopua wa'asi.

¹⁵ Nape Eesusio ki mehtajerioipua ahpo iintoriao, ahkaoi yomachiami mehtarepua. Pukaepa Eesusi ahkaoi asiyoio, muuwaeme e'enaparepua keepumiao, ahpo kokoriame i'yetokaopua Eesusio, sautemichiopua pu'kao. ¹⁶ Nape Eesusia tísia resipakapa sautiaio, poanachi siisimiri-aipua ooruchi, ahpo Noono tewekachi kahtieme ahjama nayewámia, resipunariaapua tiameopua ku'itapioi.

Eesusi tu'ikame sauteria
(Maateo 9:1-8; Marako 2:1-12)

¹⁷ Piie taawechi masiteka ihsioi Eesusio, parisero ti'tijoeai wa'ami ahka mochiparepua keepumia, ookapi Moise nuurari ma'masitari tiame. Ihji ti'tijoea, Eesusi ihsia ne'nemia e'nariamepua, Riosi utewarie ihsia. Puuu yomachi e'enakame enerepua: Arirea weechi, Uurea weechi, wa'a ikisa Eerusareni muuwarichi o'inia e'enakame tiame. ¹⁸ Wa'achi e'enarepua tiameo, tu'ikame u'pakame, e'taparachi tekitoka. Muinareriai puua Eesusi kahtichio, ¹⁹ nape ki ahka pakime tiioapa muuwaekapao. Ihjia wa'a karichio, yomachi i'yai ki tewakapa pachapuachio, te'pa mo'moenaka wahjonerepua, karijampara wehchorieme netetiameo. Wa'atipo wahjonasapua, pu'ka tu'ikameo, wa'atipo tekipurepua

e'taparachio, te'ta Eesusi kahtiachio. ²⁰ Waikao Eesusia pu'ka u'pariao, ki nu'unti apochi paparariopao, chaanerepua kokoriameo:

—Saukame itipiame muuuapa, aamo tatakori-
riria cheriwetiame.

²¹ Wa'a cheekopa Eesusio, Parisero ti'tijoea, nuurari ma'masitariaapua tiame, erakorepua: “¿Ihtana iikame ihjia chiia? ¿Ki ahpo Riosiko tuunapu? Riosiche puua wa'a iintomeria, tatakori cheriwemeria, wa'asi waanamio-pua, aaataai ka'i.”

²² Eesusia nane'riapa erakoao, chaanerepua:

—¿Achinikai wa'a erakona eemea, ki tatakori no'o cheriwemia iinuekoo, maaeka?

²³ Ehsoo, ¿ihtanakamera epeche tehkijuarepua ne'netewao, tatakori cheriweniame, yachapakame werisiteniamekosaoi i'ka tu'ikameo? Oowera wa'a chaniwamea ki tetewitekao, ki tehki tiame puua. Te'ta tehki tiamea, te'ta iintoka ikiteka, ne'neteniamepua.

²⁴ Pukaepa nee Tijoe Tijotukamea, iinuekapa neea no'o tatakori cheriwemiao, iintomania.

Wa'a cheesaa chaanerepua tu'ikameo:

—¡Yachapakame werisísaa, aamo chaane-nane tu'ikameoo! ¡Apechunasa ipetáa, no'rasa petechí!

²⁵ Waikao kokoriamea yooma tetewachi werisikao, ikanati apechunasa ahpo ipetao, no'rarepua ahpo petechi, pooechio, cheriwema kiasika Riosio, ahpo yachapariawichioo.

²⁶ Waikao yooma wa'a mochikamea, ki nu'uti tiame tetewikapa Eesusichio, tahpitika eraparepua apochio, káátisia, peenia

iintoriopua Eesusio. Wa'a iikapa puuua, tísia kaawe nayewarepua Riosio. Puuua chaachaparepua ahpoo:

—Ki teesa tiame, tetewakame teemea ehpe taawechio. I'ka taamo tetewariao, ka'chitia taawechi tetewikamekai teemea.

*Eesusia Maateo yeetona, Reewi teewataniame
(Maateo 9:9-13; Marako 2:13-17)*

²⁷ Ehjepao wa'a ta'pechi machedasaapa Eesusia, Maateo tewaniame tijoe tetewarepua, Rooma yawichiwichio koparoame, ahpo yooremina koparowachi kahtiamé. Wa'a kahtiamé tete-waopua, chaanerepua pu'kao:

—Nahpé, no'o ahjáma.

²⁸ Waikao Maateoa, yooma wa'api toisaopua, na'naritorepua Eesusio.

²⁹ Ehjepao Maateoa ahpo ta'pechio, weruma pahkotarepua Eesusiwichioo, weruma koi'wari yooreka. Wa'ao wahjachi e'enarepua tiame, rooma yawichiwichio koparoame, wahjachi tiame oowera ti'tijoeeri. Yooma wa'a mochirepua meesa chokichi.

³⁰ Pukaepa parisero ti'tijoea, iyoteri ti'tijoeapua tiame, wa'a oi'inia ki kaawe chaachapasirepua, Eesusi te'ta yeeka oiya masiterao. Pukaepa piie taaweo, Eesusi ahpo yeeka oiya masitioio, pa'parisero ti'tijoea i'iyoteri ti'tijoea tiame, na'ara chaachapariaipua Eesusi yeeka oiya. Puuua eee chaachapariaipua pu'kao:

—¿Achinikai eemea yawichi koparoame ah-jama koayamepua, wahjachi tatakoriame ah-jama tiame?

³¹ Eesusia, wa'a chaachapame inamukapao, chaanerepua pu'kao:

—¿Ki kokoriamea sauteniamekosa nakiyamepua? ¿Ki kokoriamekosapu te'ta ahpo sautepuame nakiyamea? ³² Pukaepa neeea, tatakoriamera paaemia eenakamenia, noochi e'enaka itamichiopua, ahpo tatakoriria cheriwepuawichioo, yooma toimo tuukaopua, ahpo tatakoririao. Ki ahpo tatakoriame maayameo, ki paayamenia pu'kao.

*Ki koi'wa Riosi iyoriwa iinatukewa
(Maateo 9:14-17; Marako 2:18-22)*

³³ Piirechi taawechiamio aaata ti'tijoeria, chaachaparepua Eesusio:

—Waani na'naritoamea, parisero na'naritoamea tiame, tisia iyoriamepua Riosio ki koaka. Nape aamo yeeka oiya masitiaa, ki wa'achi nokayamepua. ¿Aatia?

³⁴ Wa'a chaachapopa pu'ka ti'tijoerio Eesusia, chaanerepua:

—¿Aiwatarepu tooree neewiwachi paajutetiamea, iiweta ahpo ahjama kahtioiopua neewikameo? Ka'ii, neewiwachio, ko'komichio paajutetiamepua. ³⁵ No'o ma'masitiaapua no'oo ahjama kahtioiopua pehjio, ki iyorimetepua koi'wao, ahkasi no'o no'raka apechunaniachisi tewekachio, waikaope Riosi iyorimeripua ki koi'wao, kihta koakao, no'o Noonochi ahpo ku'iyeraka nokayaiopua, ihtaoi noochioi itapiti ku'iwa itayaiopua.

³⁶ Wa'a ikisaopua Eesusia, wa'achitarichi nayewerepua tiame, weemera Riosichi te'terewachi simiyameopua, eee cheeka:

—Aaataai ki weemera wisasorie koyachiamepua oochetiame wisasorio. Wa'a iintotioopua, wa'atia na'atameripua weemera wisasorio. Puuu weemera wisasoria, iinya teeremeripua pukachio, oochetiamechiopua.

³⁷ Cheerepua tiameo:

—Aaataai ki to'wamepua, weemera wiinoopua oochetiame wi'chijarichiopua. Wa'a iintotioopua, puuu aari wi'chia tataka si'pamapua, wa'a ikisoopua pu'kao, wa'atia na'itumapu wiinoai, wi'sukao. ³⁸ Pukaepa wiino weemeraa, weemera wi'chijarichi toaniamepua. Wa'achitia eemeai, kaawe te'terenariaa eemea aamo weemera te'terewaeo no'o Noono tewekachi kahtiamechio, kihta na'pemetee eemea oochetiame te'terewaopua Moise nuuriwachi oochetiame nokisitiameopua, animari ko'yaka Riosiwichio kohseka oowepaniameopua.

³⁹ Wa'atepua tiiao, nape eeme parisero pa'pamiratuamea, oochetiame te'tereniakamera pu'seriamepua, weemera Riosichi te'tereniakamera pu'sereme tiioipua. Ihji no'o aamo tuuyeka chiiaa, ki wiinoka tiame puuua, wiinoa, paamutetiamerakamera, tisia te'yamerapua. Nape Riosichi simiyamea, weemera Riosichi te'tereniakamera, te'ta ta'yameraa.

6

Resipuniame taawechi Eesusi te'ta

ma'masiterao, tiiriko muurara tehpuhasiwa
(Maateo 12:1-8; Marako 2:23-28)

¹ Piire taawechi Eesusia te'ta ahpo masitera ahjama ihtoio, resipuniame taawechio, tiiriko echitiachiami u'matoipua pu'ka ahjamao, Eesusi te'ta masitewaraa, tiiriko muurara tehpuhasika koi'siriaipua, okisikao. ² Pa'parisero ti'tijoea, wa'a nokisiame tetewapao, chaanerepua:

—¿Achinikai wa'a nooka eemea resipuniame taawechioi, taamoo ki reesiseniamekoipua wa'a nokiwao?

³ Waikao Eesusia nehjiarepua:

—¿Kiisi iyonakamekosa eemea Raawitaru iintoriaopua, ahpo ahjama nokisia ki teesa cho'chorowapasoopua? ⁴ ¿Ki Riosi karichi pakika, Riosi to'wewa paani ko'kakamepu, ahpo yeetoaopua kipoteka tiame, neeseriosiche koaya ko'kometi?

⁵ Eesusi chaanerepua tiameo:

—Puuu resipuniame taawe yahchakao, nee Tijoe Tijoe tukame, iintokamepua pu'kao.

Tijoe sekachi chookopakame
(Maateo 12:9-14; Marako 3:1-6)

⁶ Piirechi taawechi resipuniame taawechio, Eesusio i'isaeri napawikarichi ihsioiopua masitekao, wa'achi yasariaipua piiripi tijoe, sekachi chookopakame. ⁷ Ookapi pa'parisero ti'tijoea, i'iyoteri ti'tijoea tiame, Eesusi ichipuka inateriaipua, itapiti ki reesisewa iintosoopua resipuniame taawechio, yawichichi wenejinariapa chapisa. ⁸ Nape Eesusia nane'riaipua ahpo chapinarewao, sekachi chookopakameo chaanerepua:

—Ehsoo enasao wa'ana, i'wa weripaomua naasipa.

Waikao sekachi chookopakamea, wa'a iintorepua. ⁹ Waikao Eesusia wa'a naasipa weripasoopua, chaanerepua ahpo norikame mochikameo:

—Aamo iinatuketaone: ¿Ihtanakamera reesiseripua resipuniame taawechio, kaawerumara yoraniame, ki kaaweruma yoraniamekosaoipua; aata sauteniamera, ki aata sauteniamekosaoipua?

¹⁰ Nape aapoeo kihta nehjiakopaopua, Eesusia ahpo norikame ne'nepakaopua waikao, chaanerepua chookopakameo:

—Riisasipaomua aamo seekao.

Wa'a iintorepua waikao sekachi chookopakamea. Wa'a iintosohepua pu'kao, saukame itipirepua, sekachio. ¹¹ Nape wa'a iintokopa Eesusio, pa'pariseroa tisia nenekarepua Eesusichio. Wa'a iikapa puua, ihchi ahpo katewepua, achini yorapuameopua Eesusio.

*Eesusi ajawaria, oosa mariki aampa ooka
(Maateo 10:1-4; Marako 3:13-19)*

¹² Pu'ka taawechiamio Eesusia, teewi roomosachite akiparepua, ahpo Noono tewekachi kahtiame ahjama nayewamia. Wa'a simisaa Eesusia, yooma tukawari ihsirepua wa'ao. ¹³ Taaa machenasoopua piario, ahpo ahjama ohjosikameopua ahpo masitia keepusikao, ahpo kahtiachi waapi ajapanurerepua. Ahpo kahtiachi ajapasoopua pu'kao, pu'kao oosa mariki aampa ooka

uusaopua, ahpo Noono tehkiwachi ahpo ku'ika nokisimichio ajawarepua. ¹⁴ Ihji ajawatiamea naati enerepua: Siimoni, puua Peero teewataniame tiame; Anteresi, Siimoni poonira; Saantiao; Waani; Eeripe; Waatorome; ¹⁵ Maateo, Reewi teewataniamepua tiame; Toomasi; Saantiao Arajeo taanara; Siimoni Weemuame teewataniame; ¹⁶ Uurasi Saantiao taanara; Uurasi Ihkarióte kuchitewaeme, puua neipao Eesusi nehjakame noriwi.

Eesusia ki ookapi masitena
(Maateo 4:23-25)

¹⁷ Ehjepao Eesusia ahpo ajawawa kajusaapa, ahjama tekiyaiopua wa'a yeepoo, ki ookapi tewarepua ti'tijoerio, wa'a Eesusi keepumia napawikame, ahpo kokoriame sautekepuaichio eneriapua tiameo. Puuu ti'tijoeri napawikamea, yomachi ahkaoi e'enakame enerepua: Uurea weechiami, Eerusareni muuwarichi o'inia e'enakame, Tiuro weruma mochiwachi o'inia e'enakame, Siironi weruma mochiwachi o'inia e'enakame, na'pa puua, Meritaráneo pa'wesuwe weruma mochiraeme. ¹⁸ Yooma ki kaaweruma tijoeturi yahchari aiwameoi, sauteretupua Eesusieo. ¹⁹ Eesusia ahpo utewarieo, seekarepakache yachapatiopaopua, yoomahka ahjachi ihchepakaoui, yachapanarerepua, wa'a e'enakamea.

Ta'iria yasiwame, ki ta'iria yasiwame tiame
(Maateo 5:1-12)

²⁰ Waikao wa'a iintosaapa sautekaopua Eesusia, masiteka o'inerepua wa'ao, ahkaoi o'inia ahpo keepumia e'enakameopua, ti'tijoeri. Pu'kao yooma ne'nepakaopua, chaanerepua:

—Eeme tesiwa erakoameopua iikachio, ta'iria mochtomitia eemea, kiatiamekapa eemea, Riosi ahjama aamo mochipuaopua, Riosi ye'karichio.

²¹ 'Ta'iria mochtomitia eemea, chorowachitia e'ramea iikachio, aiwaka posatepuaite eemea, Riosieo.

'Ta'iria mochtomitia eemea, ehpe taawechi-ami naarakoamea aamo tatakoriwichioo, enamitepua taawechio, aamo Riosie cheriwetiame tatakorio, ta'iria achikomiachiopua.

²² 'Ta'iria mochtomitia eemea ohso kaawe, no'owichioo aamo nekamuchenioi, aamo wa'ineka mochinioi, aamo na'ara chaanenioi, aamo ki kaaweruma tijoerichitia ipaka tetewinioiopua, no'o Eesusi Tijoe Tijoetukamechi te'teretopa. ²³ Ohsotia eemea wa'a yoraniaio, peenia erakopuapua pu'kao. Eemea ohso kaaweo, kaawe erakopuapua, Riosio aamowichioo ki nu'uti kaawe erapuame aamo nuutekiopa, ki teesa ta'iria mochipuame. Puuu ehkoriaami Riosi nayewaturaai, amochitia na'aretiamepua tiameo, i'ka ki ka'karuma ti'tijooeo, ehkoriaami mochiriameeo.

²⁴ 'Nape ai eeme ki Riosichi erakoamea, aamo toomi tísia paarasatiachiche tahpitika erakoamea, eemea pu'kao, ku'itapisi wa'a te'tereka ta'iria mochikamepua.

²⁵ 'Ai eeme Riosi toakamea, ki Riosie soparame ahpo erakoamea. Wa'a erakoame eemea

ehpamiopua pehjo, nape asimiitopua piie taawechiamio, tísia aamo tesiwa erakomia-chiopua Riosichio, tahpitika erakoka Riosie ahpo ku'ipuawichioo.

'Ai eeme, ehpe taawechiami ta'iria achikoameapua, kiisi kaawe te'tereka Riosichio, asimiitopua piie taawechiamio, aamoo tísia yuuwesika mochimiachio, Riosio ti'tijoerio, te'ta kateweka ihsioio.

²⁶ 'Ai eeme aaata tísia kaawe nayewaniame ti'tijoerieo, ahpo tísia kaawe te'teriamo erakoamea Riosichio, wa'achitia teteiwame eneriai ehkoriai mochiriameai, ahpo ki ka'karuma Riosi nayewaturiamo, kiisi pichiwaka chaachapakameo.

Ahpo seepurawa nakiwame
(Maateo 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Ohso kaawe no'o keepupuapua, no'o aamo chaanemia. Ka'karumara teerewachiche te'teretopuapua. Aamo na'ara yoorameo, ki nekaka tetewipuapua; aamo nekumiameo, ka'te nekumeka tetewimitiapua pu'kao. ²⁸ Aamo mukijeraka na'arameo, kaaweruma e'repuapua pu'kao. Na'ara aamo chaaniameo, ohsotia kaaweruma itapuapua pu'kawichioo. ²⁹ Aamo nanarichi wewetioo, oowepuapua piire aamo nanarioi, wewepuaichio. Aaata aamo ampawakira u'yenaresoo, ohsotia aamo wakiraoi kiapuapua pu'kao. ³⁰ Aaata itapiti tesiwa tiipa aamo itanesoo, kiapuapua pu'kao. Itapiti u'yetiimia, ki utewa yorapuapua, aamo no'rawemichioo. ³¹ Aaataoi muuua, aamo yorajerachitia, yorapuapua.

32 'Aamo nakika mochikameche nakiyame enesaamua, ¿te'tana kaawe ihsiamе eneta-mua? Pu'ka wa'a tiameo, ahkasi ki Riosi nakiyameai, wa'achi nokayamepua. 33 Aaata aamo kaawe yoorameche, kaawe yoresaamua, ¿ihtana peenia ihsiamе enetamua waikao? Ahkasi ki kaawe te'tiameai Riosichio, wa'achi nokayamepua pu'kao. 34 Aaata aamo no'rawepo o'raka reweyameche enesaamu, ¿ihtatia peenia ihsiwa enetamua waikao, pu'ka tatakoriameoi wa'achi nokayamekoo? 35 Kaawe uuka teteipua-pua, aaata ki aamo nakiyoioipua. Aamo reweka itaniameo, rewepuapua pu'kao, ki epeche aamo no'raweniame puuyeka. Wa'a te'teriamea, te'pa kahtiame No'noeopua, ki nu'uti enemeripua ki-apuamea. Wa'a te'tereka mochitoamea, Riosi nakiyachitia mochitoamepua, tisiwa te'pa kahtiame tatanarachitia. Te'pa kahtiame Noonoeopua tiameo, aaata ki ka'karumaoipua, kaaweruma itapiti kiapuamepua Riosieo, ahpo wa'a iintowachio, ki cheriwema kianiaipua. 36 Eemea, tesiwe e'riame enepuapua, taamo Noonoopua aamo, tesiwa e'riachitia.

*Kiisi na'ara chaaneniame aaataoi
(Maateo 7:1-5)*

37 'Ka'te ihta ki kaaweruma chaanemitiamua aaatao, kihta a'chi aamo chaanepuawichioopua aaataeo. Ka'te aaata itapiti iintoko tuumitiamua aaatao, ki wa'achi aamo iintorio tuupuaichioopua. Eemea cheriwiamе enepuapua aamo piirechio, aamo Noono tewekachi kahtiameo, aamo cheriwemichioopua tiameo. 38 Chuurame pochikame

ihko nehjame enepuapua, puuu aamo ihkokiamea, epeche pochikame aamo ihkokemapua, wi'suame, sasaweka pochiwatiamе, pewatiamе sasaweka. Aamo kaawe e'rariachitia ihko nehjaka, wa'achi kaawe e'raka ihkokepuame muu-uai.

³⁹ Eesusia cheerepua tiame:

—¿Achini teeka aata ki ma'chiriamea, kaawe neesetotarepua aata piirechio ki ma'chiriameopua, ki ma'chitiame enesaa? ¿Ki na'pa wahka tekopachi ruhjitarepua? Pukae eemea pipiripi, ki kakupachi ohjoame enesaa, kihta chaanemete muuua aataoi.
⁴⁰ Masiteniamea ki epeche pepeniamepua ahpo masitiachitiao. Ahkasi ahpo masitarichitia ahsepari penipasaape, wa'achi ihsimeripua tiameo, ahpo masitarichitia. Wa'achi teeremete eemeai, aata chaanenariaa.

⁴¹ ¿Achini iikai kasarae pusiwekameko tuunamua piirechio, aamoo ki tetewamekaipua, kutemori teekaopua puichi? Pukaepa muuuai, ¿aachin teeka chaanetamua aatao, muuu wa'api ki kaawerumachi oiyameai enesaa?
⁴² Wa'a tiame teekame enesaa, ¿aatia chaanetaremua aamo poonio: “Ehsoo, aamo pusiweria ma'chipasetaone kasara?” ¿Tísia wistuame muuua, aamo puichi teekai kutemori! Aamo puichi teeka kutemorio, aamo pusiwepupuapua pahchao. Kaawe ma'chiriapa muuua waikao, kaawe pusiwepumamua waikao, aamo piirechi kasara pusiweriao.

*Kuuu taakia taakewarachi machiwamepua
 (Maateo 7:17-20; 12:33-35)*

⁴³ Eesusia, simiteka masitekao, cheerepua tiameo:

—Kuuu ka'karumaa, kiisi taakiamepua ki kaawerumao; kuuu ki ka'karuma taakiamaea, ka'chi iika ka'karuma taakiamepua. ⁴⁴ Yooma ihta kuuu taakiamaea, ahpo taakiamechi machiwamepua. Wehchajurichiai, ki taakiamepua waurio. Panijuwariai, ki ihta uuyawichiooi, pujiniamepua. ⁴⁵ Kaaweruma tijoea oowitiameai wa'achitiao, ahpo iikachi kaaweruma tiakamera, chaachapamepua; ki kaaweruma tijoea oowitiameoi, ahpo na'ara tiakamera iikachi chaachapamepua.

Ooka te'terewa nawatewa
(Maateo 7:24-27)

⁴⁶ Eesusia eee cheeka masiterepua tiame:

—¿Achini iikai aataa, no'o Paamira teewanipua, ki no'o chiia yoorai? Te'ta no'o Paamira teewamea, ki wa'a teeka yasitomeripua.

⁴⁷ Aata no'o Paamira teewamea, no'o chiia yooramea, eee tiamekatepua: ⁴⁸ Ihjia, teeresi wejisa kaari chokitetiamechitepua. Ihjia teere chokitesa weeramepua kaario, e'pechitia pewatiachi. Waikao aakia, tísia utewaeme eenakaiopua motaka, kiisi ko'rimeripua, tísia pewatiame weeriapa pu'kao. ⁴⁹ Nape no'o keepuaio, ki yooramea no'o chiiao, setechi karitakameka tiamepua, ki pewatiachi chokiteka. I'ka kaariopua, aaki utewaeme enasaopua, ahjachi motaka ru'minamapua pihtunaka. Wa'achitia ru'michianiame aataa noochi paparao, ki pewatiame kahtiamea noochio, itapiti aiwaka yasitoapaopua.

7

*Eesusi rooma kapitai weripateria yachapatena
(Maateo 8:5-13)*

¹ Eesusia ti'tijoeri nayeweka kajusaapua, Kape-
nau eenarepua mochiwachi. ² Wa'a Kape-
nauo, wa'a yasariaipua piiripi soontaro kapitai,
rooma tijoe eneriaipua. Puua aho ta'pechio,
aho tísia nakiya nuurewao, tísia kokoriame
iinueriaipua, ki paparamepa. ³ Ihji kapi-
taia, Eesusi wa'amahka oiyame inamukapao,
paaenurerepua pu'kao, ookapi i'isaeri ti'tijoe,
o'ochetiame pirenaturi tewaniamee. Pu'kao kap-
itaia, aho cheriwenureka uhjurerepua Eesusio,
eenaka sautejeraka aho ta'pechi kokoriameo.
⁴ Waikao uhjuratiamea Eesusichi e'enakao, aho
cheriwe nuurio tuurepua kapitaio, aho kahti-
achi eenaka sautemichioopua, aho kokoriameo.
Wa'a chaanesaapua uhjuratiamea, chaachapare-
pua:

—Tísia ku'ijerani teeme pu'ka kapitaio, tísia
kaawe erakoma teemea amochio, pu'ka ku'iriao.
⁵ Puuu kapitaia tiameo, tísia taamo ku'ikamepua,
taamoo i'isaeri ti'tijoerio, taamo napawikarioi
apoe wa'api weerakamepua pu'kaoi.

⁶ Wa'a chaanetiaapa Eesusia, ahjama simire-
pua, nape waapi ta'pechi ihtoame tetewapa kap-
itaia Eesusio, wahjachi aho kaawe uuya uhjur-
erepua Eesusio, chaanemichio: Eee chaani
kapitaia:

—Ka'te aamo eerinamitiamua no'o ta'pechisi
asikao, ki aaata neea no'o ta'pechi pakipuaio.

⁷ Wa'a e'rapa neea, ki simikame neea

nooe aamo paaemiaoi, no'o cheriwejerakao, no'o kokoriame yachapatejerakao. Aamo cheesochepai, yachapatemioche e'rapaopua, no'o weripateria kokoriame iinuekaopua — chiiame uhjurerepua Eesusio ahpo nuurewaeo— . ⁸ Neeei amochitia nuuramepua tiameai, no'o soontarowaa no'o nuurewachi mochitoamepua tiamé. I'kao amochitia no'o chanisoche: “Waami siimitia”, wa'ache ikimapua; piirechio no'o chaanesoi: “Eenaoo noochi”, enamachepua noochioi. No'o yorakiame mochikameoi, no'o chaanesoo: “I'ka yoramitia eemea”, yoramachepua pu'kao —wa'a chaachapare kapitaie uhjuratiamea.

⁹ Eesusia, yooma i'ka kapitai ahpo chaania inamusaapa: “Aa, naakona wa'a e'ramemua”, eraparepua kapitaio. Wa'a iikapa Eesusia, yooma ne'nepakaopua ahpo na'naritokameo, chaanerepua:

—Aaatchioi ki tewakamenia te'ta i'ka kapi-taichitiao, te'ta noochi paparamelopua, ahkai isaeri ti'tijoechiopua. Waikao Eesusia ki pakika wa'a ta'pechio, yachapaterepua kapitai weripateriaopua kokoriame.

¹⁰ Waikaopu uhjuratiamea, kapitai ta'pechi noonorasaapua, saukame tewarepua kokoriameo.

Eesusia, kunamukukame taanara sautena

¹¹ Wa'a o'inia neipao Eesusia, Naaini mochiwachi akiparepua ahpo te'ta masitera ahjama, muuwaeme ahpo na'naritoa ahjama. ¹² Waapi Naaini nokisiaio, mukukame i'toame nateparepua, muuwaeme nokisiame. Ihji mukukame

yeyeraa, kunamukukame eneriaipua, pú'kache taanaekaipua piiripi wa'api, kiterepatekame.

¹³ Waikao Eesusia pu'ka oowitiameo, tesiwe e'repakaopua, chaanerepua:

—Ka'te naara oowitiame.

¹⁴ Wa'a cheekao Eesusia, chapikerepua e'taparao i'toniachio. Waikao mooketoameai, ajaparepua. Ajapasoopua Eesusia, mukukameo chaanerepua:

—¡Werisisa temarí! —aamo chaanenane temarí.

¹⁵ Waikao temaria yasisirepua, nayewasirepua waikao. Wa'a iintosaapa Eesusia, chaanerepua yeyerao:

—Wa'a kahti aamo taanaapa, kaaweruma.

¹⁶ Waikao wa'a iintokame tetewakamea, ki nu'uti iintoriame e'reparepua Eesusio. Wa'a iika-paopua, tísia kaaweruma nayewarepua Riosio, chaachapaka:

—Ki nu'uti kaawerumapu Riosia, ki nu'uti taamo nayewatumeri uhjurekamepua tamochio. Ahpooopua chaachaparepua tiameo:

—Riosi apoe ihjia, tamochi eenakame, ahpo ijínuwa ku'ímia.

¹⁷ Ihji i'wa wa'a ikitiamea, ki tehpe yomachi Uurea weeechi nane'reretupua, yooma norikameopua tiameo, Uurea weeechio.

Waani Paatori uhjuria

(Maateo 11:2-19)

¹⁸ Waani Paatoria, ahpo masiterae nane'rekapaopua, yooma itapiti Eesusi peenia inisiaopua, ¹⁹ ooka ahpo masitera uhjurerepua Eesusi iinatukemichio, apoekosapua enamerio,

aaata piirechikosakoiopua, taamo puuyemerikoopua enamerio, Ehkoriaami Iyoterichi Riosi na'nayewatura chaachapariachitiao. ²⁰ Waikao Waanie uhjuratiamea, Eesusichi e'enakao, chaachaparepua:

—Teemea aamo iinatukemichio uhjuratiamekapu, muujuareko iinatukemichio Riosie uhjuratiame enameria, aaata piirechikosaoipua, puuyepuamea pehjo.

²¹ Pu'ka uhjuratiamea ajasioio, Eesusia, ti'tijoeri yachapateka ihsire puua, muuwaeme na'arari yahchame sauteriaipua, yooma ihta ko'koame iinueme, ki mamachiriame tiame. ²² Wa'a ihsiai sauteka Eesusia, chaanerepua Waani uhjurario:

—Nonorakao, yooma i'ka tuuyemitiapua Waanio, i'ka no'o ihsia aamo tetewa, yooma i'wa aamo keepuria tiame. Chaanepuapua pu'kao no'oo, ki mamachiriameo ma'chirepatio —tuuyepuapua—; ro'rojioi no'oo, ohjotio —tuupuapua—; repera kokoriameoi no'o sautio —tuuyepuapua tiameo—; na'nakapioi inamutio —tuuyepuapua—; mukukameoi ahjatio —tuuyepuapua tiamée —; aaata ahpo tatakoriioopa tesiwa erakoameopua iikachio, Riosi ka'karuma tuuyewarie, no'o kaawe erapatio —tuuyepuapua—. ²³ Aataoi ki suuwe e'riameopua noochi paparakao, tísia ta'iria yasitomeriko tuuyepuapua.

²⁴ Waani uhjuria nonorasoopua Eesusia, Waanichi simiyame nayewesirepua ti'tijoerio. Uwatiane nayewaka iinatukerepua:

—¿Ihtana ne'nemia siimpakame eemea ooruchi weechio? ¿Oowera paaka eekae nokayamekosa, tijoe chachapia ihsiamе? ¿Aaata tijoe rooroikamekosaoi? ²⁵ ¿Naatikosaoipua, tijoe sosopatiame wakiraeme, tisia nayewame? Ka'i puuua, puuu wa'a te'tiame wakiraemea, ahpoche ta'iriache mochikamea, ya'yawichiche te'ta kaarirachiche mochikamepua. ²⁶ Ki wa'atiame ne'nemia siimpaka enesaa, ¿ihtana ne'nemia siimpaka eemea naaju wa'ao? ¿Riosi nayewatuame tijoe? Eje'e, puuu enerepua. Nape puuua, epeche tiame, ki Riosi nayewaturachitia. ²⁷ Ihji Waania, ehkoriaami nayewatiame enerepua, Ehkoriaami Iyoterichio, pu'ka Waani nayewakao iyoteria, chaanipua:

Wa'a aamo uhjurenane piiripi nayewatura,
aamo nayewatumichio pahcha.

²⁸ Neeea aamo chaanenapua, aaataai i'ka weechio, ki epeche tiamekopua Waanio, no'o enameriko tuuka ihsikamea; nape te'pa tewekachi Riosi ye'karichio, aaata nu'uti tiamekaipua, epeche weruma tiamekaitepua ki Waanichitiao, weechio ohjoemeo.

²⁹ Yooma Waani keepukamea, Rooma te'ta yawichiwichio koparoamea tiameo, pichikeka keepukame Waani chiiao, ahpo paatonurerepua Waanio, Riosia pu'kao, te'ta papakorepua tatakorio. ³⁰ Nape pa'pariseroa, Moise nuurari ma'masitaria tiame, ki nakikame puuua ahpo paatopuawichioo, ipaka tetewikamepua, i'ka Riosi ka'karuma tuuyewariopua, Riosio

kaaweruma e'raka oowioiopua, ki ahpo tuunare-riopa tatakorio, kiisi cheriwepuame Riosieo.
³¹ Eesusia simiteka naewakao, cheerepua:

—¿Ihtanaka tiameko tuutane i'ka ehpe taawechiami ti'tijoerio? ¿Aatia tiame ohjoarepua? ³² Aa, puuu ti'tioeria, kukuchi te'eka mochiriamekatepua, eee chaachapariaipua: “Taamoo pakapucherae peenia chaachatekoio, kiisi yawikame eemea; taamoo tisia yuawesiwa tiame chaachatekoio, kiisi naarakokame eemea.” ³³ Wa'achi te'terekame eemeai, ki yoorakapa Waani Paatori chiiao. Ohsotia eemea, reemoikame teewarepua Waanio, pu'kao, ki tijoeekachi yaajatopa, ki paani koayamekopua pu'kao, wiinooi ki iijiamekopua pu'kao. ³⁴ No'ooi Tijoe Tijoetukameoi, ki yooriame eemea no'o chiiao, no'oo aamo mochikachiami oiyoipua ahjama koaka, aamo ahjama iijika itapiti. Wa'a tiioipa no'oo, oowera posaka no'o pu'seriame teewanipua, iijika pu'seriameopua tiame. Wa'a chaachapakaopua tiame, no'o tatakoriame ahjama oiyo tuunapua, aaata Rooma yawichiwichio koparoame tiame. ³⁵ Nape ehpe taawechiami ti'tijoerio wa'a te'terioio, Riosi te'ta ka'karuma tuuyewaria taamo ti'tijoeri chaaniao, ki pichikenarerioiopua, Riosi peenewaria ma'chiametewitemeripua, yooma aaata Riosi chiia pichikekameopua, Riosio te'ta peenewariamekopaopua.

Eesusia iintoria Siimoni parisero ta'perachi

³⁶ Piiripi parisero tijoe Siimoni tewaniamea, ahpo ta'pechi yeetorepua Eesusio, ko'kotemia. Eesusia kajena poipaka yasiparioiopua ko'komia, ³⁷ wa'achi eenare piiripi oowitiame suweporichi tehkieme, Eesusi wa'a eenario tuuo inamukapa. Puuu oowitiame, piire riimeta sewajuya i'toka eenarepua. ³⁸ Wa'a eenakaopua, tarachi chukipaka nanararepua tisia o'kewataka, pu'ka o'kewae papakosaapua Eesusi tarachio, ahpo kupae wakipaterrepua pi'wekao. Wa'a ikisaopua, tarachi chuchusaopua, pukae seewajuyae peeni-ajurepua tarachio, to'wepaka. ³⁹ Waikapu pariseroa, ahpo ta'pechi paajutekamea ko'kotemio, e'raka tetewarepua Eesusio: "Pichiwa Riosichi eename enesaa ihjia, nane'reka tetewimiipua i'ka oowitiame apochi imachukameo, suwepori nokiwamechi tekipanamekopua." ⁴⁰ Nape Eesusia nane'riapa ahpo e'reniao, chaanerepua:

—Siimoni, aamo chaanemo o'rane itapiti.

Siimonia waikao nehjiarepua:

—Ehsoo no'o chaaneo masitari.

⁴¹ Waikao Eesusia o'inerepua chaanekao, wa'achitarichi nayewekao:

—Ooka ti'tijoea, wikirieriataipua aaatao, aaata toomi reweyame. Piiripi puua, mariki sientoo taawe yowiniame wikirieriataipua, piirea ooka weerewa aampa oosa mariki taawe yowiniame.

⁴² Pu'ka ookao, ki nateteme te'tiopao, na'pa wikiriara cho'weriatapua pu'kao. Ehsoo, no'o chaanemitiao, ¿aatanakamera epeche nakiyame enerepua ahpo reweyameo?

⁴³ Siimonia nehjiarepua:

—Epeche wikiria cheriwetiamera, maaenania.

Eesusia chaanerepua:

—Eje'e, kaawe nehjiarumua.

⁴⁴ Waikao pu'ka oowitiame ne'nepakao Eesusia, chaanerepua Siimonio:

—¡Nee, ne'neo i'ka oowitiameo, achini iintorupua noochio! Nape muuua ki wa'a iintoruma. Muuua, aamo ta'pechi asikoioepua, neeroioi ki no'o ki'yakamepua, no'o tarachi papakopuamichoopua. Nape ihji oowitiamea, ahpo o'kewaeoi papakosaopua no'o tarachio, ahpo kupaeoi no'o wakipaterupua, pi'wekao. ⁴⁵ Muuua ki no'o chuchukamepua teepotaio, nape ihji oowitiamea no'o pakisoche aamo ta'pechi, o'inekamepua no'o chuchuka taarachi. ⁴⁶ Muuua no'o moochioi, kiisi no'o to'wekamemua ooriwo soowioi, wa'a taamo nokayamekoi muuua. Nape ihji oowitiamea, yooma iintokamepua pu'kao, ahpo u'paria see-wajuyaoi, no'o tarachioi chuhchekamepua ohso-tia. ⁴⁷ Pukaepa aamo chaanania, i'ka oowitiameo ki ookapikoipua tatakorirao, cheriwetiame itipio tuunania tatakoririao, tísia nakiwari iintokaopua, ki nu'unti paparari iinuekapapua. Ihji oowitiamea, tísia weruma cheriwetiamepua, nape ki weruma cheriwepuame iinuemea, ki te'ta ahpo nakiwari, tetewitiamepua.

⁴⁸ Wa'a chaanesaapua Siimonio, chaanere Eesusia oowitiameo:

—Aamo tatakoririao, yooma cheriwetiame itipitenania.

⁴⁹ Wa'a cheekopa Eesusio, wahjachi wa'a paa-jutetiamea, chaachaparepua ahpo:

—¿Ihtana iikame ihji tijoea, ahkasi tatakorioi cheriwio tuuyame?

⁵⁰ Nape Eesusia oowitiamechi ne'nepakaopua, cheerepua aampachi:

—Aamo tatakoririao, aamo paparariawichio, newikame itipikame muuua Riosie kokosapuameopua. Ehpeo aamo iikachio, ta'iria teetoka no'rapuapua.

8

Ooweru Eesusi ku'ikame

¹ Ku'wetakiri neipao Eesusia, yomachi oi-parepua mochiwachiamio, Riosi chiia ahpo ye'karichi simiyame nayewesikaopua, tuuyesika, ahpo oosa mariki aampa ooka, ahpo ajawaria ahjama. ² Wa'achi nokisire ooweruai, Eesusi sauteria kokoriao, wahjachi ooweruai tiame, ki ka'karuma tijoeturi puhjetiamie. Piiripi ihji oowerua, Maaria enerepua, Maarena teewataniame, pukachio, oowisani reemo puuyanetiame. ³ Wa'achi ihtore Uhwana tewaniameai, Kuusa tewaniame uupira. Kuusaa, Eerore ye'karichi ku'yame eneriaipua. Wa'achi inisire Suusana tewaniameaipua. Wa'achi nokisiriai muuwaeme wahjachiai, Eesusi ku'ikame itapiti ahpo iin-uekae, yooma Eesusi ajawaria ahjama.

Echayame wa'achitarichitia nayewatiame (Maateo 13:1-9; Marako 4:1-9)

⁴ Piie taawechio, muuwaeme norikame ahpo mochiwachiami puuyakao, Eesusi ne'nemia e'enarepua keepumia. Eesusia ahpo kahti-achi napawikopao, i'ka wa'achitarichi o'inerepua nayewekaopua cheeka:

⁵ —Piiripi echayamea o'ineriataipua echakao. Ihjia echayaio, pooechi ruhjiteriataipua ookapi iimori. Pu'kao ti'tijoeria wa'a u'matopamea, yooma tekeka uumatoriatapua. Tuchikiai wa'a e'nakaopua, yooma pepeka ko'kariatapua pu'ka iimorio. ⁶ Wahjachi iimoria e'peekachi ruhjiriataipua, waitiame chuhkuachi weee. Puuuai yaupakai, ikanati wakipariatapua tiame, i'ka weee samiyao, ki tehpe e'oka wakipariopa. ⁷ Wahjachi iimoriai wehchajuritere ruhjiriataipua, pukaepa i'kao, wehchajuri weweripakao, wakipateriatapua si'rinaka. ⁸ Neipa wa'asi iimori ruhjikamea, tunakame weeechi ruhjiriataipua, ka'karuma weeechi. Pukaepa puuua weweripakao, piie siiento pahchira taakeriatapua, pipiripi iimoria.

Pu'ka kajusaapa Eesusia, pu'ka keepuameo, utewaeme nayewaka chaanerepua:

—I'ka wa'achitari pahtenariamea, kaawe inataka i'yepuapua masitiao.

Aatia tiiachipa wa'achitarichi nayeweria Eesusi

(Maateo 13:10-17; Marako 4:10-12)

⁹ Ehjepamio Eesusi ajawariaa, iinatukerepua piineri kahtioio:

—¿Achini chanika chiiamua pa'ao, wa'achitarichi nayewakao?

¹⁰ Waikao Eesusia, cheeka nehjiarepua:

—Eemea Riosichi noriwi tiiao, ma'chitepuamepua, nape wahjachi ki Riosi chiia pichikameopua, ka'i. Wahjachi ti'tijoeri ki Riosi chiia pichikenariameo, wa'achitarichi

nayewiamenia pu'kao, inamuai, ki ma'chiam
 pahtepuawichiopua, ne'nai, ki pahteka
 tetewipuawichiopua.

*Eesusi ihtanako tuuniame echayame
 wa'achitaria*

(Maateo 13:18-23; Marako 4:13-20)

¹¹ Eesusia pu'ka wa'achitarichi nayewaka ka-
 jusaapa, cheerepua ahpo keepuameo:

—Ihji iimori wa'achitari no'o nayewiaa,
 eee chanika cheekamenia: Iimoria, Riosichi
 simiyamepua, kaaweruma tuuyewari. ¹² Pooechi
 ruhjikame iimoriaa ikiriao, Riosichi simiyame
 nayewetiamepua, ka'karuma tuuyewari, pu'kao
 keepurioipua ki apochi uuriáa, apochi eenaka
 riaorósio u'yeriopua sewina erepateka, ki
 Riosichi paparaka newipamichiopua pu'káo.

¹³ Puuu iimori e'pechi ruhjikamea, weee
 waitiachio, Riosi tuuyewari pichiketiamepua,
 nape puua, ki teeresi naawaekapa ahpo
 pichikeriao, kokosa tiame aiwapa Riosichio,
 toakame ahpo pichikeriao. ¹⁴ Puuu iimori
 wehchajuritere ruhjikamea, Riosi tuuyewari
 pichiketiamepua, nape paarasari weemuniamée,
 itapiti ki ka'karuma eraniameeopua tiameo,
 itapiti ki ka'karuma pu'serewaeopua, kihta
 iintokame taakewachitiaopua, teesa teesache
 si'rikame. ¹⁵ Nape puuu iimori tunakame
 weeechi ruhjikamea, pichiwaka kaaweruma
 iikaeka pichikekamepua ahpo nayeweretiao.
 Puua pewatiame ukamepua ahpo tuuyeretia
 pichikeriao, a'chikoitia tísia aiwaiopua Riosichi
 teetoapao, tísia anachakame puua. Puuu

wa'a teeka tísia anachakamea, tísia kaawe taakekamepua Riosichi te'teretowachio-pua.

*Tahjerachi simiyame wa'achitari
(Marako 4:21-25)*

¹⁶ 'Puuu iimori taakeniameka tiame puuuu, ti'tijoeri tahjeraa te'terame. Ihtaoi tahjeraa, ki noriwi weraniamepua, sikori yakana chuhcheka to'pekao, e'taparateroi ki weraniamepua nori-wio. Puuuu ohso kaawe uutapamichioo, te'pa weraniamepua tepatetiachi, wa'a ena-pameoopua, uutapemichio. ¹⁷ Ihji ti'tijoe ooweru tiame tahjeraa, ki noriwi te'teremetepua ahpo tahjera te'teriaio, yooma apochi enapameopua ahpo uutapachi e'enamichio-pua, Riosichi pa-paramiao. Asimitepua piie taaweo, Riosio, yomatiamé ki ka'karuma noriwi noonoitiamé, ma'chitamiachio-pua.

¹⁸ 'Kaawe inataka inamumitiapua i'ka no'o chiiao. Te'ta iinuemea Riosie cheriwetiameo, Riosia kajuyachi taawe-chi enasaopua, epeche iinuemeripua Riosie ahpo kiapua, Riosieo ah-powichio nuutekeka kahtiao. Nape kihta iin-uemea Riosie cheriwetiameo, kihta ahpo kia-pua teeremeripua Riosieo, ohsotia puuuu ahkasi ahpo teesa iinueka erakoaoipua, u'yepuamepua Riosieo. Wa'a teeremeri Riosia, te'ta kateweti-achi taawe-chio.

*Eesusi yeeyera nayewaniame, poponira tiame
(Maateo 12:46-50; Marako 3:31-35)*

¹⁹ Seenepi simikame Eesusi aaata ta'perachi ihsioio, wa'a eenare Eesusi yeeyeraa, Eesusi

poponira yeeka, nape ihjia tahchiamē weeri-
opa ti'tijoeri muirachio, ka'chi iika muime er-
akorepua Eesusi ihsiachio. ²⁰ Eesusi yeeyera
ma'chi weerioio Eesusi poponira ahjama, aataa
chaanerepua Eesusio:

—Aamo paaechani aamo yeeyea, aamo po-
ponia tiame waami ma'chi.

Wa'a chaanetiaapa Eesusia, cheerepua ahpo
norikame ajaka keepuameo:

²¹ —Áaa, ¿Aatanakamerajuare no'o yeeyea
no'o poponiaio tiame, no'o tetejimaria tiameo?
No'o te'ta yeeyea, no'o te'ta poponia, no'o te'ta
tetejimaā tiame, yooma aata Riosi chiiakamera
keepuamepua, te'ta Riosi chiiakamera yoorame,
Riosikamera e'waka.

*Eesusia eeka teewetena pa'wechi, neeroi
pe'konira tiame*

(Maateo 8:23-27; Marako 4:35-41)

²² Piie taawechi Eesusia, pawekakerachi pak-
isaapua ahpo te'ta masitia ahjamao, chaanere-
pua pu'kao:

—Nahpe, paonamina i'ka weruma neerochio.

Wa'a siimparepua waikao. ²³ Eesusia pa'wechi
nokisinioio, wa'a poitoka kochipariaipua. Wa'a
teotoiopua Eesusio, wa'a pa'wechio, ki nu'unti
yukurepua, tísia eejeka. Wa'a ikitiopa pawekak-
eraa, maapori inisirepua, neeroie pochisika pi-
witeme teetoka. ²⁴ Wa'a ikiniopa Eesusi masit-
eraa, yaapiti pusitesa chaachaparepua Eesusio:

—¡Masitari, masitari, yaapiti púsasáaa! ¡Pi-
witepani teeméee! —chaachaparepua si-
inakokao.

Waikao Eesusia werisikao, teeweterepua eekao, pa'we pe'koniraai. Eesusia, teewetesoopua eekao, teewere pa'we pe'koniraai. Waikao, yooma yúúweeme itipirepua. ²⁵ Wa'a ikisao chaanerepua ahpo masitiaio:

—¿Achini ijikikame eemea, aamo noochi pa-parao?

Nape aapoeo tahpitika erapakamekapapua, poanachi ahpo chaachaparepua:

—¿Ihtana iikame ihji tijoea, eekaoi teeweti-ame, pa'weoi yooreniamé?

Eerasa ohjoeriamé tijoe reemo yahchame
(Maateo 8:28-34; Marako 5:1-20)

²⁶ Ehjepa wa'a tiame ikisaapua pa'wechio, Kaarara weeechi paonarepua, Arirea weruma neerochiopua. ²⁷ Wa'a weeechi tekikoioipua Eesusio, wa'a machejenarepua piiripi tijoe, na'arari tijoeturi yahchame. Puuua wa'a mochi-wachi ohjoeme eneriaipua, nape neipao, wahji-pame toaniachi yaajatoame, ki chuhchaka wisasori oiyame, poiyaime. Ki ku'itapi wa'a teeka, yaajatoame eneriaipua. ²⁸ Weesa kaarenæ o'yaeka, ya'yachatiamé enerepua soontaroeo, nape puuua, tehpunasa kuhsitere uujumame eneriaipua, pu'ka na'arari tijoeturie i'toniapa.

²⁹ Puuua Eesusi machikapa aatanakoo, chopokorieka weripaka cheerepua sisinaka:

—Eesúsiii, ¿ihtana yoramia teetonamua noochio, muuu Te'ta Te'pa Kahtiamé Taanáraaa?

Nape Eesusia wa'a chiiopa na'arari tijoeturio, te'yarepua pu'kao chaaneka:

—Yaapi machenasa muuua pu'ka tijoecho.

Wa'a chaanetiapa na'araria tijoeturi, chaanerepua Eesusio:

—No'o tesiwe e'résaa, ki no'o kokosájeraniniaa.

³⁰ Waikao Eesusia iinatukerepua:

—¿Achini tewania muuua?

—Piie Siento tewaniame neeea —nehjiare reemoa.

Wa'a cheere puuua, ki ookapi muitekamekapa nanaarari reemoniwario. ³¹ Waikaopu tijoecho mochikamea na'araria, tesiwa chaachaparepua Eesusichio:

—Ka'te taamo kokosamitia taamoo, ki waapisi wichiwachi tísia aiwateniachi taamo ihpapakao.

³² Wa'api waapi kahjenakooi, muuwaeme ohjopaopua koowi, pukachi ahpo uhjuranurarepua. Waikao Eesusia, pukachi reesiserepua muimichio. ³³ Waikao tijoecho puuyasaopua, koowichi muirepua. Waikao koowia ahjachi muitiao, tahpitika noonowirepua ujumaka. Kai muuenati ujumakaopua waatachituo, neerochi ruhjirepua si'rika.

³⁴ Wa'a iikopa koowio, koowi inatiamea, ahpo mochiwachi e'enarepua tuumia, tísia majakame. Wa'a ajasisaapa, yooma tuurepua mochiwachio, yooma ihta ahpo ikiriao, ihtana ikirio ahpo tepuya koowio. ³⁵ Waikao yooma wa'a mochiwachi mochikamea, yooma wa'ami mochikameapua tiameo, wa'a ikitiachi e'enarepua ne'nemia. Wa'a e'enatioopua Eesusi ihsiachio, na'arari tijoeturi iinuekamea, wa'a

kahtiame tetewiretopua, kaawéruma, yachapakamepua wa'asi. Wakiratakame yasarepua wa'ao, kaawerumapua ki roorowiame. Nape ti'tijoeria wa'a iintokame tetewapa Eesusio, tisia majawerepua pu'kao, chachapia nokaka.

³⁶ Puuu yooma tetewikamea, yooma tuuyerepua pu'kao, Kaararami e'nakameopua ne'nemia.

³⁷ Waikaopua yooma nane'resaapa, Eesusi iintoria ahpo utewariego, tisia seewepakaopua Eesusio, tesiwa chaachaperepua Eesusio, ahpo weewachio, machenajeraka Eesusio. Waikao Eesusia, no'rarepua pawekakerachi chuhkuachio. Wa'a mooenamioiopua pawekakerachio, ³⁸ puuu ki ookapi na'arari tijoeturi puuyanetiamea, tesiwa cheeriaipua Eesusio ahpo yeetojerao, nape Eesusia chaanerepua pu'kao:

³⁹ —Ohso kaawe muuua, i'wa aamo mochiwachi itipimitia muuua, yooma tuuyemia aamo mochiwachio, Riosi iintoriaopua amochio.

Waikaopu ihji tijoea, ahpo mochiwachi no'rasaopua, yooma tuuyerepua ahpo mochiwachio, ihtana iintorio Eesusiopua apochio.

*Airo maarara oijenatewa; oowitiame Eesusi ampawakirachi ihchepariame tiame
(Maateo 9:18-26; Marako 5:21-43)*

⁴⁰ Waikao Eesusio eenechi no'rakao, Arirea weeechi paonasoopua, muuwaeme napawikame tewarepua wa'a, kaawe e'raka puuyeka mochiriame. ⁴¹ Wa'a tekisoopua Eesusio, wa'achi eenarepua aaata piiripi, Airo tewaniame. Puuu tijoea wa'a napawikarichi paamiratuame enere-

pua, kokoriame iinueme. Ihjia chopokorieka weripakao, tesiwa chaacharepua Eesusio, ahpo ta'pechi enajeraka. ⁴² Amori mukuyo tuurepua ahpo maarao, pu'ka ahpo maarara oosa mariki aampa ooka paamuame, puuuche ahpo iinueka. Waikao wa'a simiyoio Eesusio, ki ookapi na'naritorepua, tahchiameritokaopua norikameo.

⁴³ Wa'a muuwari nokisiniachio, wa'achi ihtoriaipua piiripi oowitiame, oosa mariki aampa ooka paaumpari i'toame, erayena kokoreka. Puuua me'merikochi i'yowakao, ki ookapi na'atakame eneriaipua toomio, kiisi yachapaka. ⁴⁴ Ihji oowitiamea pukamina eenaka naaepakao, Eesusi wisasoriwarachi ihcheparepua teesa. Waikaopua, ahjachi ihchepasache ahpo erajenao teewekame saaerepua.

⁴⁵ Waikao Eesusia, apochi ihchepatiame sae-sao, cheerepua:

—¿Aatana noochi ihcheparu?

Nape aataai ki noonorio tuuyopao, Peeroa chaanerepua Eesusio:

—Masitari, ¿nane'retare teemea, taamo tahchitoka teetoachio motasikao? Wa'a teetoi taamoo: “¿Aatana noochi ihcheparu”, iinatuki-amemua?

⁴⁶ Waikao Eesusia cheerepua:

—Nape noochi ihchepakamea, ki oowera noochi ihchepakamepua, noochi machenakame saaekame neee, no'o Riosi utewari.

⁴⁷ Waikao oowitiamea ki newime tiipaa ahpo iintoriao, chopokorieka weripaka Eesusio, yooma tetewachi apoe ihsirio tuurepua

Eesusio, chachapia ihsika seewiapa. Waikao puuua cheerepua tiame, aatia tiichipa ah-jachi ihchepario, wa'a iintosacheopua, ikanati saukame itipirio tuurepua. ⁴⁸ Waikao Eesusia kaawe e'rekao chaanerepua:

—No'o kutewée, noochi paparakapa, saukame itipikamemua. No'raka ehpeo aamo ta'pechi, kaawe eratoka.

⁴⁹ Eesusi wa'a chaanioipua oowitiameo, wa'a eenare piiripi kooriaa, Airo ohjirachi o'inia eename, puuua chaanerepua Airoo:

—Aamo maaraapa, kiterepakame puuupa. Kihtawichio noonotepuame Paamiraapa.

⁵⁰ I'ka inamuka Eesusia, chaanerepua Airoo:

—Ka'te yuuwesi muuua. Noochiche oowe e'repuapua, aamo maaraa, saumitepua.

⁵¹ Eesusia asisaapa wa'a ta'pechiopua, ki aaata pakinurerepua wahjao, naatiche yee-toka pakimio tuurepua wa'ao, Peero, Waani, Saantiao, pu'ka kuita yeeyera tiame, noonora wa'achi, wahjaopua ka'i. ⁵² Wa'a ta'pechi tísia naarakopao, Eesusia chaanerepua pu'kao:

—Ka'te naarako eemea. Ihji kuita kutewea, ki mukukamekaitepua, oowera kohchiaitepua.

⁵³ Wa'a chiiopa Eesusio ti'tijoeria, a'acherepua na'arekao, puuua pu'ka kuteweo pichiwa mukukameko nane'riamekapa. ⁵⁴ Waikao

yooreko pakisao Eesusia, sekachi chapikaopua, utewaeme chaanerepua pu'ka kuita kuteweo:

—¡Kutewéee, yasisísaaa!

⁵⁵ Waikao kuita kutewea, eenechi eenaka iikarao, eenechi ahjarepua oijenakao. Wa'a ikisaopua, yasisisooopua kuitao, ko'kotenurare

Eesusia. ⁵⁶ Waikao yayawaraa, ki teesa kaawe erakorepua, tahpitika e'rakao Eesusi iintoriao. Nape Eesusia chaanerepua pu'kao, ka'te tuumi-tiapua i'kao, aawataoi.

9

Eesusia ahpo ajawaria uhjuria, Riosi ye'karichi simiyame masitemichio

(Maateo 10:5-15; Marako 6:7-13)

¹ Seenepi simikame tiameopua, Eesusia paaesapa ahpo oosa mariki aampa ooka ahpo ajawariopua, yooma pipiripi yahcherepua utewario, ahjae sautemichiopua kokoriameo, ahjae puuyanamichiopua tiame ihtaoi reemoniwari nanaarariopua. ² Yooma wa'a iintosaopua, nayewatumia siimpanurerepua, i'ka kaaweruma Riosichi simiyame tuuyewariopua, yooma ihta ko'koameoiopua yachapatemichio. ³ Eesusia pu'kao, chaanesa uhjurarepua:

—Wa'atia siimpamitia eemea, kihta i'toka teesorao, kihta i'toka mokewarioi, nutukaoi kihta i'toka, toomioi kihta kahcheka, wakiraoipua, ahpoche chuchatoa i'toka. ⁴ Ahkaoi mochiwachi aamo che'repachioi, wa'ache mochisa uumatopuapua, pirenachi mochiwachiamio. ⁵ Ahka ki aamo nakiwachi e'enasaa, aamo kaaka pechichisa uumatopuapua wa'ao, kihta Riosi tuuyewari nakiriopa.

⁶ Yooma i'ka chaanetiaapao, siimparepua waikao, i'ka kaaweruma tuuyewari, tuuyesimia, sautesimiaopua tiameo, kokoriame.

*Waani Paatori meriretia
(Maateo 14:1-12; Marako 6:14-29)*

⁷ Pu'ka taawechemioi Eerore yawichiai, Eesusi ihsiaame inamukapaopua, wekana e'rarepua, aaata ookapia Waaniko tuuopa eenechi ahjakame. ⁸ Wahjachi aaataa, Eeriako tuurepua, eenechi ahjakame. Wahjachi piirechia tiame, ehkoriaami Riosi nayewatura, oijenakameko tuurepua, eenechi ahjakame. ⁹ Nape Eerorea cheerepua:

—Nape neea Waanio, me'yakamenia pu'kao, mo'ora tehpunakao. ¿Aatanapu naaju puua, ki ookapi itapiti ihsia tuuwamea?

Pukaepa Eerorea nane'renariapa pu'kao aatanakoo, i'yasirepua, aachin teeka ahpo tetewimia pu'kao, machinariapa.

*Eesusio mariki miiri ti'tjoeri ko'koteria
(Maateo 14:13-21; Marako 6:30-44; Waani 6:1-14)*

¹⁰ Eesusie ajawatiaame uhjuratiamea eenechi e'ensaaapa, yooma tuuyerepua Eesusio, yooma ahpo ohjoriaopua tuuyesikao, mochiwachiamio. Eesusia waikao e'enariopaopua pu'kao, poanachi ooruchi i'tomo o'rariaipua pu'kao, We'saira muuwarichi waapi, wa'a resipupuamichioopua ahjama. ¹¹ Nape muuwaeme nane'rekamea akanamina uumpariameo, wa'amina na'naritorepua. Eesusia ahka ahpo akipariachi ahsepatiaopua, pu'ka muuwari ahpo na'naritoka ahsepakameo, kaawe e'reka uurepua. Wa'a ikisaapa Eesusia, Riosi ye'karichi simiyame nayewerepua, masitekao. Wa'aopua tiameo,

ahpo sautejererameopua ahpo kokoriame
u'uyepariao, sautekerepua pu'kao.

¹² Aarikopao wa'asio Eesusi ajawariaa,
naaepaka chaanerepua Eesusio:

—¿Ki kaawejoarepa ti'tijoerio uhjuria,
wa'ami ahka che'repamichiopua mochiwachi-
ami, kooame i'yamichiopua tiame? Ooruchi
i'wao, ki ahka i'yamete kooamea.

¹³ Eesusia chaanerepu pu'kao:

—Eeme ko'kote pu'kao.

Wa'a chaanetiapa Eesusie ajawatiamea,
chaachaparepua:

—Nape i'wao mariki paani wa'api
maaniamepua, ooka so'chi wa'api
tiame. Nape ¿ahsepamanapua yooma
ko'kotepuamewichio? Aamo ehpeche
tarijenuresoope kooame, ahsepameripua.

¹⁴ Ti'tjoeria mochikame wa'ao ooweru tiame
kukuchimao, u'matoame enerepu mariki miiri.
Waikao Eesusia chaanerepua ahpo ajawariao:

—Ooka weerewa aampa oosa mariki ahka,
mochipanuramitiapua pi'pirenapio.

¹⁵ Waikao ajawatiamea, wa'a kehkiche
mochipanurepua, pi'pirenapio, ti'tjoeria wa'a
noonoirepua waikao.

¹⁶ Wa'a ikitioopua
Eesusia, pu'ka mariki paani uusaopua, pu'ka
ooka so'chiopua tiameo, te'pa tewekachi
ne'nepakaopua ahpo Noonochio, cheerepua:

—No'noo, aamo utewarie muuwetejeraninia
i'ka kooameo.

Wa'a cheekaopua nu'nunti chi'wanasao,
ahpo ajawaria ki'yarepua, yooma ti'tjoeri
naachutamichio. ¹⁷ Waikao muuwari

mochipakamea, ahkasi ahpo aiwachisi ko'karepua. I'ka sopakameopua chi'wapameo, oosa mariki aampa ooka weeweruma waari, popochiame apechunarepua.

*Peeroa Eesusio, Riosie Weratiameko tuunapua
(Maateo 16:13-19; Marako 8:27-29)*

¹⁸ Piirechi taawechiopua Eesusio, poanachi ooruchi ihsioio, ahpo Noonoma nayewakao, wa'achi mochiriai Eesusi te'ta masitiaapua ahjama. Wa'a mochiniaoi Eesusia, iinatukerepua ahpo te'ta masitiao:

—¿Aatanakata neeea, chaachapani ti'tjoeria?

¹⁹ Eesusie te'ta ma'masiteniamea nehjiarepua:

—Ookapia, Waani Paatoriko tuunapua aamoo; ookapi wahjachia, Eeriataruko tuunapua aamoo; nape epeche wahjachia tiameo, piirechi ahkako tuunapua aamoo, ehkoriaami Riosi nayewatura, eenechi ahjasa eenakame.

²⁰ Wa'a cheesaopua Eesusia, ahpo ajawaria iinatukerepua:

—Eemepe, ¿aatanakotipua no'oo? —
iinatukerepua pu'kao.

Peeroa nehjiarepua cheeka:

—Muuua, Riosie Weratiamepua, Riosi tijoe enepakame.

*Eesusia ahpo mukimio tuunapua
(Maateo 16:20-28; Marako 8:30-9:1)*

²¹ Wa'a cheeka ahpo ma'chitakopa Peeroo, Eesusia chaanerepua:

—Pichiwa puuua, nape ka'te tuumitia eemea pu'kao pehjio, aaataoi. ²² Nee Tijoe Naawakamea, tísia aiwamerikaitepua pehjio,

kiisi nakika teteipuamepua i'isaeri ti'tijoeo, isaeri pa'pamiratuameepua tiame, wa'a ikisaopua tiameo, ne'neseriosi pa'pamiratuamee, Moise nuurari neesetoameepua tiame. Ihji nee Tijoe Naawakamea, yooma pukae meripuamepua me'yao, nape neeea, paika taawechi teetoipua, eenechi ahjakame werisimeri neeea, oijenaka.

²³ Aaata no'o na'naritonariamea, ahpo kiau-puaichiopua weemera ahjario, ki ahpochewichio inataka yasitomeripua, senepi noochi teetoka yasitomeripua, aiwaiopua. ²⁴ Aaata ahpo inatiamea, ki noochi teeretoka aiwanarekao, wekate-meripua ahpo kiapuameo, weemera ahjario. Nape ki suuwe erapamea noochi tiipao, a'chi chaaneniaipua, uumeripua weemera ahjario. ²⁵ ¿Ihtanawichio kaawe enetapu, yooma iinueni-aipua i'ka weechi iintuameopua, yooma weka-puame enesaapua, ahpo weemera ahjarichiopua Riosichio? ²⁶ Aaataeoi ki no'o suuwe erapaka noochi teetokameo, nee Tijoe Naawakameai, ¿ki wa'achi teeretare neeeai suuwe e'rekao, eenechi taawechi no'o eenoiopua? Eje'e, wa'achi teerema neeeai eenechi eenaka tekisao, waika te'ta peenia tiiachi taawechi no'o Noonowichioo, te'pa no'o Noonoo ku'iwariwichioopua tiame, no'o Noonochio tísia iyoriwamewichioopua. ²⁷ Pichiwa chaaninia ookapi i'ka ajakameo, ki wahjipama puua, ki tetewaiopua pehjo Riosi ye'kariwao.

*Eesusi sewina tiame ikiwame weerewara
(Maateo 17:1-8; Marako 9:2-8)*

28 Osanao taawe neipao, te'pa moenare Eesusia, roomosachi ahpo Noono tewekachi kahtiamе ahjama nayewemia. Waani yee-toka simirepua wa'ao, Peero tiame, Saantiao wa'achi. 29 Eesusia ahpo Noono ahjama nayewaio, sewina ikirepua nanarirao, ihji Eesusi wisasoriraai, ki teesa tiame tohsaname eneparepua, nape tisiwa tohsaname, tajayame. 30 Wa'a ajarepua tiame, ooka tijoe Eesusi ahjama nayewakao. Puuu piiripia, ehkoriaami Moisetaru enerepua, piirea, ehkoriaami Eeriataru yasariame. 31 Ihji ooka Eesusi ahjama ajakameaio, tahpitika tiame tajayame ajakaopua tiameo, Eesusi tewekachi no'ramia, tehpe nayewarepua Eesusi ahjamao, Eerusareni meripuaopua. 32 Peeroa, ahpo ahjama mochikameapua tiame, tisia kokochinariaipua, anachaka mochirepua ne'nekao. Wa'a te'teriapa puuu, tetewarepua Eesusi wa'a ikiyame tisia tisiwariraeo, nape ki teesa tiame tajayame, wa'achi te'tereka tajayamekoopua, puuu ooka Eesusi ahjama ajariameai. 33 Puuu ooka ti'tijoeo, Eesusio piineri toakioopua, Peeroa kihta nane'riapa ahpo chanimiao, oowera wa'a chaanekapua Eesusio:

—¡Masitari, kaawechupena i'wa nooka teemeai! Paika ekapora ajawama teemea, piiripi aamowichio, piirea Moisewichio, wa'a ikisa Eeriawichio tiame. Nape Peeroa kihta inatapa ahpo chanimiao.

34 Peeroo wa'a chanioipua Eesusio, toomari yasiparepua wa'ao, mo'porepaka. Wa'a iikopa toomario, majapochire Peeroa, wahjachi ooka

mochikameapua tiame. ³⁵ Wa'a ikisoo toomario, wa'a toomaritereo, chiiame inamurepua:

—No'o Taana puuua, no'o weeraria, no'o uuria. Eemea pu'kao, e'weka mochipuapua.

³⁶ I'ka ihkepameo, nayewaka kajusoopua, toomari apechusoopua, Eesusiche weeriametewiretupua. Nape aapoeo i'ka ahpo tetewariao, ihchi teewerepua pu'ka taawechiamio, aawataoi ki tuuyerepua pu'kao.

Eesusi temari ki kaaweruma tijoeturi yahchame yachapatena

(Maateo 17:14-21; Marako 9:14-29)

³⁷ Meereopua, kaawitiachi tetekiaio wa'asio, muuwaeme nokisiametetewarepua ahpo natepameri. ³⁸ Wa'a muuwarichi inisiametepiiripi tijoeta, utewaeme sisinamurepua Eesusio:

—Masitári, no'o tesiwe e'remitia no'o taanao. Piiripi wa'api taanaemekane. ³⁹ Nape na'araria, tísia chachapia ihsitiamekapua. Senawato ki ku'ita sisinatekaopua pu'kao, muumukipatiapua pu'kao, chu'wachiopua toonewateka. Pu'kao chapisaopua, ki toinariamekapua pu'kao, ahkasioi weerewaraopua, yooma saasawetiapua. ⁴⁰ Aamo te'ta ma'masitiao utewa yoorakaine ma'chipamichioopua, nape aapoeo ki kajukamekapua ma'chipakao.

⁴¹ Waikao Eesusia chaanerepua yooma wa'ajakameo:

—Ai eeme, kiiisí ahjachi erakoame Riosichio, oowera yooma wewekakame ti'tijoeri. ¿Ahkasi achinitio wa'a teeretania aamo ahjamao, aamo

anachakao aamo wa'a te'tia? Ehsoopua pu'ka temario, no'o i'yetosaopua wa'ana.

⁴² Pu'ka temario Eesusichi upatioopua, reemoniwari ahjachi kahtiamea, eenechi kai muenati puiparepua pu'ka temario, tísia kokosa yooraka mumukipateka. Nape pu'ka reemoniwario wa'a yooroiopua pu'ka temario, tísia te'yaka ma'chipakesaopua pu'ka reemoniwari mumukipatiao, saukame ki'yarepua pu'ka noonorao.

⁴³ Wa'a ikitiopua Eesusieo, ti'tijoeria, ki nu'uti ihsiam e raparepua Riosichio.

Eesusia oosa simiyamechi chaanipua, ahpo mukimiao

(Maateo 17:22-23; Marako 9:30-32)

I'ka ti'tijoerio ki nu'uti erakoiopua Eesusi iintoriao, Eesusia chaanerepua ahpo te'ta masitiao:

⁴⁴ —Tísia kaawe keepukao, i'ka ti'tijoeri chaachapao, wa'a chaachapanioi no'oo, nee Tijoe Naawakamea, wahjachi ki ka'karuma ti'tioechi, nehjipuamepua.

⁴⁵ Nape aapoeo ki pahteka inamurepua pu'kao, wa'a chiioio. Ka'chi iika chapime erakorepua, pahtewakao, pu'ka iinatukemiaoi suuwe eraparepua.

¿Aatanakamera epeche weruma teerewaeme?

(Maateo 18:1-5; Marako 9:33-37)

⁴⁶ Piie taaweo Eesusie te'ta ma'masiteniamea, nekakome chaachapariaipua ahpo, aatanakamera epeche ahpo weruma teeremeriko nayewakao. ⁴⁷ Nape Eesusia, nane'riapa ahpo ajawaria inatao, piiripi

kuita uukaopua ahpo chokichi werapakao, chaanerepua pu'kao:

⁴⁸ —Noochitia kaawe e'reka uuka tetewamea kuitao, ki weruma ahpo e'rakao, noochi kaawe teereniameapua. Noochi kaawe teereniamepua, wa'achitia kaawe teereniamepua, no'o Noonochioi. Wa'a teesoo, puuu kiisi weruma ahpo tetewamea, epeche weruma tiamekaitepua.

Aaata ki taamo wa'iniamea, taamo ahjama teetoamepua

(Marako 9:38-40)

⁴⁹ Wa'a cheesoopua Eesusio, Waania chaanerepua:

—Muuua taamoo, taamo paaeriamemua aamo na'naritomichio, aamo tehkiwachi ku'imichio tiame, nape teemea tapanara nayewatuka ohjoaio, aaata tetewaka teemea ki taamo ijinuwa, aamo teewarachi cheeka ma'chipayame nanaarame reemoniwario. Ta'omaka teemea pu'kao, ki taamo ijinuwakopa.

⁵⁰ Wa'a chiiopa Waanio, Eesusia chaanerepua:

—Pe'yachipua pu'kao, ki taamo ahjama nokayai puuua, ki taamo na'ara nokayamepua, ohsotia puuua taamo ku'yamepua.

Eesusia Saantiao te'yanipua Waani tiame

⁵¹ Paikapi taawe toioiopua, Eesusi tewekachi moenamiachio, Eesusia oisa teetoka moenarepua Eerusarenio. ⁵² Nape pahchao, ahpo ajawaria uhjurarepua, ahpo che'repapuachi i'yamichioo, nu'uti mochiwachio, Saamaria weeechio. ⁵³ Nape Eesusi ajawaria wa'a mochiwachi e'enatioio uhjuratioo, ki kaawe uuka tetewiretupua,

Eerusarenichi siimpameko nane'rekapa. (Saamaria ohjoemea wa'a teeka tetewirepua Eesusi uhjurariáo, ki ahpo kaawe uuka tetewamekapapua, Eerusareni ti'tijoerio.)

⁵⁴ Wa'a ikisaopua Saantiooa Waania tiame, i'ka inamusaa, chaachaparepua Eesusio:

—¿Ihtana iintotariapua pu'kao Masitari, tewekachi na'i itatariarepua, ahjae kosimichiopua pu'kao, Eeria Riosi nayewatura iintoriachitia waika ehkoriaami taawechiamio?

⁵⁵ Nape Eesusia wa'a chaachapopao, ku'rika kaawe ne'nepaka, te'yarepua pu'kao chaaneka:

—¿Aataai Riosichi paparamea, wa'ana erakometepua? ¿Kikosa aata aamo na'ara yoorá, wa'achi yoranare eemeai?

⁵⁶ Waikao uumatorepua pirena mochiwachi che'repapuachi i'yamia.

Eesusi na'naritonariamea
(Maateo 8:19-22)

⁵⁷ Pooechi siimpoio aaataa, Eesusi naaepakao, chaanerepua:

—Paamira Eesusi, aamo ahjama siminare neeeai, ahkai aamo simiyachi.

⁵⁸ Nape Eesusia chaanerepua:

—¿Kaawe inatakame muua aamo chiiao? Keeochia, keeochikai iinuemepua ahpo kochimiachio, tuchikia tuchikikaio iinuemechi puai ahpo ta'sowao, nape nee Tijoe Tijoetukamea, kihta iinuemenia ahkai no'o kochimiachio. Wa'a tiamekoio, ¿no'o ahjama siminariame muua?

⁵⁹ Piirechiopua tiame Eesusia, ahpo ahjama nokisiame inisiameo, chaanerepua:

—No'o ahjama ihsiname enemitiapua, no'o Noonochi tehkiwa ku'isika.

Nape tijoea nehjiarepua Eesusio:

—Eje'e wa'a ikimane Paamira, nape iiweta pahchao, no'o noono kiterepakame, no'o toimitiapua wetemajimichioopua pehjio —cheerepua oowera wa'a chaanekao.

⁶⁰ Eesusia nane'riapa oowera wa'a chiioopua pu'kao, chaanerepua:

—Toipuapua pu'ka Riosiwichio wahjipakameka te'tiameo, aapoe nokimichioopua ahpo wahjipakame wetemajikao. Muuua ohso kaawe, pichiwa no'o Noono tehkiwachi teetonaressaa, noochitia teetomitiapua ohso kaawe, Riosi kaaweruma tuuyewarikamera tuuyetopuapua ti'tijoerio.

⁶¹ Piirechi tijoe pooechi nokisinioi natepatiamea, chaanerepua Eesusio:

—Paamiraa, siima neeeai aamo ahjama, ahkai aamo inisiachi ku'isimia, nape no'o puuyepuapua pehjio, no'o ta'pechi aamo ahjama siimio, tuuyemichioopua pehjio.

⁶² Nape Eesusia oowera nane'riamekapa puuua, oowera wa'a chiiamekopa pu'kao, chaanerepua:

—Oowera wa'a chiiame muuua, ki te'ta no'o ahjama siminariaio. Muuua aaata yoomuameka tiamepua, yoomoka ihtoai pukamina ne'nepame, ahka aamo asimiachiche ne'netomitiapua ohso kaawe. Wa'a tiamea ki te'ta ne'netoamepua ahpo asimichioopua inatariachi. Muuua pichiwa no'o na'naritonariame enesaa, ki wekana

erametemua aamo no'o ahjama simiao, wa'a erasaa muuua, aamo pukamina ne'nepameka tiamepua. Wa'a ikisaamua ka'chi iika no'o Noonochi teetomerimua, no'o Noono tehki yorakesikaopua.

10

Eesusia paika weerewa aampa oosa mariki uhjurani

¹ Neipa piirechi taawechio, Apoe Eesusi Paami-
raa, pahcha pukeri simiyachi ajawakaipua uhju-
rawa, eenechi uurepua neipamio, wahjachi
ti'tijoe uhjurapuameo. Puuua, paika weerewa
aampa oosa mariki ti'tijoe enerepua. Puuua
pu'kao, chaaneriaipua:

² —Ki ku'ichi i'ipapuachio, nape tekipanamea
paikapipua. Utewa itanekepuapua, i'ipapuame
Teekorao, aamo uhjuramichiopua, ahpo tehki-
chio.

Wa'a chaanesapaopua, o'okache uhjurarepua
yooma mochiwachiamio, ahpo asimiachi-
amiopua, nape aampachi chaanesapa pehji:

³ —Kaawe aamo neesetoka naaju. Po'wachitia
te'teretoame eemea, sapoorika te'teriamo
ti'tijoerichio. ⁴ Kihta i'tomeri eemea naatio:
mokewario, toomioi, kaakaoi. Ka'te tehpe
weripamitia pooechioi, teepotakaio. ⁵ Wahka
ta'pechi ajasisaai: “Kúíraaa, Riosichi paparame
ti'tijoeri”, chaachapaka teepotapuapua wa'ao.
⁶ Riosi ti'tijoeri enesaa, kaaweruma aamo
teepoteka aamo asipumapua. Ki wa'a tiame
enesaa, ki aamo nehjiamapua. ⁷ Aaata ta'pechi

ajasetitai, wa'ache mochisa checherepasa uumatopuapua wa'ao. Kooameoi, kihta chanika ko'kopuapua, ko'kosa iijiwa kiatiaio, ihchi iijipuapua. Tekipanaka oiamea, ko'koteniamepua. ⁸ Wahka mochiwachi ajasisaa, ihta kooame kiatiaa ko'kopuapua. ⁹ Wa'a kokoriame mochisoo, sautesaapua, chaanepuapua: "Riosi ye'karia epeche waapi enetoamepua, Apoe Te'ta Yawichi aamo sautena." ¹⁰ Nape ahka mochiwachi ajasitioi ki nakitiaa, ma'chi puuyasapa uumatopuachio wa'asi, ahpo tarachi pechichisaopua kaakao, chaachapasa uumatopuapua: ¹¹ "Aamoo taamo wa'inekopao, we'e moorewaraoi taamo kaakachi chukipakame, taamo pechichisa uumatoma teemea. Nape nane'remitia eemea, taamo Riosi kaaweruma tuuyewario, amochi u'paria aamo nayewetioopua, Riosie newipameriko enerio eemea, ahpo yawichituwachi mochimeri enerioiopua." ¹² I'kao, kajusaapa tuuyekao, chaanerepua ahpo uhjurapuameo tiame:

—Pu'ka taawechi Riosi katewiachio, pu'ka mochiwachio ki aamo nahkeriopao, Riosi kokosaria, epeche teeremiitopua pu'kawichioo, ki Sooroma mochiwari ikiriachitia.

*Mo'mochiwari ki e'waka mochikame
(Maateo 11:20-24)*

¹³ Waikao Eesusia, ki e'waka mochiwachi mochikame inatepakao, cheerepua pu'kao: "¡Áii muuu Korasini mochiwachi mochikame! ¡Áii muuu We'saira mochiwachi mochikame tiame! Yooma puu amochi peenia tiame no'o iintoriao,

Tiiron mochiwachi iintokame enesoopua Siironi mochiwachioopua tiame, ki ehpesi suuwe erapamii puuua, napisochi yasipamii puuua, sosotiame wisasori wakirataka, ahpo tatakoriario, suuwe erapakapa. ¹⁴ Nape aamo wa'a noonoriawichioo ki ka'karumao, epeche weruma enemera Riosi kokosariopua, ki Tiiron mochiwachitia, ki Siironi mochiwachitia tiamea. ¹⁵ Muuu Kapenau mochikameai, ¿tewekachi uumpameri maaena eemea Riosieo? Ka'ii. Ohsotia ki wahjiame ruhjiniachi ihpapapuame eemea, ki teesa aiwaniachi.”

¹⁶ Eesusia eenechi naewaka pu'ka paika weerewa aampa oosa mariki ooka ahpo uhjurameri, chaanerepua:

—Aamo no'o uhjurari keepuamea, no'o keepuamepua; ki aamo nahkiekamea keepukao, ki no'o nahkiekamea keepukao; puuu ki no'o nahkiekamea keepunarekao, no'o Noono i'ka weechi no'o uhjuraria, ki nahkiekamepua keepunarekao.

Paika weerewa oosa mariki ooka ti'tijoe uhjuratiame no'rawa

¹⁷ Neipaopua eenechi e'enasaapua puuu paika weerewa oosa mariki aampa ooka uhjuratiame, tisiwa kaawe erakokaopua, chaachaparepua Eesusio:

—¿Paamira, ki teesa peenia teerekapua tamochio, reemonioai aamo tewarachiche cheesochepe, taamo e'wekamepua puuyachaniaa ti'tijoechio!

18 —Eje'e —cheere Eesusia—, pichiwapua teware eemea Satanasi ku'kuyao, Satanasionia, tetewakamenia tewekachi o'inia ipatiameo, su'werichitia wichikameo. Puuu ku'iwaripua, i'wa weechi ohjoamea. 19 Neeea aamoo, utewari ki'yakamepua ki'yao, pukaeo, pu'ka seepurawa Satanasi utewari newitomichiopua; sayaweoi aamo ki'kitioio, ka'chi aamo ikimichiopua, machirie ki'kitiaiopua, kihta saaemichiopua ko'koameo. 20 Nape wa'a te'tiai no'o utewari yahcheriaieo, ka'te pukaekamera aamoo oijeramitiapua, ohso kaawekamera aamo kaawe erakopuapua tewekachi mochimerikapua Riosi ye'karichi, aamoopua teewarao, Riosi iyotaperichi iyotetiamekapa wa'asi. Pu-uukamerapu, epeche nateyameraa, aamowichioo.

*Eesusi ahpo Noono Riosichi teerewa nayewa
(Maateo 11:25-27; 13:16-17)*

21 Pu'ka wa'apichio Eesusia, tísia peenia erapaka Riosi Riosiarieo, cheerepua ahpo Noono tewekachi kahtiameo:

—Cheriwema No'nooo, yomatiamé itapiti iintuame teekorao, yooma tewekachi iintuameopua, yoomatiamé weechi iintuameopua tiameo, tísia kaawe iintoriopa aamoo, yooma aamo ye'karichi muiniamechi simiyameo, aamo noriwi teeweriopa aapoe ahpo pepeniwachichee pahtenariameoopua; nape nu'nuntika te'tereriame amochi itaka, aamo ye'kariwachi simiyame pahtenarewao, kawiyame ma'chitakamemua pu'kawichioo.

Eje'e No'noo, wa'a iintokame muuua, wa'a tiame inatakamekapa.

²² Ahpo Noono ahjama nayewasaapa, yooma ahpo keepuameo, chaanerepua:

—Yooma ihta itapiti iintuameo, yooma kiatiamenia no'o Noonoeo. No'o tiiao, aaataai ki no'o machiyamepua, no'o Noonoeche te'pa kahtieme. No'o Noono tiiaoi tewekachi kahtiemeo, neeche nane'riamepua pu'kao, apoe te'ta Taanarache, ki aaata piirechi. Neeche puuua tiameo, no'o Noono machinariameo, machitiameraa.

²³ Wa'a cheesaapa ahpo ajawariamechi ku'rikao, chaanerepua, aapoechewichioo:

—Kaawechupena eemea, tetewani eemea ehpe no'o ihsiao. ²⁴ Muuwaeme ehkoriami Riosi nayewaturaa, i'ka aamo tetewa tetewisaapua, tísia kaawe erakomiipua, aapoe tetewapa i'kao, aapoe inamuapua tiame i'kao, nape wa'atia ki tetewarepua.

Kaaweruma tijoe Saamaria ohjoeme, wa'achitarichi nayewaniame

²⁵ Seenepi simikameo, piiripi Moise nuurari masitaria, oowera aatiatakaopua Eesusio, chaanerepua:

—Masitari, ¿ihtana yoratania ahsepanariaa, ki wahjame ahjaniameo?

²⁶ Eesusia nehjiarepua:

—¿Achini cheeka iyotetiamepu naaju, Moise nuurariaa? ¿Ihtana pahtena muuua pu'kao?

²⁷ Moise nuurari masitaria, nehjiarepua:

—Wa'ao chaanipua: “Apoe Te'ta Paamirao, nakika tetewipuapua, yooma aamo iikae, yooma aamo utewaeopua, yooma aamo inatarie;

aamo piirechiopua, aamo wa'api nakiyachitia, wa'achitia nakipuapua pu'kao.”

²⁸ —Wa'atepua, kaawe nehjiakamemua —chaanere Eesusia—. Pu'ka teresaamua, ki wahjime ahjamamua —chaanere Eesusia.

²⁹ Waikao, masitari tijoea pu'kao, wa'a ihsiame e'rapaopua, kaawe iinatukerepua Eesusio eenechi:

—Puuu no'o piirechia, ¿aatanajuarepua?

³⁰ —Keepusao naaju —chaanerepu Eesusia—. . Nee. Aaata tijoea Eriko simiriataipua, Eerusareni pooechitu, nape pooechi ihtoaiopua, aaata nanaaramee wepiretiatapua, kiiya mukukame toaka. Wa'a yorasaapu, yooma ichikoneretiataipua, ahkasioi wisasori ahpo chuchatoaoi. ³¹ Ehjepamio, aaata neeserosiai pu'ka wa'apichi pooechi ihtoriataipua, nape wa'a po'yame tewakaiopua, ikicha u'matoriatapua, kiisi ku'ipasa. ³² Reewi tijoeai wa'ami u'matoaio, wa'achi iintoriatapua tiame ikicha u'matoka. ³³ Nape piirechi tijoe Saamaria enamea, wa'ami u'matoaio, wa'a po'yame tewakapaopua, tesiwa e'repariatapua. ³⁴ Ihjia, apechunaka sowijiyoi chuhcheka i'yowesaapua, itapiti aakorieme chuhchekaopua tiameo, puureriatapua pu'kao na'ituriachio. Wa'a ikisaopua ahpo yaasetoachi tekitekao, mochiwachi i'toriatapua, che'cherepaniachio, wa'a che'repariatapua inatekao. ³⁵ Pu'ka meereo, ooka toomi ma'chipasao, wa'a che'repaniachi teekorao, ki'yariatapua cheekao: “Ía, epeche nateyame enesoo aamo inateriao i'ka tijoe, eenechi

eenaio aamo natetemane. Wa'a cheesaa, u'matoriatapua.”

³⁶ Wa'a tiame nayewesaapa Eesusia, pu'ka tijoe masitario, iinatukerepua:

—¿Achini tiamera ihji paika uumatokamea, kaawe iintorepua ahpo piirechio?

³⁷ Waikao masitaria, cheeka nehjiarepua:

—Wee, neeea tesiwa e'reka ku'ikamera maayamenia —cheerépua.

—Eje'é —chaanere Eesusia.

Wa'a cheesaopua:

—Wa'achi iintomitia muuuai —chaanerepua.

Eesusi Marata Maaria tiame pehterachi ihsiria

³⁸ Piie taawechi Eesusio, Eerusareni simiyoiopua ahpo ajawaria ahjamao, paikapi mochiwachi asisisoopua, aaata Marata tewaniamee tetewiretupua. Puuu oowitiamea, ahpo ta'pechi paajuterepua pu'kao, Eesusi ajawaria ahjama, ahpo ta'pechio ko'komichiopua. ³⁹ Marataa ahpo ta'pechio, ahpo piini ahjama ohjoeme eneriaipua, Maaria tewaniame. Puuu Maariaa, Eesusi chokichi yasiparepua, Eesusi nayewa keepunaria. ⁴⁰ Nape Marataa, tísia eerina ihsiapapua weeka itapiti yoorakao, chaacharepua Eesusio:

—¿Ka'chi e'ranimua no'o piinio ki no'o ku'ioio, piineri no'o tehki ihsioio kooame yorakao? ¿Ki no'o ku'inuretaremua no'o Paamira?

⁴¹ Nape Apoe Paamiraa, nehjiarepua:

—¡Aa Muuu Marataa! ¿Tahpitika e'ramemua itapitichio? ⁴² Piiripi wa'apipua, itapiti tísia tahpitika erapuamea. Maariaa, pu'kakamera uunarerepua pu'kao, pu'kao, aaatae ki u'yemetepua.

11

Eesusia Riosichi nayewaniame masitewa (Maateo 6:9-15; 7:7-11)

¹ Seenepi simikame Eesusio, tewekachi kahtiamе ahpо Noonoma nayeoio, i'ka kajusooпа nayewakao, ihji te'ta Eesusi masitiaа chaachaparepua Eesusio:

—Paamira, taamo masitemitia taamooi, Waanichitia ahpо masiterao masiteria, achini cheeka nayeweniamepua, te'pa kahtiamе No'noo.

² Eesusia chaanerepua waikao:

—Aamo Noonо nayewenariaa, eee chaachapapuapua:

Muuu te'pa kahtiamе No'noo, aamo teewaa, te'ta tisia iyoriniame enemitiapua.

I'wa weechi enamitia muuua, aamo ye'kari yasipatemiao.

Aamo e'ra ikimitia weechioi, te'pa tewekachichitia.

³ Soparame taamo kiamitia kooame senepi taawechi.

⁴ Taamo tatakoririao cheriwepuapua, taamo cheriwiachitia taamo na'ara yoorameo.

Ka'te taamo tooa ki kaawerumachi taamo ruhjimichioo, taamo newipatemitiamua pukachio.

⁵ Wa'a cheesaapa Eesusia, cheerepua tiame Riosichi itaniameopua, i'ka wa'achitarichi aataa iintoriachitia nayewaka, eee cheere Eesusia:

—Aaataa, aataa ahpо piirechi ta'perachi eenariataipua naasipa tukaomiahka. Puuua

wa'a eenakao, chaaneriataipua pu'kao: "No'o reewemitia ookapioi paani. ⁶ No'o ta'pechi eenakapu aaata poorosimiam, ko'kotemo o'rane pu'kao no'o ta'pechi che'repamiopa, nape kihta iinuekane no'o ko'kotemiao." ⁷ Ta'pechi reweniamea, pichiwa nehjiatarepua nehjiao, nape eee cheeka: "Ka'i, ki werisime e'rani neeeapa, yooma yeetepakame teemeapa wa'asi, kukuchia, yooma kokochika pe'tiamepua wa'asi. Ki werisinare neeea, aamo kiamiaio." ⁸ Nape reweka itayameo utewa chiipao, ki kichiwa cheemichioopua, rewemapua ohso kaawe, ki suuwe e'raka e'rarioipua, tísia tukao eenakao. ⁹ Nape Riosia ki aaata nahsinepameaapapua, a'chitia keenakooi aamo apochi eenakoioipua itapiti itanemiaopua, naasipa tukaokooipua, aamo kaawe e'reka kiamapua. I'yamitiapua, teimapua waikao. Yeetarachi chochoka sisinamupuapua, wahjonepuamemua waikao. ¹⁰ Yooma wa'a teeka ihta keenakooi itayamea Riosichio, uutepuamepua. Riosichi itasaa, kiapuamemua. Riosichi i'yasaa, teimamua. Riosi yeetarachi aamo sisinamusoo, aamo yeetapumapua.

¹¹ ¿Naakona aaata noonoraa ahpo taana paani itasoo, tehtena kiamapua? ¿so'chioi itasoopua ahpo taanao, siinoioi kiamanapua? ¹² ¿ka'waoi itasoo ahpo taana, machirioi kiamanapua? ¹³ Weeh, aamoo tatakoriamekoi kaaweruma ki'yame enesoopua aamo tatanao, ¿ki kehkisa epeche kaawe e'raka amochi enanaretare Riosia, amochi yasipamiaopua Riosiwarie? Wa'a iintomeri aamo Noono

tewekachi kahtiámea, yooma aaataoi apochi yasipamichio ahpo Riosiwarié, apochi enapaka itaniamechio.

Eesusia reemoniochi uuyame tewaniapua utewario

(Maateo 12:22-30; Marako 3:19-27)

¹⁴ Senepi simikame Eesusia, tijoe yachapate puuua, reemonie ni'opakame. Ihji reemonieme ni'opakamea yachapasaapa, ma'chipasetiaopua reemoniwario, nayewasirepua. I'ka wa'a iikame tetewakame ti'tijoeria, tísia peenia eraparepua Eesusichio, wa'a iintokopa. ¹⁵ Nape ookapi puuu tetewikamea, chaachaparepua:

—Áaa, Weseu yahchamekapa apochi, wa'a ihsiamepua, pu'ka wa'api reemo noonora utewarie.

¹⁶ Nape wahjachi ti'tijoe tiamea, ki pichiwa utewarieme maayameopua Eesusio, pu'ka ahpo iintoriaopua reemo ma'chipaka, itapiti ki maaenari itarepua iintomichioo, te'pa eekachi teteipua tiiame. ¹⁷ Nape Eesusia, nane'riapao, Weseu utewarie ihsiamé maaeniaio, chaanerepua:

—¿Achini teeka nasiwata Satanasia ahpo wa'api? Aaata ahpo ijinuwa ahjama nasiwasaa, ¿ki yooma ahpo wa'api soopatarepua? Aaata ta'pechioi, ahpo tatanachi wa'api nasiwasaa, ¿ki ahpo wa'api ta'pechio, yooma ahpo ko'itarepua? ¹⁸ Satanasiai, ahpo wa'api ahjama ijinuwa nasiwasaa, wa'achitia ahpo wa'api soopamapua. ¹⁹ Eeme wa'apiai, ti'tijoeri puuyacho tuusaa reemonio, ¿ihtana utewarie puuyachame eemea? Riosi utewarie chaachapasaa, ki pichiwaniamea no'o chaachapao. ²⁰ Nape

no'oo, Riosi utewarie puuyachame enesoopua Satanasi reemoniwaroo, Riosi utewarirakamera ihsiamepua. Wa'atiao neeea, Riosi utewarie Riosi ye'kari iintapame neeea, pukae inisikao, Satanasio newitopakaopua.

²¹ 'Satanasia, aaata weeechi ohjoemekatepua, ahpo karichio ki ookapi aataeka tísia utewaeme, ahpo iinueka kahtiao kaawe neesetoka. Wa'a tiipaa puuu aaata tijoea, ka'chi iika ichikoneme tiamepua, tísia kaawe neesetoka yasitoamekopa. ²² Nape piirechi tijoe epeche utewaeme enasoopua ki ookapi aataekao, pu'ka ta'perachi iinueka u'yemiao, newitoka yooma u'yemapua pu'kao. Wa'a iintosaapa puuu pu'ka newitoka u'yeriao, ahpo iintonaria iintomapua pukao. Weeh, nee Riosie Tijoe Tijoetutetiamea, pu'ka Riosi te'ta utewarie eenakamenia, Satanasi ye'kari utewarira puipamia.

²³ 'Yomatiaame aaataa ki noochi ahjama te'teriamea, no'o seepurawapua. Ki no'o ku'ika Riosimina upapameapua ti'tijoerio, no'o mamajochakiaame puuua, ki noochi enepamichio, pu'kao ki no'oeo chi'rípamichio.

Ki kaawerumari tijoeturi eenechi aaatachi eename

(Maateo 12:43-45)

²⁴ 'Aamo inateka mochtomitia eemea, pu'ka Satanasi reemoniwachio. Ihji Satanasi reemoniwaraa, tijoecho machenasaapua, oowera wahka ooruchi oiyaipua aaatachi ahpo pakimiachi i'yakao; ki ahka tewisaapua pakipuachio, erapamapua: "No'o yasariachio kakupakaipua, ohso kaawe wa'akamera

siimania eenechio.” ²⁵ Wa'ao wa'apitia kakupa tiio tewisaapua, ki wa'a Riosi Riosiwarie eina teeresoopua ahpowichio wa'ao, ²⁶ ehpeche oowisani epeche ki ahpochitia nanaarame Satanasi re'remoniwa paajutesaapua, eenechi wa'a pakimapua. Waikao puuu tijoea oowitiameoiopua, epeche ki kaaweruma enepameripua, ki ke'chu ahpoo teereriachitia.

Te'ta pichiwari peenia eraniame

²⁷ I'ka wa'a tiame nayeio Eesusio, piiripi oowitiame wa'achi ihsiameai keepukao, sisinarepua cheeka:

—¡Aamo naawatekamea, tísia kaawe e'ramejuarepua, puuu aamo chiiteka weripatekamea!

²⁸ Eesusia chaanerepua pu'kao:

—¡Te'ta kaawe erakoamea, naati puuúa, Riosikamera e'weka mochitoamera, pu'ka chi-iakamera keepuamera!

Ki ka'karuma ti'tijoeria ki maaenari naani-atiwa itaya

(Maateo 12:38-42; Marako 8:12)

²⁹ Wa'a ihsioi Eesusio masitekaopua pehjo, ti'tijoeria epeche epecheche enetorepua napawikao, tísia muuwepakaopua Eesusi norikameo. Wa'a iikopa wa'ao, Eesusia, o'inerepua masitekao. Puuua chaanerepua:

—Ehpe taawechiami ti'tijoeria, te'ta no'o peenia ihsiwae itayamepua no'o naaniatiwao. Nape ki tetewitepuamepua wa'asio no'o naaniatiwaopua no'o peeniasiwaeo, naatiche enemeripua no'o naaniatiwaa, Oonasi

ikiriaka tiime, enemeripua pu'kawichioo, no'o naaniatiwaria. ³⁰ Wa'achitiaio ehkoriaami Oonasi ikiriaa, ehkoriaami Níniwe taawechiawichio eneriamepua naaniatiwario, Riosie wa'api uhjuraria ahpo ma'chitameopua, wa'achitia ehpiami taawechiawichio neeeai apoe wa'api Riosie uhjurakamepua ahpo ma'chitario, ehpiawichio no'oo ti'tijoeri nayewemichioopua. Puuu enemeripua naaniatiwaria, aatanakoo te'ta no'o ma'chitamea, no'o Noonoo no'o mukukoio, eenechi no'o ahjaterioio. ³¹ Wahka ihtoriachi Riosi ti'tijoeri te'ta katewiachio, puuu yawichi oowitiame Tetuyachi o'inia eenakamea, Saromoni te'ta peenewari machiwari ne'nemia eenakamea, te'ta wenejimeripua aamoo, ehpe taawechiawichio mochiriamoo. Wa'a iintomeri puuua, kai waapi o'inia eenakamekapa Saromoni tísia peenewari keepumiao, eemeo ki ahpo iintoriachitia te'teriopa, no'oo epeche weruma tiariemekoio ki Saromonichitiaio, no'oo tísia aamo chokichi oioiopua, kiisi no'o ewakoamekopua no'o aamo masitiaio, kiisikoio, no'o keepunarekao. ³² Wa'achitia Níniwe ohjoekameai, aamo wenejimapua tiameo, Riosi te'te ti'tijoeri katewechio. Wa'a noonoimapua aamoo, tísia pichikeriapa Oonasi cheeriaopua, aamoo, kiisi no'o pichikeriamekopa no'o masitiaio, no'o epeche tísia weruma tiariemekoipua, ki Oonasichitia.

*Tahjera taamo weerewachi tiia
(Maateo 5:15; 6:22-23)*

33 Waikao Oonasi ikiria teereria nayewasaopua, taamo weerewarachi tia nayewakapua i'ka wa'achitarichio, eee cheekao:

—Tahjeraa, ki noriwi weraniamepua itapiti teereo, te'pa weraniame ohso kaawe, weeresi uutapamichiopua, wa'a enapameopua uutapemichiopua. ³⁴ Puusia, tahjeraka tiamepua taamo weerewachio, pukae tetewiniamepua te'ta kaawerumara pahtewario. Kaawerumache aamo inatame enesoo, puuu tahjewaa amochi tajimeripua, kaawerumachiche aamo oiteka. Nape ki i'ka masitewa kaaweruma pahtewari uusaamua, ki kakupachi oimamua, tukapachikamera. ³⁵ Wa'a teesoo, kakupachi mochitonariaa, ki toipuapua choipamichioo, pu'ka kaaweruma pahteriaopua, amochi uuriao. Ki wa'a teeresaamua, tukapari enemamua amochio. ³⁶ Yomachi amochi uutapame enesaamua, kihta ki'tiameomua noriwi ihsitiameo, kaawerumache enemamua waikao amochio, yooreminao, aamo itapiti tahjerae, uutapaniamechitia.

Eesusia wiwitsuame teewanipua pa'pariseroo, Moise nuurari ma'masitariopua tiame

(Maateo 23:1-36; Marako 12:38-40; Ruuka 20:45-47)

³⁷ Eesusia kajusooa wa'a naewakao, aata parisero tijoe ahpo ta'pechi paajuterepua, ahpo ta'pechi ko'komichioopua. Eesusia, pu'ka parisero ta'perachi asisaapapua, chitokae poiparepua ko'komiao, wahjachi ahjama ko'komiao. ³⁸ Nape pariseroa, ki paanikoriamekopua Eesusio ko'komia, Moise nuurari nokiwachitiao,

iinatukerepua: “Achina tiiachipa ki paanikokamua ko'komiao?”

³⁹ Wa'a chiiopa pu'kao Eesusia chaanerepua:

—Eeme parisero ti'tijoea, aampache kaawe pakoyamepua pehtorio, nape yooreminao wa'atia toayai, ki papakotiame. Wa'ache te'tiame eemea yooreminao, ki papakotiamechitia, aamo yooreminao eemea, pochikame kahtiame eemea, ki kaawe noonotiame ichikoka, yooma ihta ki ka'karuma tiame. ⁴⁰ ¡Ki

ijinatame eemea! ¿Ki nane'riame eemea, ma'chi weerewa netekameo, yooremina tiame neteriamekopua? ¿Ki nane'riamekosa eemea, ma'chi ahpo weerewachi papakoamea, ahpo yooremina tiame papakomerikopua?

⁴¹ Pukaepa eemea, tiopachiwichio toomio nehjaio, iikachi kaaweruma e'raka kiapuapua, ki ti'tijoerikamera, aamo kaawe e'remichiopua. Wa'a nokisao eemea, yooma piipateka enemii eemea, yooreminao, ma'chio tiameo.

⁴² '¡Áii eeme parisero ti'tijoea! Eeme oosa mariki simiyame poanatakia Riosiwichioo, yooma ihta aamo echaria i'ipaopua, meenta saawaraopua tiame, ruura i'yowiopua tiame, yooma ihta rahtatiame koi'wameopua tiame, nape wa'a nokakai eemea, ki tesiwe e'riame eemea ti'tijoeri ichikoekao. Wa'a te'tiapa eemea, ma'chiame tiiame eemea, ki pichiwa nakiyamekopua Riosio. Ki ichikoka mochtomete eemea ti'tijoerio, pu'ka Riosiwichio poanatakia ki'yariwaoi, ki toaka kiatoka.

⁴³ '¡Áii eeme parisero ti'tijoea! Eemea napawikarichio, te'ta weruma teerewame

mochipachi moomochikonariame, ahpo yooreka teteipuawichiopua ti'tijoerieo. Pooechi ohjoiopua eemea, yooreka teepotejeranipua.

⁴⁴ 'iÁii eeme wahjipame toaniachika te'tiame, wa'ami uumatoame ti'tjoeria, tísia eiwepuati-achi tekeyame ki wa'a tiame maaekaopua teereo.

⁴⁵ Wa'a chiiopa Eesusio, piiripi puuu Moise nuurari masitaria, chaanerepua Eesusio:

—Masitari, parisero ti'tijoe wa'a cheekaomua, taamo nekamutenamua tiame.

⁴⁶ Nape pu'kao tiame Eesusia, chaanerepua:

—iÁii eeme iyoteri ti'tijoeai! U'matoka pehtiamie iyoriwa yorapuameopua ti'tjoerio, Moisetaru nuurari chiia na'roakao, aamo wa'apioi, kiisi kajume tiaopua iyorikao.

⁴⁷ 'iAi eeme!, ehkoriaami Riosi nayewatura wahjipakame toatiachi tosawiamea, te'ta nakiriamechitiapua pu'kao. Nape pu'ka Riosi nayewaturao aamo wa'api ehkoriaami mochiriame ko'yakamekoipua pu'kao. ⁴⁸ Wa'a te'terekao eemea, kaawe e'riameka nooka eemea pu'kao, pu'ka ko'yariopua, ehkoriaami Riosi nayewatukameopua, pu'ka wahjipakame toatiachiopua, senepi paaumparichi tosawesikaopua.

⁴⁹ Pukaepa Te'pa Kahtiamie No'noa, nane'riapa puuua ehkoriaamio, cheerepua: “Wa'a uhjurenane no'o nayewatura, neipa no'o ajawariaopua tiame, tuuyetumeri. Puuua, ko'ipuamepua ookapio, wahjachio na'ara yoramia, naanaripume.”

⁵⁰ Wa'a nokayamekapa eemea, wa'achitia ki kaawe noonokame eemeai, aamo ehkoriaami noonowiriachitia. Yooma ehkoriaamisi o'inia

Riosi nayewatura ko'itiameopua, ⁵¹ Aaweri yasaria taawechi o'inia, ahkasi Sakaria ooka Riosi iyoriwa tepawetiachiami u'matoi meritiachisi ko'itiameo, yooma eeme i'ka ikiti-amewichioo, te'ta Riosi kokosariraa, amochi wichimeripua.

⁵² '¡Áii eeme Moise nuurari ma'masitari! Tísia kaawe nane'riai eemea, achini teeka kaawe mochtopuame Riosichio, ki wa'a te'tereka mochtitoamepua. Wa'a te'teriameai eemea, ki toani eeme wahjachioi, kaawe te'tereka mochtitochioopua pu'kao, Riosichio.

⁵³ Waikao o'inia, parisero ti'tijoea, Moise nuurari ma'masitaria tiame, nekaweka tetewarepua Eesusio. Waikao o'inia wa'anao, ki ta'iria yahcharepua Eesusio, muuwaeme itapiti iinatukeka, ⁵⁴ ki kaawe chaachasoopua pu'kao, chapisa wenejimiipua te'ta isaeri pa'pamirachiopua.

12

Eesusie, ki pichiwaka chaachapame teriwa

¹ Piie taawechio ki ookapi napawioiopua, ahkasi apochi momotochikao, Eesusia wa'a e'nakameo, o'inerepua masitekao. Pahchao o'inerepua cheekao:

—Eemea aamo inateka mochtitopuapua, pu'ka parisero ti'tijoe masitiao, ka'karuma masitiameka chaachapameopua ki ka'karuma erakoka masitiaio. Puuu masitiaa, rewaruraka ikiyamepua, ti'tijoechi mu'ipakao. ² Pu'ka ahpo masitai ki yooreka mochtitooa, noriwi noonowiriaopua tiame, te'ta Riosi katewiachi

taawechiopua, yooma ma'chitapuaitemeripua. Kihta wa'atia itipipuaitepua, ki nane'rekao Riosieo. ³ Wa'achita eemeai wa'achi te'teriamo enesaa, yooma noriwi aamo nayewariaa, yooma noriwi aamo noonowiriaopua tiameo, ma'chiachi toapapuamepua puua ma'chitakao, taajenachi. Wa'achitia puuu, yooremina yeetaeka ihchi naewatiameai, karijampa weripaka, ma'chitaka sisinamuniameka teeremapua.

Aatanapu seeweme tiamea

(Maateo 10:28-31)

⁴ 'Pukaepa neea aamoo, no'o kaawe e'riao, aamo chaanenane, ka'te seeweka tetewamua ihta ti'tjoerio, aamoo na'ara yoorioipua, aamoo ahkasi merinarioipua, aamo wa'a chaachapaiopua, ka'chi yorameripua aamo iikao. ⁵ Nape neea aamo chaanenapua aatanakamera seewemerio: puua Riosipua, Apoe taamo Noonokamera tewekachi kahtiame. Pu'kakamera seewemeri ki kaawe noonoikamea, pu'kao Apoe kokosariao, taamo iikachikamera kokosamekopua pu'kao, te'ta kokosarichi ihpapamaopua, ki wahjiamesi tajayachioipua na'i, wa'a ki wahjiamesi aiwaniame teeremiachi. Pukaepa Riosichikamera iyorika mochtopuapua, ki wa'a tiame Riosi kokosari ikimichioipua amochio.

⁶ '¿Tuchikina kehki nateyame eemea? ¿Ki ooka toomichi wa'api nehjiwamepu mariki tuchiki? Nape ku'ita kehki nateyoi Riosia, ki natakepamepua pu'kao. Ki ku'ita epeche nateyame eemea Riosiwichio. ⁷ Eemea ki teesa

nakiwamepua Riosieo, ahkasi aamo kuupaoui kehkitaka ne'neka.

Riosie weratiamechi te'terio tuuwai ki suuwe erapame

(Maateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ 'Ka'te suuwe erapa noochio, aaata ti'tijoerichioi. Aaata noomina ahpo ma'chitame ti'tijoerichio, neeeai Tijoe Tijoetukamea, noomina te'terio ma'chitama pu'kao, no'o Noonochi tewekachi kahtiamechiopua, yooma no'o Noono tewekachi ku'iwari, tetewachiopua tiame. ⁹ Nape ahpo wa'iname ti'tijoerio, ki noomina te'terio tuukao, wa'achitia neeeai, no'o wa'inemapua pukachio no'o ahjama teerewao, yooma no'o Noono tewekachi ku'iwari tetewachio.

¹⁰ 'No'o chiia na'arekamea, Riosieo cheriweme tiamepua pehjo, nape aaata Riosi Riosiwari ahpo nayewenia ki e'wiame enesaa, kiisi cheriwepuame puuua Riosieo, kiisi e'wekapa ahpo nayewia Riosiwario.

¹¹ 'Nape no'o ahjama te'tiamea, wahka i'totiaipua isaeri napawikarichi wenejikao, ka'chi eramitia eemea, aamo nehpuapaka nehjiamiao, ¹² puuu wa'api Riosi Riosiwari amochi yasitoame, ihsimeripua aamo ku'ika nehjiatekao, aamo wenejiwa iinatukewao.

Ahpo paarasatiaeo maaporichi wichime tiari

¹³ Eesusi masitioio, piiripi wa'achi keepuamea, senawato chaacharepua Eesusio peyachi, ee cheeka:

—Masitari, no'o ku'ika chaanemitia no'o pa'chio, taamo noono tooeria mukukao, naachutamichio.

¹⁴ Nape Eesusia pu'kao, nehjiarepua:

—¿Aaataekona weratiamenia pu'kawichio aaata nayewemichioo?

¹⁵ Wa'a cheeriopua pu'kao, Eesusia cheerepua yoomao:

—Aamo inateka mochtitopuapua, te'ta iko-tuwachi simiyameo; ta'iria mochiniamea, ki itapiti te'ta iinueniamepua.

¹⁶ Waikao Eesusia, i'ka wa'achitarichi nayewerepua. Waikao o'inerepua cheekao:

—Aaata tijoe ahpo echariachio, ki ookapi paarasatiamea, ki ookapi apechunamiapa i'ipario, ¹⁷ e'rariatapua: “¿Akatia katewetane i'kao? Ki iinuene ahkao.” ¹⁸ Ehjepao erapariatapua: “¿Aa! Na'sonamane naaju

no'o i'ipari toaniachio, epeche weruma ajawamane ihsisao, pu'ka no'o i'ipamiao, yooma ojomimichiopua wa'ao. ¹⁹ Wa'a

iintosapaonia, chaanemania no'oo: Nee, tisiwá paarasatiame muuua, ki ku'itapisiwichio. Resipusa ehpeo, ta'iria ko'kósa, ta'iria iijísa, pahkoteka pu'séresa.” Wa'asa chaniriatapua.

²⁰ Nape wa'a e'rariopua pu'kao, Apoe Riosia chaaneriataapua pu'kao: “Kiisi inatame muuua. Wa'a e'rakamekapa muuua, ehpe tukao mukima muuua. Puuu aamo paarasatiaa, piirechi aaataoi, kiapuame puuua”, chaaneriata Riosia.

²¹ Waika ahpo keepuameo, chaanere Eesusia:

—Wa'a ikiyame pu'ka tijoechi oowitiamechi tiame ahpochewichio erakoamechio, ki

nakika mochitoamechiopua, Riosichikamera paarasario.

*Riosia, ahpo tatana inatena
(Maateo 6:25-34)*

²² 'Pukaepa aamo chaanena neeea, ka'te epeche erako eemea, aamo ko'kometiowichioo, aamo chuchamiao wisasario. ²³ Te'ta pichiwa ahjaniamea, ki kooamee ahjaniamepua, wisasoriai, chuchaniameo. ²⁴ Tetewame eemea kaarachio, ki echayameaipua, ki i'ipameoipua, ki nuutiameaipua ko'kopuameo, tewiteniamepua Riosieo ko'kopuameo. Riosiwichioo eemea, epeche nateyamepua, ki ihta tuchikichitia. ²⁵ ¿Aatana eemea tahpitika e'rai iintonaria, aamoe waminatamua aamo ahjario, piire taaweo ehpecheo? ²⁶ Ka'chi iika waminame teeresaamua aamo ahjario piie taaweo, ¿achini iika pu'ka aamo tahpitika e'rario, kiamamua ihta aamo ahjariwachi nakisimiaopua, ihtoriachisi taawewichio? Ohso kaawe Riosichi paparapuapua pu'kao, aamo nakika yasitoao.

²⁷ 'Ne'nemitia to'iwe seewarao, tísia peeniatimekopua pu'kao, kihta tekipanameaipua, kihta ikutamekoiopua ahpo peeniatime teerepuawichioopua. Wa'a tiamepua. Saromoniai yawichikaipua, ki epeche peeniatime wakiratakamepua, ki pu'ka seewa tísia peeniatimechitiao. ²⁸ Riosio, to'iwekoipua pu'kao, tísia peeniatime teewiame enesoopua pu'kao, ¿kehkisa epeche aamo wakiratetarepua, yooma kiatarepua itapiti aamo nakiwiao? ²⁹ Pukaepa ki te'ta erakomete eemea, aamo ko'komiawichioo,

aamo iijimiawichiooi. ³⁰ Pu'ka wa'a tiameo, ki Riosichi te'teriamече wa'a erakoamepua. Nape aamoo, Riosi taamo Noono tewekachi kahtiamе nane'riamepua aamo itapiti nakiweka mochitoao, apoe aamo ihsiamepua aamo ku'ikao. ³¹ Wa'a teeso eemea, Riosi neesetowachi mochitonarepuapua, pu'kakamera nakika yooraka mochitoka, apoe ihsiamekopua yooma ihta aamo nakiwia ki'yakao.

*Tewekachi paarasatewa
(Maateo 6:19-21)*

³² 'Aamoo noochi paparaka mochitoameo, tisia nakika yasitoamenia, no'o pupuku po'wachitia neesetoka tetewamekopao, ka'te seeweka mochitomitia eemea Satanasio, ihtaoi ki kaaweruma aamo na'ara yoranarewao. Aamo Noono tewekachi kahtiamеa, tisia kaawe aamo neesetonariamepua ahpo ye'karichi mochipuawichioo, tisia pu'sereka wa'a tiame e'rariapa. ³³ Nehjitiame maaemitiamua yooma aamo iinuekaopapua. Riosi tooemitia pu'kao, ahjae ihsimichiopua pu'kao, aaata kiamichiopua ahpo kianario, ku'ipuame nakiyameo. Wa'atiaomua, tewekachi nuutepanimua, kakupa, ka'chi ikiyachi, ki yemipachi, ki'tiachioipua ichikoameo. ³⁴ Aamo maayachi aamowichio nateyame iinuwao, wa'a yasima muuuapu aamo inatario, wa'a kahtiachitia aamo iikaopua.

Kaawe ahpo katewекame yasipuame

³⁵ 'Ka'te kochika mochimitia eemea, ohso kaawe pusakame mochipuapua, ³⁶ aaata ahpo teeko neewiwachi enameri

puuyamechitia te'terepuapua, enasoche yeetapukepuawichiopua pakimichioo. ³⁷ Tísia peenia erakotariare ahpo teeko yorakiamea, wa'a te'teriname tewitiapua ahpo teekoeo. Teekoraai tísia kaawe eratarepua tewisaa, teekoraai tísia kaawe e'reka ajawemeripua kooameo, ko'kopuawichioo. ³⁸ Ahpo teeko naasipa tukaomi ahka eenakoio, tísia kaawe erakotarepu ahpo teeko yorakiamea, pa'a marikarowa ahka eenakoio.

³⁹ Eesusia i'ka wa'achitari masitewari chaanerepua tiameo: “Aaata petechi teekora nane'riame enesaa, achini keenako ahpo ichikuepuameo, pu'ka keenako ki kochika yasimiipua, ki ahpo ichikuepuawichioo.”

⁴⁰ Wa'achitia eemeai, pu'pusame mochtipuapua ohso kaawe, senawato enamaoi neea, a'chitia keenakooi.

⁴¹ Waikao Peeroa iinatukerepua Eesusio:

—Masitari, ¿taamochewichio ohjoarepu, puuu wa'achitari aamo cheeriaa, ki wahjachiwichiopua tiame?

⁴² Eesusia chaanerepua waikao:

—Aa, ¿ki pahtekakosa inamukame eemea, ahpo teeko kaarira inatiame no'o aamo nayeweriaa? ¿Ki yooma aatachitiapua amochitia noochi paparameopua, itapiti yoramichio no'o toowewa nuurewaopua, ahkasi tewekachi no'o no'rasoopua eenechi no'o eenachisiopua? Wa'achitia aaata paamira i'wa weechi ahpo ta'pechi mochikame kianame ahpo seekaere kaawe neesetomichioo, mehka weechi simisoo, wa'achitia neeeai

tewekachi no'rasaa, yooma aaata noochi paparaméo, yooma napati ahpo inateka mochitomichio toimania pu'kao, no'o kariwao.

⁴³ Pu'ka ahpo teeko kaarira kaawe neesetoka mochiriamea, tísia kaawe erakomeripua ahpo teeko enasoopua, pu'ka ahpo teekoeo tísia kaawe e'reretiapaopua, ahpo tísia kaawe neesetoriaopua, ahpo teeko ta'perao.

⁴⁴ Pichiwa chaaninia pu'ka teekoraó, tísia kaawe iintomerikopua pu'kawichioo, epeche weruma neesetori kiameripua pu'kao, ahkasi yooma ahpo iinuwaói. Neeei wa'achitia iintomeripua eenechi enasaa, tísia kaawe noonoikameopua no'owichioo, no'o neesetokeriaopua tísia kaawe yooraka inateriopao.

⁴⁵ Nape aaata ahpo teeko seekaerewao, ki enameri maaeka ahpo teeko ki kaawe noonoikameo, ki ihkokekaopua ahpo wahjachio, ahpoche kaawe ko'komia inatakameopua, nawajikache yasaka pu'serekameopua, ⁴⁶ apoe teekoraá senawato enasaopua, wa'a nokayame tewisaopua, kiisi cheriweka tísia kokosameripua pu'kao, yooma ahpo seekaerewa ahjamaopua, ki ahpo e'waka mochiriameopua.

⁴⁷ 'Aataai ahpo teeko seekarewachitia tiameo, nane'riameai tísia iyoripua ahpo teeko iy-
orikameo, oowera yasakameopua kihta yooraka ahpo nuureretiao, epeche weruma kokosari nakiyamepua.

⁴⁸ Nape kihta nane'riapa ki yoorakamea ahpo teekora nuurario, ki te'ta kokosapua nakiyamepua. Epeche machiyame ahpo nuurewao, epeche iyorimete puuua ahpo nuurewao. Epeche kianiamea neesetomichioo,

epeche iyoriwa itaneniamepua ahpo neesetop-
uaichio tooweretiao.

*Eesusichi paparapawichio aaata ahpo
poanatuniame*

(Maateo 10:34-36)

⁴⁹ Eesusia, simateka masitekao cheerepua:

—Neeea, noochi kaaweruma paparawa tajenatemia eenakamenia amochio. Tísia pu'seriamii neeea, amochi ti'tijoechi ooweruochiopua tiameo, tajenakame enesoo noochi paparario. ⁵⁰ Neeea, ki nu'uti aiwarichi u'matomeripua, ti'tijoeo ooweruopua tiameo, te'ta piipakame itipimichio tatakoriiriao. Ahkasi kajuyachisi iintosaapua tatakori natetekao, tísia aiwamerimua noochio, ki ahjame eraniameo, ahkasi kujuyachisi yoranariapa aamo tatakoriiria natetekao. ⁵¹ ¿Ta'iria yoomahka mochitemia no'o eenakame maayame eemea, napati inatakaopua noochio? Ka'i ki wa'a teeremeripua. Neeea ti'tijoeo ooweruopua tiameo, napati yoomahka paajutemia eenakamenia noochio, noochi paparaka mochitomichiopua. Nape ti'tijoeeria, ki yoomahka napati paparaka mochitomeripua noochio, ki yoomahka napati no'o chiia pichikemeirikapapua. Wa'a te'tiapa ti'tijoeeria, ki napati ahpo kaawe e'reka mochitomeripua, ahkasioi tísia nekakomeripua apochio. Apochi nekakoapa puua, ahkasioi poanatumeripua apochio. ⁵² Wa'a iikaopua, mariki mochikachio piiripi ta'pechio, ooka wa'api no'o nakitarepu wa'ao, wahjachi paikaa ka'ikoio. Wa'a tiapao, ahpo poanatumapua

ahpo poponiemea pipiniemeopua tiameo.
⁵³ Yayawaraa, ahpo tatanachitiaoi, ki napati noochi paparamapua; tatanaraai, ahpo yayawachitiao, ki napati noochi paparameripua; waasiraai, ahpo moniawachioi oowitiameo ki kaawe nakika tetewimapua pu'kao noochi paparamekopapua pu'kao; moniawaraa, ahpo waasichio, wa'achi teeremeripua pukachio, ki noochi paparemekopua pu'kao.

*Kajuyachi taawechiamio, naania teetomiachi
 (Maateo 16:1-4; Marako 8:11-13)*

⁵⁴ Eesusia muuwari simiteka naewakaopua pehjo, cheerepu ti'tjoerio:

—Eemea, ariyachi toomaritame tetewapao, yukimio tuusoo, yuyukuamepua pichiwa. ⁵⁵ I'ka weee tekiyanatikia eejesoopua, tataremeri asimeriko aamo tuusoo, pichiwa wa'a teeremeripua. ⁵⁶ Yooma pu'kao machiyame enesaa eemea, ¿achini iikai ki pahteka tetewame eemea ehpe taawechiami amochi ikiyao, yooma no'o yooraka inisiao, amoe pusie tetewaio? Wa'a teesoo, ki pichiwa nane'riai chaachapame eemea itapiti ikimiao. Wa'a tiapao eemea, oowera wihkuaka chaachapame eemea, aamoe wa'apioi.

*Ta'iria te'terewa i'yaniamie ahpo seepurawachi
 (Maateo 5:25-26)*

⁵⁷ Wa'a cheesaa Eesusia, cheerepua tiameo:

—¿Achini iikai ki aamoe wa'api ahpo katewena eemea, ahpo kaawe teerepuawichioopua ki kaawe ahpo nokariao, te'ta Riosi nakiyachitia? ⁵⁸ Aaata peereichi aamo

i'tonaresoo, ohso kaawe ke'chu peereichi aamo i'tonioi, katewepuapua aamo wenejiamе ahjamao. ⁵⁹ Wa'a i'totiame enesaapamua, ki machenama muuua wa'ao, ahkasi aamo ki kaawe iintoria yooma natetesapa. Pukaepa neeea aamoo, chaaniamepua: Ke'chu asioi kajuyachi Riosi te'ta peereio, Riosi ahjama aamo katewepuapua yooma aamo ki kaawe iintoriopua natetepuameo, kihta kokosari amochi teerepuawichiopua Riosi peereirachio.

13

Riosichi enepaniame te'ta nateyamera

¹ Pu'ka taawechiami tiameo, Eesusichi e'enarepua kooria Eerusareni o'inia, Eesusio ahka kahtiachiami. Puuua chaachaparepua Eesusio, Piirato ahpo soontaroeo, Arirea e'enakame ko'yakapua, Riosiwichio mananioiopua animari ko'itiame, i'isaeri tioparachiopua. ² Wa'a tiame tuuyetiapa Eesusia, cheeka iinatukerepua ahpo masiteka ihsiaopua:

—¿Aatia tiiachipa ko'iretiarepua? ¿Epeche tatakoririapa, ki wahjachi Arirea mochikamechitia? ¿Riosi kokosari iintokame maaena eemea Piirato? ³ Ka'i puuua. Riosia te'ta kokosamepua nape wa'atia, yooma ki apochi e'enakameopua, wahjipakameka teewiamepua pu'kao apochiopua poana, ki seenampasi wa'asi. ⁴ ¿Ihtana erakona eemea, pu'ka oosa mariki osanao mesuka wahjipakameopua Siroe chupakarichio, epeche

tatakoriropa ki Eerusareni mochikamechitia, wa'a iikame maaena eemea? ⁵ Ka'i puua. Ki wa'a te'tereriapa wa'a iikamepua. Nape aaata eemea, ahjame ohjoaiopua pehjo, ki Riosichi paparaka aamo tatakoriwa toinaresaa, wahjipakameka tiame eemeapa Riosiwichioo.

Eechichuna ki taakiamē wa'achitarichi nayeweniame

⁶ Eesusia waikao, ti'tijoeo ooweruopua tiameo, eechichuna echiwamechitiaka nayewerepua:

—Aaata tijoea, piiripi eechichuna echiwa echariataipua, taaketaoipu e'raka. Tehpe neipamio, taakerio o'raka simiriataipua ne'nemia. Nape ne'nioio, piiripioi ki taakeriatapua. ⁷ Wa'a tiioopa pu'kao, chaaneriataipua ahpo moromatuao: “Paika paaumpari i'tonanepa ejenakao, ki tewaka piiripioi i'ka wauri taakeriao. Po'tanapuapua ohso kaawe, kihtawichio eina teeremichioipua wa'ao.” ⁸ Nape pu'ka echiwa inatiamea, chaaneriataipua echakameo: “Toimitiao pehji. Itapitioi yahcheka kaawe yoramane wejikekao, taaketaoipu wa'a yoratiaa. ⁹ Taakesoo eenechi paaumparichio, wa'atia toipuapu. Ki taakesoopua waikamio, po'tanapuapu.”

Eesusia tuumurame oowitiame yachapatena resipuniame taawechi

¹⁰ Piie taawe resipuniame taawechio, Eesusia napawikarichi ihsiriaipua masiteka, ¹¹ wa'achi yasariaipua piiripi oowitiame, tuumuware kokeriame. Wa'a ikiteriaipu na'arari tijoeturia, oosa mariki aampa osanao paaumpari i'toriaipua, ki

werisika riisakao. ¹² Eesusia wa'a kahtiame tete-wapao, apochi enanuresaopua, chaanerepua:

—Oowitiame, saukame itipiamemua, aamo kokoriao.

¹³ Wa'a cheeka ahjachi seekarepasoopua, yachapakame itipire ootiamea, kaawe oisire-pua waikao, riisasipakao. Wa'a ikikapa oowitiamea saukao, tísia kaawe e'reka nayewere-pua, cheriwema Riosio. ¹⁴ Nape wa'a napawikarichi paamiratuamea, tísia nekarepua, Eesusi iintoriawichioopua resipuniachi taawechio, pu'ka oowitiame sautekao. Wa'a iikapa puuua, chaanerepua wa'ao yooma ti'tjoerio:

—Tekipananiamea, puhsani taawechepua, pu'kache taawechiami e'enameete eemea, aamo sautemiawichioo, ki resipuniame taawechi.

¹⁵ Eesusia waikao chaanerepua:

—¡Wisikuame eemea! ¿Ki nero-jimia i'toamekosa eemea animari ko'rerachi ma'chipasaopua, aamo oisiwao, aamo uuruoikosaoiopuá, resipuniame taawechikooikoopua? ¹⁶ Wa'a nokiwachi enesoo, ¿aatia ki sautepuame ohjoare ihji ootiamea, resipuniame taawechikoopua, i'ka ootiameo ehkoriaami Aurani tetejimarichi eenamekoopua, ki ehpesi kokoretetiameopua Satanasieo?

¹⁷ Wa'a chiioapa Eesusio, puuu a'chi chaachapamea, ahpo newitotio eraparepua, nape wah-jachi ti'tjoeria, ohsotia peenia erakorepua, yooma wa'a, itapiti peeniatiame iintoriawichioopua.

Wacherai pahchira wa'achitarichi nayewaniame

(Maateo 13:31-32; Marako 4:30-32)

¹⁸ Eesusia simitekaopua masitekao, cheerepua:

—¿Ihtanaka tiametatane Riosi ye'karichi simiyameo? ¿Aatia chanika naewatane pu'kao?

¹⁹ Puuu ye'karia, wacherai kuuu pahchiraka tiamepua. Núú'utikoipua pahchirao, echitiaopua ki nu'uti weripame, ahkasi tuchikioi ahjachi ta'sotachi. Wa'a tiame Riosi ye'karia, ki weruma o'inetiaipua, ki ku'wichisi enepame, ki ookapi ti'tijoeri ohjorepuachi.

Rewarura wa'achitarichi nayewaniame

(Maateo 13:33)

²⁰ Eesusia cheerepua tiameo:

—¿Ihtanaka tiameko tuutania tiameo, Riosi ye'kario? ²¹ Ihjia, rewaruraka tiamepua, ooweru paanitameo, paatusi yahchia a'pomichioipua, muuenati mu'ika. Wa'a iika weruma mehtamepua, Riosi ye'karia.

Ku'wichikachi muiira

(Maateo 7:13-14, 21-23)

²² Eerusareni simiyai Eesusia, muuwaeme mochiwachiami masitesirepua, o'okapi mochiwachiami tiame. ²³ Wa'ami simika masitioipua, aaataa iinatukerepua:

—¿Paamira, páikapijoarepu, tatakorichi newipameria?

²⁴ Eesusia chaanerepua:

—Riosi ye'karichi muirachia, ki weeresi puua. Wa'a muiniamea ki oowera aaata pakime tiiachipua ki Riosi reesiseri iinuesaa, wa'a tiachipa wa'ao muuwaeme muinariaiopua,

ka'chi iika muiyamepua. ²⁵ Nape taamo Noono tewekachi kahtiame yeetepasaapua wa'ao, aaataoi ki reesisemapua muimichioopua wa'asi. Pu'ka taawechemio muuwaeme enapoiopua chaachapakao: “iPaamira, taamo yeetapukesaaa!” Wa'a chaachapoipua paamiraa, chaanemapua: “Ka'i, kiisi aamo macheyamenia aamoo, ahka e'nameo.” ²⁶ Nape aapoea, chaachapamapua: “iNape Paamira, ki pirena ko'kakame teeme, aamo pooechi ihtoai taamo masiterioio?” ²⁷ Nape nee Paamiraa pu'ka taawechio chaanemania pu'kao: “Ka'i, kiisi aamo maachinia, seesenu eemea noochio. Yaapi se'wisa eemea noochio, ki ka'karuma iintosiamie ti'tijoeri.” ²⁸ Wa'a teeremera kajuyachioopua, no'o eenechi enasoo. Waika taawechio eemea, ki sewina erapakamea iikachio tatakori toakao, naarakoma eemea, pu'ka aamo ehkoriaimi Riosi nayewatura tetewapaopua, wa'a mochikame yooremina, Auraniopua, Ihsaopua, Aakowoopua tiame, ka'chi ikime e'rapa eemea, pu'ka mochikachi muinariaio. ²⁹ Wa'ao waika taawechio wa'ao, yomatiamie i'ka weeechi ti'tijoe ooweru tiame e'eneripua, i'ka weeechi kapoyachikia, tetuyachitikia, cherayachitepa, ariyachitikia. ³⁰ Pu'ka taawechio, muuwaeme te'ta ahpo muime te'terekai, ki muimapua, ki tatakori papakotiame enesaa; nape, ki muime te'terekameai, nape papakotiamea ahpo tatakoriwa toakao, muimeriai teeremapua.

*Eesusia Eerusareniwichio naaranipua
(Maateo 23:37-39)*

³¹ Pu'ka wa'apichioi, wa'achi e'enaka ookapi parisero Eesusichi paparakameai, chaanerepua Eesusio:

—¡Masitári! Yaapiti machenamitia i'wao, aamo merinariapu Eerore.

³² Nape Eesusia chaanerepua pu'kao:

—Nonorakao chaanemitia eemea pu'ka keeochi tísia wihkuameo: “Nee, ehpeo meere tiameo, iiweta pehji i'wa no'o ihsimio” — tuuyemitiapua—, “ti'tijoeri na'arari pakitekame puuyachekaopua, ti'tijoeri kokoriame sautekaopua tiame. Meerekachiopua kajusaapa, wa'a no'o enamio” —tuuyemitiapua pu'kao—.

³³ Ooka taawe toitena neeeapa, no'o asiyachio wa'a Eerusareni. Wa'a asinariame neeea, aaata Riosi nayewaturao, ki ma'chi Eerusareni mukimerikopua.

³⁴ Waikao Eesusia Eerusareni inatakao, chaanerepua pu'ka muuwario:

—¡Áii muuu Eerusarenia! Muuu Riosi na'nayewatura ko'yamera, papaka ko'yame amochi nayewatumeri uhjureretiaopua. Kehkinasa aamo na'poakame neeea noochi pirenatumichioo, totori yeeyerachitia ahpo masatere toapanariamechitia, nape kiísi nakikame eemea. ³⁵ Ehpeo muuu Eerusarenia, ooruchi itipimerimua aamo ta'perao, wa'a teeka itipimerimua, ahkasi no'o eenachisi eenechi, waikao chaachapapuameo: “Kaawechupena eenakame muua, te'ta Amoe Paamira Riosichi eename.”

14

Eesusia a'popari kokoriame sautena

¹ Piie taawechio, Eesusio ko'komia yeetotioiopua, aata parisero paamiratuame ta'perachio, wa'achi mochiriaipua tiame wahjachi pa'parisero. Puuu wahjachi pa'pariseroa, inateriai puuaa Eesusio, aatia iintotarepu erakoka. ² Wa'achi yasariai piirechi tijoeai, a'popari kokoriame. ³ Eesusia Moise nuurari ma'masitario, parisero ti'tijoeopua tiame, iinatukerepua:

—¿Reesiseniamejuarepua resipuniame taawechio, kokoriame sautewao? ¿Eje'é, ka'ikosaoi?

⁴ Nape aapoeo, kiisi chaachaparepua. Waikao ki chaachapakopa pu'kao, apochi uukaopua kokoriameo, sauterepua. Wa'a ikisaopua, uhjurarepua no'ramichio. ⁵ Pu'ka tijoe sautesaapa Eesusia, chaanerepua yooma wahjao:

—¿Aatana eemea ki ma'chipata aamo oisio, aamo taanaoioopua tekorichi wichisooopua neeropairachi, pe'yachi resipuniame taawechikoio?

⁶ Nape aapoeo, kihta nehjianarere puuaa.

Nenewiwa pahkochi paajutetiame

⁷ Eesusia, ko'komia mochipuapuachio, epeche weruma te'teriame mochipamiachi uuyopua pu'kao, i'ka wa'achitaka nayewarepua:

⁸ —Wahka nenewiwachi paajutetiaa ko'komichioo, ka'te te'ta iyoriwachi yasipamitiamua, seenekachi epeche weruma tiame paajutetiame enasoo, ⁹ ki aamo

werisipuka, sewina yachapamichioopua. Wa'a yoratiaamua, tísia suuwe e'raka, sewina yasipamamua. ¹⁰ Ohso kaawe muuua wahka paajutetiaa, mehka iyoriwa mochipamiachi yasipapuapua. Wa'a tiaopu aamo paajutekame enasaa, ahpo chokichi yasipatemaopua, epeche iyoriwa mochikachio. Wa'a aamo yoratioopua wahjachi aamo ahjama napawikamea, te'ta iyorika aamo tetewimapua. ¹¹ Apoe wa'api ahpo weruma iintamia, suuwe erapatepuamepua; nape ki ahpo weruma uuyamea, weruma teewepuamepua Riosieo, ahpo te'ta katewiachi taawechio.

¹² Ahpo paajutekameo chaanerepu tiame:

—Itapiti kooame pahkotasaamua, ka'te to-tomiwaemeche paajutemitiamua, aamo teteji-macheoi, aamo wa'achi yorame te'tiameopua. ¹³ Ohso kaawe ihtaoi kooame pahkotasaa, naatikamera paajutepapua, ki totomiwaemera ti'tijoe ooweru tiame, a'chi iika kahpokame ti'tijoe ooweru tiame, rojowi ti'tijoe ooweru tiame, ki mamachiriame tiame. ¹⁴ Pu'kakamera paajutepuapua, ka'chi iika nateteme tiioapa pu'kao, aamo no'rarewa paajutewao. Nape aapoeo ki aamo no'raweme teererioipua paajute-wao, aamo Noono tewekachi kahtiamea, ki teesa aamo kaawe ikitema puuua, ka'karuma ti'tijoe ooweru tiame oijenatiaio.

Aari te'ta koi'wa wa'achitaka nayewatiame

¹⁵ Piiripi wa'a kahtiamea meesa chokichio, wa'a chiioapa Eesusio, chaacharepua:

—Wa'a teeresoo waika taawechio, ¿ki teesa ta'iria ko'komerijoarepua wa'a, Riosi ahjamao?

¹⁶ Nape Eesusia, chaanerepua pu'kao:

—Wa'atepua tiiao, nape siimerichemua, Riosie paajutetiachio. Wa'a cheesaapua o'inere cheekao:

—Piie taawechio piiripi tijoea, weruma kooame yoorariataipua paajutewa. Wa'a ikisaopua, muuwaeme paajuteriataipua wa'ao.

¹⁷ Yooma wasipatesaapapua, uhjurariataipua waikao yooma paajutemichiopua, ko'komia e'enamichioopua. ¹⁸ Nape puuua, a'chikoi chaachaparepu ki e'nanariapa. Piiripia cheeriatapua: “Ka'chi eranurepuapua ki no'o siinkoi, we'e no'o tararia ne'nemia simiyo tuupuapua”, cheeriatapua. ¹⁹ Piirechia cheeriatapua: “Mariki maakurawa oisi no'o tarario tuupuapua, ka'chi no'o e'repo tuupuapua ki no'o simikoi, pu'ka oisi ne'nemia no'o simiyo tuupuapua.” ²⁰ Ehpeche piirechia cheeriatapua: “Ka'i, pukeri neewikame neeea, ki siima neeea. No'o cheriwenurepuapua pu'kao, ki no'o simikoi”, cheeriatapua.

²¹ Ehjepao, uhjuratiame enasaapa: “Ki e'enanarekapu”, chaaneriataipua ahpo teekoo. Wa'a chaanetiapa teekoraa, tísia nekariataipua. Wa'a ikisaopua eenechio, cheeriatapua: “Ehpeo yaapi siinka, yooma paajutemitiapua, kihta paarasatiameoi, pooechiami aamo tewaya, yooma sihkochiami aamo tewaya tiame. Te'ta tesiwa te'tiamera paajutemitia: rojowika ohjoame, panaka ohjoniamie ki ma'chiriapa, wa'a mahka ruhjika kahpokame.” ²² “Paamira,

yooma yoorakameniapa aamo cheeriao, nape itipina pehji mochipuapuachio, ko'komia", cheeriata uhjuratiamea. ²³ Waikao teekoraa chaaneriataputa: "Wahka epeche mehka pooechiami i'yasaopua, utewa yorasaopua e'enamichioo, mochiwapuapua wa'ao. Yooma ko're chokichiami, aamo tewariaoi, muinurepuapua no'o ta'pechi, pochimichiopua i'wa. ²⁴ Aaataai ki nakikamea no'oe paajutetiaio, kiisi ko'komeripua no'o kooameo." Wa'a teeremeri Riosia, ti'tijoerichio.

¿Ihtana aiwaniame Eesusi na'naritoniamoo?

²⁵ Piirechi taawechio, seenepi simikame Eesusia, muuwaame nokisioiopua ahpo ahjamao, ku'rikao chaacharepua:

²⁶ —No'o pichiwa na'naritonariamea, epeche no'o nakimeripua ki ahpo yayawachitia, epeche ki ahpo poponichitia, ahpo pipinioi, epeche ki ahpo uupichitia, epeche ki ahpo ahjarichitia. Ki wa'a teeka no'o nakiyame enesaa, ka'chi iika no'o na'naritomermua. ²⁷ Ki ahpo maaporichi teetonariamea no'owichioo, ka'chi iika no'o na'naritome enemeripua. Kaawe ahpo inataniamepua ke'chu no'o na'naritoaio. ²⁸ Ke'chu no'o na'naritoaio, kaawe aamo ne'nepuapua amochio, ihtanakamera ehpeche nateyamerakooopua, aamo iintomiaio. ¿Ki aaata karitameai, pahcha ne'nesapa ahpo wekatemiaopua toomio, o'ichamepua? ²⁹ Ki wa'a iintokame enesoo, ahpo kaari o'inekai ki kajusoo, suuwe erapori chaanepuamepua waikao, wa'ami u'matopamee, a'acheka pu'kao. ³⁰ Waikao ti'tjoeria, pu'ka

ki kajukame ne'neka, chaachapamapua: “Nee, ¿kiisi kajurepu tiame?” ³¹ Yawichiai, ki nasiwameripua aaata piirechi yawichichio, ki newitomeri enesaa, ahpo oosa mariki mi-iri soontaroeopua, piirechi yawichichi, piire weerewa miiri iinuemechiopua soontaroo. ³² Ki newitomeri teeresaapua, uhjuramapua waikao katewemichio, kehkioi kiamio tuuka, ki nasiwapuawichio. ³³ Pukaepa muuuu, kaawe inatapuapua pahchao, noochi enanariaa. Aamo iinueka kahtia, epeche nateyamera maaesaamua ki noochi enaniamechitia, ka'chi iika enamerimua noominao, noochi te'teretomia.

Oonaa wekatiame ahpo onachari
(Maateo 5:13; Marako 9:50)

³⁴ Wa'a cheesapa Eesusia, oonachi simiyame naewarepua wa'achitarichio. Puuuu cheerepua ti'tjoerio:

—Eemea, oonachitiapua. Oonaa, tísia nakiwamepua, onachariesaapua pehjio. Nape ahpo onachari wekatesaapua, ¿achini iika eenechi onataparetapua? ³⁵ Ki kaawe ihsiamepua to'iwe wasachi wakipatewawichiooi, itapiti kasaraoi echipuamewichio onawepuaoi, ipapuamepua wa'asi. Pahteka inamumitia i'ka no'o cheeriao, ki wa'a ikipuaichio aamoo.

15

Piiripi po'wa wekatetiame, wa'achitarichi
nayawaniame
(Maateo 18:10-14)

¹ Yooma yawichiwichio koparoamea, wahjachi ti'tijoesia tiame tatakoriwaeme, Eesusi waapi e'enarepua keepumia. ² Parisero ti'tijoesia wa'a noonoikopa pu'kao, ahpo chaachaparepua Eesusia, pa'parisero ti'tijoesia:

—Nee, achini ihsiamepua. Ihji tijoesia, yooma tatakoriaameoi, toayamepua ahpo naaepamichioo, ahjama koayamepua tiameo.

³ Wa'a chaachapopa i'kao, Eesusia i'ka wa'achitarichi nayewerepua:

⁴ —¿Aatana eemea piie sientu puhkuemea po'wa, piiripi wekatesaa, ki simiyamepua i'yamiao, piiripi toiyameopua sientu? ⁵ Ihjia i'yai tewesaapa, mooketoka no'rasaapa ahpo ta'pechio, kaawe e'raka chanimapua waapi ohjoemeo: ⁶ “¿U'masio ne'nemia! Tewakasai neeepa no'o wekateria po'wao. Pahkotamane pu'ka no'o tewariawichioo.” ⁷ I'ka wa'achi tiame, epeche kaawe erapuame te'pa tewekachi mochikame Riosi ku'iwarieepua wa'asi, aaataoi we'wemerakamera ahpo tatakoria toimo tuukameopua Riosi, ki wahjachitia ti'tijoesia ooweru tiamechitia, ahpo tatakoria ki toinareriachitiaopua wa'asi.

Oowitiame ahpo tomiwao tewakame

⁸ Waikao tepuyame nayewasaopua Eesusia, toomi wekatetiame nayewarepua waikao wa'achitarichio. Puuua cheerepua:

—¿Aatana oowitiame, oosa mariki toomi oosa mariki taawechi yowiwame iinuekai piiripi wekatesaapua, ki chichika i'yatarepua ahkasi ahpo tewayachisio, tukapachi enesoo

tahjekaoioopua? ⁹ Tewisapaopua i'kao, ¿ki yooma ahpo kaawe e'ria tuuyetarepua, ahpo tísia kaawe e'raopua, ahpo wekateria tewari-apao? I'ka oowitiame kaawe e'reka tete-wamea chaachapamiipua: “¿Kaawechupena muuua tewakamepua! ¿Teemeai aamo tewariopao, amochitia tísia kaawe erakoamepua!” ¹⁰ Wa'achitia Riosiai, tísia kaawe eramapua ahpo tewekachi ku'kuiwara ahjamao, aaata tísia tatakoriichi wekakameoio, apochikamera eenariopao paparamiao, tatakoriiria chewipuwawichioo, aaataoi apochi paparamia eenariopao, ahpo tatakoriiria cheriwepuwawichioo.

*Aaata ahpo taana cheriwekame,
wa'achitarichi nayewaniame*

¹¹ Eesusia naewarepua tiameo, cheeka:

—Aaata tijoea ooka tatanaeriataipua. ¹² Piie taawechi neipa weeriamea, chaaneriataipua ahpo noonoo: “No'noo, no'o kiajeraninia aamo mukusa tooemio.” Wa'achiopa ahpo taanao noonoraa, yooma ahpo tatana naachuterepua iyosichi iyopusapua, yooma pipiripi weewara iinueka itipiniameopua. ¹³ Waikao ehjepamio pooniraa, yooma ahpo weewa nehjisaopua, wahka akipariatapua waikao, méhka pirenachi weechi. Wa'a asisaopua, o'ineriatapua ahpo toomi na'ataka, itapíti suwepori ihsiwachi. ¹⁴ Ahpo tomiwa sopasoopua, ki nu'uti toorewi eenariatapua wa'a weechio. Waikao puuua tísia toore aiwapao, ¹⁵ tehki i'yasiriataipua pu'ka weechio. Ehjepamio tewisaapa tehki, o'ineriatapua tekipanakao,

koowi inateka, wa'api ohjoeme tijoe, puhkura.

¹⁶ Waikao ihjia tekipanaio, tísia chorowapaopua, koowi koi'teniameoi ko'konareriataipua, nape ki kiatiapaopua pu'kaoi, wa'atia itipiriatapua.

¹⁷ Waikao tísia aiwapa tooreo, e'rariatapua: “No'o noono kahtiachio ki aiwaniachi tooreo, paarananipua wa'ao. Muuwaeme no'o noono ahjama tekipanamea, ki aiwanipua tooreo. Nape neeea i'wao, amori mukuyame kahtinia toore.

¹⁸ No'ramane ohso kaawe, no'o noono kahtiachi. Wa'a asisaa chaanemane: No'no, iinya iintokame neeea. Taamo Noono te'pa kahtiamechio, tatakoriame neeea noochio, amochiopua tiame.

¹⁹ Kiisi aamo taana enemetekoinia ehpeo, nape wa'atiori, aamo no'o cheriwesoo, oowera tekipanamechitia, uupuapua. Wa'a chaanemane no'o noonoo, asisaa.” ²⁰ Waikao wa'a erasaopua, no'ariatapua ahpo noonochio.

'Noonora a i'ka asioiopua ta'pechio, wa'a ihtoame tetewapaopua mehka o'inia ihtoiopua pehjio, tísia tesiwa teetopa ahpo taanao, u'masiriatapua natepamiao. Natepasaapa noonora, koorepaka chuchuriatapua pu'kao.

²¹ Waikao taanaraa, chaaneriatapua ahpo noonoo: “No'noo, tísia tatakoriame neeea, te'pa kahtiame Noonochiopua, amochiopua tiame. Kiisi aamo taana enemete neeea.”

²² Wa'a chiioapa ahpo taanao noonora, yaapiti sisinamuriatapua ahpo ta'pechi mochikameopua chaaneka: “Yaapiti. U'yepake wisasori, epeche ka'karumara, chuhchepuapu. Aanio tiame u'yepamitia, sutuchi chuhchepuame, wa'a ikisa kaaka we'wemera. ²³ Wa'a ikisaopua tiameo,

weesero i'noramitiapua, epeche wiiyamera. Pahkotapuapu merisa, ta'iria ko'kopuawichio, tísia kaawe erakoka. ²⁴ Pahkotemane i'ka no'o taanao, mukukameka teererioipua pu'kao, eenariopa. Ihjia eenakao, eenechi oijenakamekatepua. I'ka no'o noorao, wekatekai neeee, eenechi tewakamepua.” Waikao o'ineriata pahkoa, yoomahka pu'sereka.

²⁵ 'Nape pahcha naawakamea pa'chira, wasachi ihsiriatapua tekipanakao. Ihjia eenaiopua, ke'chu asiyaiopua ahpo ta'pechio, weeru chiiame inamuriatapua, sooni cheeteniamie yawika. ²⁶ Waikaopua asisaapa ahpo ta'pechio, aaata ahpo ta'pechi mochikame iinatukeriatapua cheeka: “¿Ihtana pahkotania i'wao?” ²⁷ Wa'a tekipanamea, nehjiariatapua: “Aamo pooni pahkoteniapua. Aamo noonoa, aamo pooni pahkotiapua eenechi eenariopa wahka oiyai, pu'kawichioopua, weesero me'yeriapua epeche sowiyamera, eenario tuukaopua kaaweruma.” ²⁸ Waikao pa'chiraa tísia nekakao, kiisi pakinareriataipua wa'ao. Nape noonoraa kahtiachi eenakao, cheriweka nayewekaopua, pakinureriatapua. ²⁹ Nape taanara pa'chiraa, chaaneriatapua ahpo noonoo: “Nape muuuu, ki ehpesi no'o tekipanaoiopua aamo e'weka, seenepioi ki e'wekao, seenepioi ki no'o pahkotiamemua, no'o taenarichio, no'o kaawe e'ria ahjama ko'komichioopua, pu'sereka. ³⁰ Nape muuuu i'ka aamo taana enasoopua, oowera suweporichi oika na'atakameoipua toomio, ikanati me'yamemua epeche wiiyame weeseroo, no'owichioo ki wa'a iintokameai.”

³¹ Waikao noonoraa chaaneriataputa: “Nape no'o nooláá, muua senepi taaweche no'o ahjama kahtiamepua, yooma no'o iinueka kahtiaopua, yooma aamo iinuwapua tiame. ³² Nape i'ka aamo poonio, mukukameka teereriopua pu'kao, eenechi eenakaopua, oijenameka ikiriopa pu'kao; wekakameka teereriopua tiameo, eenechi tewitiameka ikiriopa pu'kao. Pukaepa kaawepua, kaawe e'raka pahkoteniamepua.”

Waikao Eesusia, kajusapa pu'ka noonora ahpo taana cheriwetiameo nayewakao, chaanerepua yooma ahpo masitia keepuameo:

—Wa'achi teeka cheriwame te'pa kahtiam taamo Noonoa, ahpo tatakoriwa tuuka enapameo apochiopua, ahpo tatanachitia uuka.

16

Aaata teeko neesetokiam, kiisi kaawe iin-tokame

¹ Eesusia ahpo masitiachi keepuameo, i'ka piirechi wa'achitarichi nayewerepua:

—Aaata tijoe tísia paarastiam weeechio, ahpo paarasatia neesetokiam, yooma ahpo paarasatia, na'atame inamuriatapua. ² Teekoraa wa'a tiame inamukapaopua pu'kao, paesa iinatukeriatapua pu'kao: “¿Achini iikai no'o ichikuame muua? Yooma nane'riamenia aamoé no'o ichikokenioo. Yooma ihtetaripapua no'o tomiwa aamo ma'chipariaopua, yooma kehkisasaapua, no'o iyotaperichi toapuapua, no'o nane'remichiopua. Ki tekipanamerimua wa'asio noochio.” ³ Waikao ahpo teeko tehkiwa neesetoamea, e'rariatapua: “¿Ihtana yoratarene

ehpeo?, no'o teeko u'yesoopua tehkio. Ki ute-waemenia wa'asi wasachi tekipanamiao, ihkorewa itakaio, tísia suuwe e'ramenia. ⁴ Aa, inatepane no'o iintomiao, aachin teeka no'o ku'ipuaichiopua, ki tehkiekoio." ⁵ Waikao yooma ahpo teeko wikirieme paaesapao, iinatukeriata-pua. Pahcha simiyameo, chaaneriata-pua: "¿Ihkina wikiriemua taamo teekoo?", chaaneriata-pua. ⁶ Puuu tekipanamea, cheeriatapua pu'kao: "Neeea, piie sienta piire weerewa aampa oosa mariki weeweruma sikori, waariri tewaniame, ooriwo nerosowi koi'wame wikirienia. Puuu waariria, piire weerewa aampa mariki ri'ritoro to'wame enerepua pipiripio." Waikao tehki paamiratuamea, chaaneriata-pua pu'kao: "Nee, tamochiche nane'rewa itipimeri ihjia. Aamo wikiriao, naasipasi cho'wemane, ooka weerewa oosa mariki waariri wa'api, wikirieka itipimerimua." ⁷ Piirechi tekipanameo iinatukeriataipua tiameo: "¿Kehkinapu aamo wikiriaa?" "Neeea, piie sienta aaneka wikiriemenia tiirikoo", cheeriatapu wikiriemea. Waikao tehki paamiratuamea, chaaneriata-pua pu'kaoi: "Nee, ka'te tuumitia naaju aataoi, neeea, naao weerewa aaneka, wikirieka itipitemania aamoo", chaaneriata-pua. ⁸ Teekoraa nane'resaapa i'ka iintoriao, e'rariata-pua: "¿Ki teesa inatame puuua?", e'rariata-pua.

Pu'ka wa'achitari kajasapa Eesusia, chaanere-pua ahpo keepuameo:

—Tísia pichiwa ihjia: Tukapachi ohjoamea, te'ta a'chikoi nokaka pepeniamepua ahpo ih-simiao, ki Riosichi paparaka mochitoamerakam-

erachitia, ki Riosi taajenarichi ohjoamechitiao.

⁹ 'Pukaepa aamo chaanenania, ka'te wa'achi noonoimitia eemea, pu'ka tehki paamiratuameo, ki kaawe iintoriachitia. Ohso kaawe eemea, paikapioi iinuekaio, ookapieoi ku'ika mochi-topuapua aataa tísia tooremuka mochikameo. Wa'a nokayame enesaa eemea, tewekachikamera ohjorewachi te'ta paarasarikamera iinueripua.

¹⁰ 'Kaawe iintokame enesaamua paikaoi aamo Riosie kiania, kaawe iintomerimua, epeche kiatiai Riosieo neesetomichioo. Nape ki kaawe neesetosaamua, paikapioi Riosie aamo neesetotetiao, ¿ihtana aamo kiatare Riosia, ehpeche aamo itapiti neesetomichio?

¹¹ Aamo iinueka paikapioi ki kaawe neesetoka yasitokame enesoo, ¿kiapua tiamejuarepua Riosieo, itapiti neesetokepuawichioo ahpo kehkiwachi?

¹² Aataa kiisi peeniame enesoo, ahpo wa'api iinuwaoui neesetokao, ¿kiatariamejoarepua aataao, ahpo iinueka neesetokemichioo?

¹³ Eesusi wa'a tiame masitesaapa, eee cheerepua:

—Aataai ka'chi iika yorakemetepua ooka teekoo wa'api keenakoo, eee tiamekopa: piiripi ahpo teeko yorakioio, piire ahpo teekoai wa'apichi keenako ahpo yorakejemerikopua. Pu-uua waikao, piiripi teekokamera yorakiopaopua, piire teekoa nekamapua; piiripi teekokamera ahsieme yorakepuamepua, piie ahpo teekoo toaka. Wa'a tiachiopua aataai, Riosikam-

era te'ta nakiyamea, ka'chi iika weemumetepua toomichio.

¹⁴ Pa'parisero ti'tijoea, pu'ka inamukapaopua, a'achere puuua, toomikamera pu'seriapapua.

¹⁵ Waikao Eesusia chaanerepua:

—Nape Riosia nane'riamepua aamoo, toomichikamera te'ta paparamekopua, ki ahpokamerachi. Eeme pa'pariseroa, te'ta aamo yooreka tetewijeranipua ti'tijoerieo, nape aamo iikachio eemea, aamo wahjachi ti'tijoerichio, kiisi kaaweruma ijinatamepua. I'ka weechi mochikame te'ta nateyamechitia tetewao, Riosiwichioo, tísia iinya tiame teerewa tetewamepua.

Riosi nuurari; Riosi ye'karichi simiyame tiame

¹⁶ Pu'ka nayewaka kajusaapa Eesusia, i'ka eetiame simiterepua masitekao:

—Ke'chu eenoi Waani Paatorio, ti'tjoeria, ehkoriaami nokiwa yooraka mochitoriaipua, ahpo ehkoriaami Riosi na'nayewatura masiteriachitia. Nape puuu Waani Paatori enasaapua, weemera nokiwa masiterepua ti'tjoerio, Riosi ye'karichi muimichiopua pu'kao. Pukaepa ki ookapi Riosi yawichituwachi mochirachi tísia muinarerepua wa'ao.

¹⁷ 'Pu'ka Waani Paatorichi simiyame wa'a tiame te'ta pichiwa ikirepua, te'ta wa'a tiame ikimeriko tuutiamekopua Ehkoriaami Iyoterichio Riosieo. Yomatiamé Riosi cheeria ikikache itip-imerikai teererepua, ahkasi nu'nuti naawesari chanitiameoipua, te'ta nateyame tetewaka, te'ta nu'nuntiraopua iyoti. Ihji weeea, ihji tewekaai,

pahcha ki naania ikitarepua, nape Riosi cheeriaa ka'i, wa'api teeremeripua.

Eesusi masitia, aaata ahpo neewiria sa'runaniame

(Maateo 19:1-12; Marako 10:1-12)

¹⁸ 'Kaawe inatamitia i'kao: Aaata ahpo uupi toisaa, piirechi ahjama neewikameka ikiyameopua, suwepori iintowa. Wa'achi teekao, aaata Riosichi chiia toisaa, piirechi masitewa pichikemichio, suweporika iintokame Riosimina. Aaata tijoe ooitame toitiame ahjama neewisaa, suwepori iintokamepua tiame Riosi ne'niachio. Wa'achi teekao, aaata piirechi masitewa pichikesaa ki Riosi taamo chiia, suwepori iintokamepua Riosichio, toakame puuapa Riosio.

Tijoe paarasatiame Rasaro tiame, wa'achitarichi nayewatiame

¹⁹ Eesusia tiameo, Riosi chiia Ehkoriaami Iyotetiame nateyarachi nayewakao, i'ka wa'achitarichi nayewerepua ti'tijoerio. Eesusia o'inekao cheerepua:

—Aaata tijoe eneriataipua, tísia tomiwaeme, tísia nateyame wisasori chuhchame eneriataipua, te'ta to'totomiwaeme koaya koayame, ihtaoi ki tooremuame eneriataipua ahpo ta'pechio. ²⁰ Wa'achi ohjoeriataipua tiame, aaata Rasaro tewaniame.

Ihji Rasaroa, pochikame ehchaeme weerewachio enerepua, pu'ka paarasatiame ta'perachi, yayasariataipua, muirachi. ²¹ Ihjia pu'ka paarasatiame ta'pera muirachi yayasariataipua, ko'kotiname wehchi ruhjikameoi, ahpo ihkokepuaichio. Chuhchuriai

wa'a kahtioio, wa'a enapaka saasaeriataipua ehcharao. ²² Pu'ka ihkoriame mukisoopua, Riosi ku'iwaria, Aurani kahtiachi i'toriatapua, Riosichi ka'karuma enekame mochikachi. Puuu tijoe paarasatiame mukisoopua, wetemajiretiatapua. ²³ Wa'a ahpo upatiachi kahtiaiopua, ki ka'karuma wahjipame mochikachiopua, ki teesa aiwapaopua wa'ao, Aurani Rasaro ahjama kahtiachi ne'nepariatapua, te'pa. ²⁴ Waikaopu te'ta paarasatekamea, tísia aiwapa ahpo upatiachio, sisinamuriatapua Auranio, cheeka: “¡No'nó Auráni, no'o tesiwéee! Uhjura pu'ka Rasaroo, piiripi suhturaoi saampatesa, no'o yenichioi seipatemane teesa. Tahpitika e'ranine parae i'wa na'ichio.” ²⁵ Nape Aurania chaaneriatapua: “Nape, ¿ki nane'rena muuuu, weeechi kahtiaiopua tísia tomiwaekao, tísia aamo ta'iria yasariopua ki Riosichi inataka? Nape Rasaroa tísia aiwaio weeechio, tísia kaaweruma enepakamepua Riosichio, pukaepa i'wa kahtiamepua no'o ahjamao tísia ta'iria, muuuu wa'a. ²⁶ I'waoipua taamo pejanao, káii waapisi akipame teeresi po'ipua waata, aaataai ka'chi iika u'matometepua wa'apoo, wa'aponaoi aaataai ka'chi iika u'matometepua.” ²⁷ Waikao paaresatekamea chaanerepua Auranio: “Wa'a teeresoo muuu no'no Aurania, pu'ka Rasaroo, no'o noono ta'pechi uhjuramitiapua, weeechi kahtiamé. ²⁸ Wa'ao mariki no'o poponiekao, tísia utewaeme chaanenurapuapua pu'kao, Riosi chiiakamera pichikenuraka, ki i'wa te'ta aiwaniachi upapuaichiopua pu'kao.” ²⁹ Nape

Aurania, nehjiariatapua pu'kao: “Nape aapoeo puuua, iinueme puuuapa Riosi cheeriao, ehkoriamei nayewatura iyoteria, ehkoriamei Moise iyoteria kiaretiaopua tiame. Pu'ka e'weka mochimeri puuua. Ki Moise e'wesaa tooweretiao nuurari, aataoi wahjipakame oijenaka wa'a eenakoipua aamo chiia tuuyemiao, oijenakao, ki pichikemapua.” ³⁰ Nape paarasatekamea nehjiariatapua: “Eje'e, wa'atepua tiiao, nape ki e'wekameai Riosi nayewatura iyoteriao, i'wa o'inia oijenakame wa'a enasoo, yooma nayewesoo achini tiio i'wao, pichikemapua pu'kao. Wa'a iikapa puuua Riosio, yooma ahpo toimio tuumapua ahpo tatakoriwao.” ³¹ Nape waikao Aurania, chaanariatapua: “Ka'i. Ki e'wiame enesaa pu'ka Riosi Ehkoriamei Iyoterichi chiiao, aata wa'a eenakoipua i'wa o'inia oijenakameo, ka'chitia pichikemapua pu'kaoi.”

17

*Tatakoriichi wichiwame maapori teerewa
(Maateo 18:6-7, 21-22; Marako 9:42)*

¹ Eesusia, ahpo te'ta masitiao chaanérepua:

—Aata tatakoriimichio ihsiamea, wa'api iintumeripua, na'ara yorapuaichio ihsiamea; nape jwéii!, wa'a iintokamewichio. ² Ohso kaawe eneriaipua pu'kao, moorino matasuraraa tehte, kutachi o'yesao, pa'wechi ipatiaa, kátisia teeresi akipamichio pa'wechi, ki tatakoriichi ruhjinamichioopua, i'ka nu'nuntichitia noochi paraparakame o'iniameoopua. Pukaepa eemea wa'a

aamo noonoimiao, tisiwá aamo neesetopuapua, aamo inateka eemea, pu'kao.

³ Wa'a cheesapa Eesusia cheerepua tiame:

—Kaawe keepusao. Aaata piire aamo na'aresoo, teripuapua pu'kao; nape ahpo cheriwenuresoo, cheriwepuapua pu'kao.

⁴ Oowisanisa simiyame aamo na'aresoo, wa'a iintokai ahpo cheriwenuresoopua pehjo, wa'apichi kehki cheriwepuapua, oowisanisa.

Taamo Riosichi paparawa utewarira

⁵ Piie taawechi Eesusi ajawariaa chaanerepua Eesusio:

—Paamira, taamo ku'imitiapua tamochio, epeche taamo ahjachi eramichiopua amochio.

⁶ Waikao Eesusia wa'achitarichi naewakao, chaanerepua ahpo te'ta masitiao:

—Weruma kehki no'o ahjachi erakowa ki nakiniamepua. Ku'ita kehkioi no'o ahjachi erakoame enesaa eemea, wacherai kuuu pahchira nu'utikoichitiao, i'ka aoso aamoo chaanesoopua: “Po'taka wiitu weripa neeroi pa'wechi”, wa'a weripamii puuuu. Noochiche ahjachi e'rakaimua, soparamepua noochio.

Aaata yorakeiamera teeremeri

⁷ 'Nape ka'te weruma aamo maayame eemea, no'owichio yoorakawichio itapiti noochi ahjachi e'rakao. Keepuka i'ka wa'achitari: Aaataai ahpo yorakiame teekoraa, ahpo yorakiao wahka oirioipua wasachi tekipanakao, resipakame eenakoipua tekipanakao, ki chaanemapua: “Koi'wachi yasipasa. Aamo weeremane kooame.” ⁸ Ohsotia teekoraa

chaanemapua: “No'o weere kooame, no'o neesetopuapua ahkasi no'o aiwaka koayachisi. No'o ko'kosopa ko'kopua muuuu.” ⁹ Teekoraa, cheriwemaoi ki kiatarepua ahpo nuurewa yoorariawichioopua. ¹⁰ Wa'achitia eemeai, te'ta Riosi chiia yooraka mochitoaiopua, kihta aamo wikirieko eramete eemea Riosio. Ohsotia eemea amochio erakopuapua: “Teemea, taamo Riosi yorakemeriche yooraka mochitoamepua.”

Eesusia, oosa mariki repera kokoriame yachapatena

¹¹ Piie taawechi Eerusareni simiyai Eesusia, Arirea weeechiami Saamaria weeechiami tiame u'matorepua. ¹² Wa'ami ihtoioopua pooechio, piiripi mochiwachi asiyoio, oosa mariki ti'tijoe machejenarepua, repera kokoriame. Ihji kokoriamea, mehka ajapaka ¹³ sisinamurepua:

—¡Eesúsi masitáarii! ¡Taamo tesiwe e'résaaa!

¹⁴ Eesusia wa'a chaachapameo tetewapao, chaanerepua:

—Ne'neseriosichi siimpamitia eemea, pu'ka napawikarichi neeseriosi mochikachi, aamo tetewimichio pu'kaopua, aamo yachapakamekopa wa'asi.

Wa'a siimpaioopua waikao, saukame itipirepua. ¹⁵ Wa'a iikapa piiripi puuuu, saukame itipikapao, Eesusi ihtoachi no'arepu eenechi, cheriwema kiamia. No'raioopua, weweru cheesika cheriwema kiasirepua Riosio, kaaweruma naewaka pu'kao. ¹⁶ Eesusi natepasaapa, wehchisi koomorasipakao, cheriwema ki'yarepua Eesusio. Ihji tijoea, Saamaria tijoe enerepua. ¹⁷ Waikao Eesusia cheerepua ahpo ahjama nokisiameo:

—¿Ki oosa marikisakaipu saukamea? ¿Ki e'enakame wahja watania? ¹⁸ ¿Ihji seenu ti-joeche eenarepua Riosi cheriwema kiamiao?

¹⁹ Eesusia waikao seenu tijoeo, chaanerepua:

—Werika no'rasa ehpeo, noochi paparakapa saukamemua.

Achini teeka asimeri Riosi ye'karia

(Maateo 24:23-28, 36-41)

²⁰ Piie taawechi Eesusi masitioio, pa'parisero ti'tijoea utewaeme iinatukeriaipua Eesusio, achinitio enamio Riosi ye'kariwao. Wa'a tiame iinatuketiaapa Eesusia, chaaneka nehjiarepua:

—Riosi ye'karia amochi tiiatepua wa'asi, ki pusie tetewiwame. Pu'ka ye'karichi eenepatiameo, amochio eenariamekopua wa'asi.

²¹ Pu'kao ki pusie tetewiniamekapao, ka'chi iika cheepuamepua: “Nee, i'wane weeri”, “wa'ane kahti”, yooremina aamo iikachi kahtiamekopaopua, puuua aamo kaawe te'ta tiamepua Riosichio.

²² Eesusia simiteka ahpo masitiao, chaanerepua ahpo masiteka ihsiao:

—Asimitepua piie taaweo, aamoo piie taaweo, no'o tisia tetewinaremiachio, nape wa'a erakoai ka'chi iika no'o tetewimeri eemea. ²³ Pu'ka taawechiamio, ti'tijoesia chaachapameripua: “U'masi ne'neo, i'wa kahti.” Wahjachia chaachapamapua: “Waami tetewika teemea pu'kao, ne'netaria.” Nape wa'a chaaneniai, ka'te siimpamitiapua ahjamao. ²⁴ Neeea, waika taawechio ki wa'a chaachapamechi enameripua. Nee Tijoe Tijoe tukame eenaio,

kuhjiaparichitia ma'chiamē enameri neēea, yooma ma'chiamē tetewachi. ²⁵ Nape ehpe taawechiami pehjiō, ki no'o nakiyame ti'tijōerieo, weeka itapiti ikimeri neēea, tisia kokosa tiiame. ²⁶ Pu'ka yooma u'matōso eenechi no'o eenoio, naatika teeremeripua, Nooe tewaniame tijōe taawechiami, te'tereka mochitiachitia. ²⁷ Ihji Nooea itapiti yooraka mochiriaipua, tekipanaka koakache, nenewikaoipua tiameo, ahkasi Nooeo pawekakerachi pakiriachisiopua, i'ka yomatiamē weeechi si'ririnioiopua, te'ta werumara si'riri, yu'kie. ²⁸ Rooti tewaniame taawechiamioi, wa'achi te'tereriaipua, ahpo wahjipoiopua. I'ka ti'tijōerio wa'achi nokaka mochikoioipua Nooe taawechitia, oowera koakaopua, oowera tarakaopua tiame, itapiti nehjakaopua, echakaopua, karitakaopua tiame. ²⁹ Rooti machenoioipua Sooroma mochiwachi muuwarichio, senawato ki ku'ita na'i yukurepua Sooroma mochiwachio, yooma wahjiparepua pukaeo, choochoka. ³⁰ Wa'achitia senawato enamania waika taawechio, nee Tijōe Tijōetukamea, eenechi i'ka weee eenaiopua.

³¹ 'Pu'ka taawechio, karijampa ihsiamea itapiti yoorakaōi, kihtawichio inatametepua ahpo tekimiao, yooremina ahpo karichi iinueka ma'chipamiao. Wahka ihsiameai kuhsitereo, kihta inatameripua ahpo no'ramiaopua petechio, ahpo itapiti ma'chipasa i'tomio. ³² Nane'riame eemea, Rooti uupirao, itapiti ahpo toaria i'noranaria ukana ne'nepariopaopua, oona enepariopua. ³³ Aaata i'wa weeechi ohjoewache

epeche nateyame maayamea, ki Riosi weemera ahjarichi ohjoewachitiao, wekatemeripua te'ta ahjario, ki wahjiamesi ahjaniameo. Nape aaata i'wa weechi ohjoewa ki epeche nateyame maayamea, ki Riosi weemera ahjarichi mochiwao, puuua teimeripua te'ta pichiware ahjario, ki wahjiamesi ahjaniameo.

³⁴ 'Pu'ka taawechi tukao no'o eenoio, aamoo chaanania, ooka pe'tiamea kokochikao, apechunapuamepua piiripio, piireo toaka.

³⁵ Ooka ooweru nokayamea tusukao, i'topuamepua piiripio Riosieo, piireo toaka.

³⁶ Ooka tijoe nokayamea wasachio, piiripi wa'api i'topuamechepua Riosieo, piireo toaka.

³⁷ Waikao keepuameraa, iinatukerepua Eesio:

—Nape ¿akana wa'a ikimeri puuua?

Waikao Eesusia chaanerepua:

—Wa'achitia itapiti mukukame po'yachio, naania tiatachiatia onori weeru nokiwao, no'o aamo ikipo tuuriao, naania teeremeripua achnitio ikipuamekoopua pu'kao.

18

Kunamukukame peereichi ahpo katewejera, wa'achitarichi nayewaniame

¹ Piie taawechio Eesusia, ti'tijoerio, ki toaka paparapuawichioopua Riosichio, eee cheeka nayewerepua wa'achitarichio:

² —Wahka muuwari mochiwachio, yasariataipua piiripi tijoe peereira, kiisi iyoriame eneriataipua Riosio, ti'tijoerioi, ki tesiwa e'riame.

³ Wa'achi ohjoeriataipua tiame piiripi oowitiame kunamukukame, aaatae na'ara yoraniame eneriataipua. Wa'a yoraniapa ihji ooitamea, peerei kahtiachi simiriataipua ahpo katewepuai-chio. ⁴ Weesa eenakame eneriaipua, pu'ka peerei tijoechio, nape ihjia ahpo wa'inariataipua, ki ikanati katewenareka. Nape puuu tijoe peereira, ki toaniapa senepi ejenakao, erapariataipua pu'ka ooitameo: “Ka'chitia taawechi tesiwa e'riameaipua aaataopua Riosichioi, ⁵ ikanati katewekemané i'ka ooitame, tísia kichiwa chiopua pu'kao, noochi ejenaka.”

⁶ Wa'a cheesapa Eesusia, ahpo masiteka ihsiao chaanerepua:

—Kaawe inatamitia i'ka peereira tijoe iintoriao, ki pichikiamekaipua Riosi kaaweruma tuuyewari chiiao. ⁷ Ihji tijoe Riosi chiia ki pichikiameaipua, kaawe iintokame enesoo, ¿ki epeche kaawe iintomerijoare Riosia ahpowichio poanataripua ijinuwaopua, apochikamera paparameopua? ¿Ki ikanati nehpuatarepua te'ta ahpo ijinuwao? ⁸ Riosia, kiisi puuyeka cheriwemeripuuu, aaata apochi enasoopua ahpo tatakori cheriwepuawichioo. Nape neea no'o iinatukiamepua, nee Tijoe Tijoetukame eenao, ¿tewimerijoarenia pehjo, aaata noochi paparameopua?

Parisero tijoe, yawichiwichio koparowame tiame, wa'achitarichi nayewaniame

⁹ Eesusia i'ka wa'achitari nayewerepua, ahpoche kaawe nokayame maaeka Riosichio, wahjachio ki kaawe nokayame maaerepua:

10 —Ooka ti'tijoea i'isaeri tiopachi e'enariataipua, Riosi ahjama nayewamia. Piiripia, parisero tijoe eneriataipua, tisia ahpo iyoriame maaetame Riosichi. Piirea, yawichi koparoari ichikoame eneriataipua.

¹¹ Parisero tijoea, werisikaopua eee cheeka nayewariatapua Riosio: “No'no Riosi, cheriwema ki'yaninia ki wa'achitia tiamekapa wahjachi te'teriamechitiao: aaata ichikoame; ki kaaweruma yoorame wahjachiwichioo; suwepori ihsiwa yoorame; ki waami weeriamе аамо ahjama nayewame, yawichiwichio koparoame. ¹² Neeea oosa iyoriame neeea chorowario, oowisari taawechisiopua. Neeea no'o yowiyao, senepi oosa mariki toomi iinuekaionia, аамо poanatakiamenia piiripio.”

¹³ Nape puuu yawichiwichio koparoamea, ahpo muripa sonikao, chiitapua mekapi werikao: “No'o tewekachi kahtiame No'nóo, no'o tésiwe e'remitia muuua, no'oo tatakoriamekopa.”

¹⁴ Pu'ka cheesaapa, Eesusia cheerepua:

—Neeea аамо chaanenapua, ihji yawichiwichio koparoamea, cheriwetiame no'rarepua ahpo ta'pechio, nape piirea ka'i. Riosia ki keepuamepua ааатаоі, ahpo wa'api werumataka naewameopua. Nape tésiwa cheeka nayewameopua, cheriwiamе Riosia pu'kao, tatakoririao.

Eesusia kukuchio, ahpo kaawerumari yahchena

(Maateo 19:13-15; Marako 10:13-16)

15 Eesusi masiteka ihsioio, wa'a e'enariaipua ooweru kukuchi i'toka, Eesusi kahtiachisi upanariapa, Eesusio ahjachi seekarepaka ahpo kaawerumari yahchemichio. Nape Eesusi te'ta masitewaraa wa'a uparetioopua, wa'ineriaipua ooweruo, pu'ka kukuchi Eesusichi asitepuawichio. 16 Nape Eesusia ki reesiseniopa pu'ka kukuchi, apochi asitepuawichioo, chaanerepua:

—Tooa pu'ka kukuchio noochi e'enamichio. ¿Ki nane'riame eemea pu'ka kukuchika te'tiamekopua Riosi ye'karichi muimeria? —cheere Eesusia. Simatekaopua cheekao, Eesusia cheerepua:

17 —Pichiwapua no'o chiia: Ki kukuchichitia uukamea Riosi paajutewao, ahpo ye'kari muimichioo, kiisi reesisepuamepua Riosieo, ahpo ye'karichi pakimichioo.

Temari te'ta paarasatiame, Eesusi ahjama nayewani

(Maateo 19:16-30; Marako 10:17-31)

18 Piiripi tijoe itapiti paamiratuamea, iinatukerepua Eesusio:

—Kaaweruma Masitari, ¿aachin iintotania ahsepanariaa, ki wahjiame ahjaniamero?

19 Eesusia chaanerepua:

—¿Achini no'o kaaweruma teewamemua? Te'ta Kaawerumaa, Riosichepua, ki aaata wa'asi. 20 ¿Kikosa nane'riamemua Moise nuurari chiio? ¿Ki eekosa chiiamepua?: “Ka'te suwepori nokimitia eemea, ka'te merimitiapua aaataoi, ka'te ichikoemitiapua aaataoi, ka'te wihtuka

wenejimitia aataoi, aamo yayawao muuuu, yoorekache tetewipuapua.”

²¹ —Wee Masitari, nape neeea pu'kao, yooma yooraka yasitokamenia pu'kao, temariai o'inia — chaanere iinatukeniamea.

²² Eesusia wa'a chiipao, chaanerepua pu'kao:

—Nape toitiame muuuu aamo iintomiaopua pehjo. Nehjimitiaopua naaju, yooma aamo paarasatia, wa'a iintosaapa muuuu, yooma ihkokemitiapua pu'kao yooma aata tooremuka mochikameo. Wa'a iintosaamua, te'pa Riosi kahtiachi iinuemamua aamo paarasario. Yooma wa'a iintosaapamua waikao, noochi enepuapua no'o ku'isimiao.

²³ I'ka inamukapa paamiratuame tijoea, iiyana eraparepua Eesusi wa'a chiiao, ki ookapi itapiti paarasatiamekapapua. ²⁴ Waikao Eesusia wa'a iikopa pu'kao, yooma wa'a keepuka ajakameo chaanerepua:

—iKi teesa tehki tiamepua, paarasatiamewichioo, Riosi ye'karichi pakipuameopua!

²⁵ Animari tumusaria epeche ki tehki enemiipua, i'ikia puusirachiami u'matoteniaapua, ki puuu tijoe paarasatiamechitiaopua, Riosi ye'karichi pakimichioo.

²⁶ Inamukamea chaachaparepua waikao:

—iAa! Wa'a teeresoo, jaatanakamera newipatapua waikao?

²⁷ Eesusia waikao chaanerepua:

—Ti'tijoeriwichioo, ka'chi iika iintome tiamekoio, nape Riosiwichioo, kihta tehki tiamekaitepua. Nape Riosia aata ahpo te'ta paarasarichi weemuwa toisoo, apochikamera

te'ta weemusoopua waikao, reesisemapua pu'kaoi, ahpo ye'karichi pakimichioopua.

²⁸ Waikao Peeroa muuwaeniachio, chaacharepua:

—Wa'a teeresoo teemea, kaawe te'tiamepua aamo ajawariaa, aamo ahjama ohjomiaopua yooma toakamekapao, taamo iinueriaopua itapiti.

²⁹ Eesusia chaanerepua:

—Pichiwa puuua, yooma aaataa ahpo ta'pe toikamea, ahpo uupioi, ahpo poponioipua, ahpo tetejimaoui, ahpo tatanaoipua, Riosi ye'kariwichio ikimiapa ahpo, ³⁰ ehpe o'inia i'ka weechio epeche nateyame tewimeripua Riosichio, Riosie ahpo kiapuameopua, wa'asi kajuyachi taawechio, weemera mochiwachioopua tiameo, weemera ahjari kiapuamepua tiameo, ki wahjime.

Eesusia paisachi simiyame tuunapua, ahpo mukimiao

(Maateo 20:17-19; Marako 10:32-34)

³¹ Eesusia poanachi i'toka ahpo ajawariao, chaanerepua:

—Ehpeo Eerusareni mo'moenama teemea, wa'ao, yooma ikimiachipua wa'asio, pu'ka ehkoriami nayewatura iyoteriaopua, no'o Tijoe Tijoe tukamechi simiyameopua. ³² Wa'ao seesenu ti'tijoeeria no'o Tijoe Tijoe tukameo, na'ara yorapuamepua, na'ara chaanepuamepua tiameo, akachupepuamepua tiame; ³³ pu'ka nanaarame ti'tijoeo wepipuamepua, wa'a yorasaopua meripuamepua, nape neea

meritiaio, paika taawe simiyachio, ahjaka oijenamania.

³⁴ Nape Eesusie ajawatiamea, kihta pahterepua pu'kao, wa'a chiioio; ka'chi iika pahteme tiame enerepua.

Eesusia ki ma'chiriame sautena, Eriko tewani-achi

(Maateo 20:29-34; Marako 10:46-52)

³⁵ Eesusia amori asiyai Erikoo, aata ki ma'chiriame pooechi kahtiame tetewarepua, ihko itaka kahtiame. ³⁶ Ihji ki ma'chiriamea, weeru cheetoame inamukapa pooechi nokisiameo, iinatukerepua:

—ǰIhtana yooramepu wa'a cheetoamea?

³⁷ Waikao neesetoamea chaanerepua:

—Aa, Eesusi Nasare ohjoemepua, i'wami u'matoame.

³⁸ Waikao ki ma'chiriamea, sisinamurepua Eesusio:

—ǰEesusi, ehkoriaami Raawi taanara! ǰNo'o cheriwesa pahchúu!

³⁹ Pahcha nokisiamea chaaneriaipua pu'kao:

—ǰIhchi yasakáa!

Nape puuua ohsotia weeru sisinakao, chaanerepua:

—ǰMuuúu! Raawi taanáraa! ǰNo'o tesiwésaa!

⁴⁰ Waikao Eesusia weripakao, ki ma'chiriameo, ahpo weeriachi u'yepanurarepua. U'yepatiaapa pu'kao, Eesusia iinatukerepua:

⁴¹ —ǰIhtana aamo yorajeranimu no'óo?

Waikaopua ki ma'chiriamea nehjiarepua:

—No'o ma'chirepatejerani neeea.

⁴² Waikao Eesusia chaanerepua:

—Saukame itipinamua aamo ki ma'chiriao. Muuua saukamemua, noochi paparakapa.

⁴³ Waikao ki ma'chiriamea, ikanati ma'chireparepua puichio. Wa'a iikapa puuua, wa'api o'inia na'naritorepua Eesusio, tisiwa kaaweruma nayewasika Riosio. Waikao yooma ti'tijoeria wa'a tiame tetewikamea, ka'karuma nayewasirepua tiame Riosichio, tísia kaaweruma chaachapakaopua Riosio.

19

Eesusia Saakeo tewaniame nayewena

¹ Eesusia Eriko mochiwachi pakisao, riisaka u'matomo o'rariaipua, ² nape Saakeo tewaniame tewakapao, sewina eraparepua. Puuu Saakeoa, yawichiwichio koparoame, paamiratuame enerepua, tísia tomiwaeme tijoe. ³ Ihji tijoea, tísia tetewinareriaipua Eesusio, nape wichipa weerimekapao, ki ajasepapapua ti'tijoeri aampamiopua tetewinariaio, ⁴ pahcha u'masirepua Eesusi u'matomiachi, sikomoro tewaniame kuuuchi mooenamia, te'pa werika tetewinaria. ⁵ Eesusia teeriami u'matomiaio, te'pa kahtiamewakapao, chaanerepua:

—Saakeo, yaapi tekisa wa'ao, aamo ta'pechi no'o i'tojeraninia ko'komia.

⁶ Waikao Saakeoa, ikanati tekikao, ahpo ta'pechi i'torepua, kaawé e'raka. ⁷ Waikao ti'tijoeria, Eesusi Saakeo ahjama akipakame tetewikapao, ihchi ahpo chaachaparepua:

—¡Naakona! ¿Tatakoriame ta'perachi siminapua?

⁸ Ehjepao ta'pechio, wa'a mochikai nayewakao, Saakeoa yooma inamuachi chaanerepua Eesusio:

—Tísia kaawe erapaka aamo chiiaeo, kaaweruma enepanariapa ehpeo, naasipasi kiamane no'o iinuekao, tooremuka mochikameopua ihta, yooma no'o ichikoneriao, naaosa epeche no'o ichikoneria kiamania pu'kao.

⁹ Waikao Eesusia chaanerepua yooma wahja wa'a mochikameo:

—Riosi newiparia, ehpe o'inia o'iniamepua i'ka ta'pechio, ihji Saakeoo Riosichi paparariopa, Aurani tetejimarisiwachi enepaka, Riosi te'ta ye'karichiopua. ¹⁰ Nee Tijo Tijoetukamea i'ka wehjoarichio, i'ka Saakeoka te'terame, i'yaka eenakamenia, te'ta Riosichi paparama, ti'tijoe ooweru tiameo, tatakoriameo, te'ta newipatemia kokosapuaio.

Oosa mariki toomi wa'achitarichi nayewani-ame

(Maateo 25:14-30)

¹¹ Neipa Saakeo ta'perachi machenasaapa Eesusia, pooechi ihtoi Riosi ye'karichi simiyame nayewakao, ti'tijoeria waapikopa Eerusarenio, wa'a enemio maaere puuua, Riosi ye'kario. Eesusia wa'a erakopa pu'kao, i'ka wa'achitarichi nayewerepua waikao. ¹² Waikao Eesusia o'inerepua nayewakao eee cheeka:

—Wahka yasariataipua piiripi tijoe, yawichi enemeri, puuua wahka akipariataipua mehka pirenachi weeechi, ahpo yawichichitia werapuachi, yawichi weratiaapa enasaa, ahpo weeechi yawichitumichiopua. ¹³ Nape ke'chu simiyaiopua, oosa mariki ahpo

tekipaname paaesaopua, watani sienta taawesi yowiwa ki'yariatapua pu'kao, pipiripi. Puuua chaaneriataapua pu'kao: “Íya, tekipanamitia eemea i'ka toomio, no'o eenachisiopua.”¹⁴ I'kao simisooapao, tijoe ki nakiyamea, pukaminachi uhjurariatapua asimiachiopua, chaachapakaa: “Ki nahki teemea pu'ka tijoeo, taamo yawichi enemichioo.”¹⁵ Nape wa'a chaachapariori pu'kao, yawichi weraretiataapua. Waikao eenechi enasaapapua ahpo weewachio, paaeriataapua waikao, ahpo tooeriaopua toomio, kehkisa yowiteriarepua ahpo toomio, e'raka.¹⁶ Pahcha eenakamea ahpo teeko tomiwarae tekipanakamea, cheeriataapua: “Paamira, i'wa maani aamo tomiwaa, oosa mariki toomi epeche muuwekamepua pipiripia.”¹⁷ Waikao yawichia chaaneriataapua: “Kaawe iintoremua. Kaaweruma iintokame tekipanamemua”, chaaneriataapua. “Wa'a aamo iintoriawichioo, kaawe iintorepua aamo tehkiwachio, oosa mariki muuwari mochiwari, aamo yachamane yawichitumichioo.”¹⁸ Piire wa'a eenakamea ahpo tehkiwaeo cheeriataapua: “Paamira, i'wa maani aamo tomiwaa, mariki toomi tiame, ehpeche muuwekame pipiripichi.”¹⁹ Pu'kao, yawichia chaaneriataapua: “Mariki muuwari mochiwachi, aamo yawichitemane aamoo.”²⁰ Ehpeche piirechi eenakamea, chaaneriataapua yawichio: “Paamira, i'wa maani aamo tomiwaa, wisasorichi to'waka kaawe kateweka neea.”²¹ Ki tekipanakania pukaeo aamo majawiapa, kihta to'wakameai toomio yowiyamekopua; aamoo, kihta echakaiopua

tiameo, apechunamekopua i'ipario.” ²² Waikao yawichia chaanerepua pu'kao: “Aamoopua ki kaaweruma tekipanameo, aamo wa'api naawesarie chapimania aamoo. ²³ Wa'a tiame no'o e'rekame enesaa, ¿achinikai ki toomi tekipanateniachi to'wakamua, paikapioi yowimichio no'o eenoiopua? Oowera kihta iintoremua.” ²⁴ Puuua kajusapa chaanekao, ahpo waapi ajakameo chaaneriatapua: “U'yemitiapua pu'ka toomio, naatikamera kiamitiapua pu'kao, oosa mariki epeche yowitekamera.” ²⁵ Nape ki tekipanakamera u'yemeria, chaachapariatapua yawichio: “¿Pu'káa? ¿Ki oosa mariki ki'yakamemua pu'kaopa?” ²⁶ Nape yawichia chaaneriatapua waikao: “Inuemea, iinuekai epeche kiapuamepua; nape ki iinuemea, ahkasi teesa iinuekaoi, u'yepuamepua.” ²⁷ Wa'a cheesaapa, yawichia cheerepua: “Yooma no'o seepurawao, ki no'o nahkiekamea no'o yawichi enemichioo, i'wa no'o u'yepamitia pu'kao. I'wa upasaapa pu'kao, yooma ko'imitiapua pu'kao, no'o tetewachi.”

Eesusi cheerepua tiameo i'ka wa'achitarichi ikipuame inatakaopua:

—Neeei eenechi tekisaapa i'ka weeechio, wa'achi iintomeri neea, i'ka weeechi yawichi yasipamiaapa.

*Eesusia Eerusareni pakina
(Maateo 21:1-11; Marako 11:1-11; Waani
12:12-19)*

²⁸ Eesusia i'ka nayewasaopua, Eerusarenite u'matorepua. ²⁹ Eesusia Weetajeo waapi ih-toaiopua Wetania tiame, wa'ao Ooriwo kaawichio, ooka ahpo ajawaria uhjurarepua chaanesa:

³⁰ —Waami siimpamitia eemea mochiwachi, wa'a muirachio, wa'a teima eemea piiripi uuru o'yetiame, ki aaata oiwame pehji ahjachio. Na'sonasa no'o u'yepamitia pu'kao. ³¹ Aatao aamo chaanesoo: “¿Achini iikai na'sochani eemea pu'ka uuruo? Apoe Paamiraa nakiyapua i'kao”, chaachapapuapua, pu'kao.

³² Waikao uhjuratiamea siimpakao, yooma wa'a tiame nateparepua pu'kao, Eesusi cheeri-achitia. ³³ I'ka uuru na'sochaniaio, teekoraa iinatukerepua:

—¿Achini iikai na'sochani eemea, pu'ka no'o puhku uuruo? —cheerepua.

³⁴ Waikao puuua, chaachaparepua:

—Taamo Paamira Eesusia, ahpo rewenurekapu ku'itapi.

³⁵ Waikao Eesusia u'yepatiapa pu'ka uuruo, ahjachi ipetesapa wisasorio, yaasetorepua pu'kao.

³⁶ Waikao Eesusio, uuruchi yasitoiopua pu'kao, yooma wa'a nokisiamea, ahpo wisasorie ipekesirepua simiyachio, pahcha. ³⁷ Asiaiopua Ooriwo roomosachi o'inia tekiwachio, yooma muuwaeme nokisiamea kaawe e'rakao, weeru chaachapasirepua siinakao, ka'karuma naawesari siinasika Riosio, ki teesa tiame ki maaenari yooramekopa, ahpo peenia e'raka tetewaria.

³⁸ Puuua chaachapasirepua:

—¡Ée Yawichíí! ¡Tewekachi eename yawichíí!
¡Apoeo tísia te'ta kaawérumaraa! ¡Tewekáchio

ta'iria mochiwáaa! ¡Pu'ka ki nu'uti teerewame tewekachi o'inia eenameo, te'ta weruma iyoriwa pu'kawichióo!

³⁹ Ookapi parisero wa'achi nokisiamea, chaanerepua Eesusio:

—Masitáarii, te'ya pu'ka aamo na'naritoameo, ki wa'a chaachapamichiopua pu'kao.

⁴⁰ Nape Eesusia nehjiarepua:

—I'ka ti'tijoe ooweru tiame wa'a chaachapame no'o teewetekekoio, ahkasi ihji i'wa tehteewaapechi siinakomapua, no'o asiya kaawe e'rewa siinakowao.

⁴¹ Waapi enepasaapa muuwari mochiwachio, nanarare puuua mochiwachi ne'nekaopua cheeka:

⁴² —Yuuwesinania aamoo ki no'o machiriopa aatanakoopua no'oo, aaata aamo newipatemia eenakameo. Nape eemea aamo wa'inekamepua noochio. ⁴³ Ehpeo ki teesa teeremeri aamo mochiwarichio, aamo seepurawaa norikame noorepaka ki ujumamichioo, ahjachi moenapuame ajawasaapua norikameo. Kiisi kaawe teeremera eemea aamo ikiyao, aamo seepurawaa e'enasapua, yooma we'ee i'morataka mo'moenasaapua norikameo, ⁴⁴ aamo aampa e'enamapua ko'isikao, yooma aamo tatanama ko'isika wehchi wewekaopua. Yooma ohjorewao sa'mikoreopua tiameo, yooma ko'rinamapua, chi'rinaka. Yooma wa'a tiame ikimeri muuua, ki machika tetewikapa muuu mochiwachia, aaata aamo newipatemia eenariaopua.

Eesusia i'isaeri napawikarichi tioparachio, nanaarame nehjame puuyanaria

(Maateo 21:12-17; Marako 11:15-19; Waani 2:13-22)

⁴⁵ Neipa i'ka cheesaopua, napawikarichi eenakaopua, wa'a pakirepua yooremina tiopachi weerimechi. Wa'ao, wa'a nehjameopua, tarayameopua tiame, yooma puuyanarepua pu'kao. ⁴⁶ I'ka puuyachaiopua, chaanérepua:

—¿Ki Ehkoriaami Iyoterichio, eee chiiamepua: “No'o kariwaa, no'oche naewapuachipua wa'ao?”, nape eemea ichikoame teesowara, iintapare eemea.

⁴⁷ Wa'a iintosaapua, wa'a masitesirepua waikao tiopachi, senepi taawechi. Waikao o'inia neeserosi pa'pamiratuamea, iyoteri ti'tijoea tiamea, wahjachi ti'tijoe wa'a mochiwarichi pa'pamiratuamea tiameai, i'yasirepua waikao, aachin teeka ahpo merimiaopua Eesusio, wa'asi werapapuawichioopua Eesusi masitiao. ⁴⁸ Nape ka'chi yorame e'rarepua pu'kao, muuwaeme ti'tijoerio, pu'ka masitiachi chuchutopa pu'kao.

20

Eesusi ahpo iintomia reesiseri iinuewa

(Maateo 21:23-27; Marako 11:27-33)

¹ Piie taawechio Eesusio, ti'tijoeri masitioiopua tiopachio, pu'ka Riosi ka'karuma tuuyewari nayewioio, wa'a e'enare neeserosi pa'pamuratuamea, iyoteri ti'tijoea tiame, mochiwari pa'pamiratuamea tiame. ² Ihjia Eesusi naaepakao, iinatukerepua:

—¿Aatana nuurena aamoo, i'ka yoramichioo?
¿Aatanachi utewaemua, i'ka aamo ihšiaopua masitekao?

³ Waikao Eesusia, chaanerepua pu'kao:

—Eemekamera no'o nehjiapapua pahchao:

⁴ ¿Aatana ihshire Waanio, paatopuame ki'yakao, Riosi iintoriarepua, ti'tijoekosaoi?

⁵ Waikao aapoeo ahpo chaachaparepua:

—Riosi iintorio taamo tuusoo, waikaopua taamo chaanemapua: “¿Achini iikai ki pichikeka eemea pu'kao?” ⁶ Ti'tijoeri reesiserio taamo chaachapasooi, ti'tijoeriai taamo ko'imapua waikao tehtee pasipupaka, ti'tijoeria, Riosie reesisetiameko erakoapa puua.

⁷ Wa'a erakosaapua puua, chaachaparepua:

—Ki nane'rena teemea —chaachaparepua.

⁸ Eesusia chaanerepua waikao:

—Neeei ki aamo nehjiamane waikao, aatana no'o reesisiaopua, i'ka no'o yoramichioopua.

*Ki ka'karuma echayame neesetotiame
wa'achitarichi nayewaniame*

(Maateo 21:33-44; Marako 12:1-11)

⁹ Waikao Eesusia, i'ka wa'achitarichi nayewerepua ti'tijoerio:

—Aaata tijoea panijuwari ajawariataipua ahpo wasachi weweripamichioopua, wa'a iintosaapua, aaata naasipasi uupuaichio taakesoo, yahchariatapua neesetomichioo. Wa'a iintosaapua, mehka simiriataipua pirenachi weeechi. ¹⁰ Asisooa taakemiachioopua, uhjurariatapua ne'nemiao ahpo inatetiao, ahpo ne'netepuaichioopua naasipasio, ahpo

naachutawao. Nape echiwa inatiamea pu'ka uhjuratiameo, wewesa uhjurariatapua pe'kuo, wa'atia seekaekaopua kihta i'toka. ¹¹ Waikao eenechi uhjurariatapua, pu'kaoipua echitiachi inatiamea, na'ara chaaneka wepisaopua, wa'atia seekaeka uhjurariatapua eenechio, kihta i'toka. ¹² Waikao paisa simiyachio teekoraa, piirechi eenechi uhjurariatapua, nape i'kaoi eechi inatiamea, kiiya merika wepisaopua, ma'chi ipariatapua.

¹³ 'Neipao wa'asipao, teekoraa e'rariatapua: “¿Ihtana yoratane ehpeo?”, e'rariatapua. “Aa, no'o taana uhjuramane naaju, no'o te'ta nakiya, yooremakoipua pu'kao, no'o taanakopa.” ¹⁴ Nape eechi inatiamea, i'kao wa'a eenakopao, chaachapariatapua ahpoo: “Nee, ihjipu tijoea, yooma ahpo noono iinuekao, ahjama itipimeria. Meritariapua pu'kao, taamowichio itipimichio, taamo teeko iinuwarao.” ¹⁵ Waikaopua pu'kao, ma'chipasaopua pu'kao, me'yariatapua pu'kao.

Waikao Eesusia wa'a cheesaapua, iinatukerepua ti'tijoerio:

—¿Ihtana iintomo erakona eemea, apoe echi-juwari teekora enasaa? ¿Ki ko'itariarepua pu'kao? ¹⁶ Eje'e, yooma ko'imapua enasaa, wa'a iintosaapua pu'kao, piirechi inatetemapua wa'ao, tekipanamichioo.

Ti'tijoeria i'ka Eesusi ahpo nayeweria inamukapao, chaachaparepua:

—¿Naakona, kiisi wa'a noonoimii teemea!

¹⁷ Waikao Eesusia ne'nepakao chaanerepua:

—¿Wa'a erakona eemea? Nape ¿ihtana chanika chaanikosapu Ehkoriaami Iyoteria? Eee chiiamepua:

Puuu tehte karitamee,
 ki nakika ipatiamea,
 puuu tehte wa'apia,
 epeche te'ta nateyame tehte enepamiitepua.

¹⁸ Pukachi tehte motochikamea, kahsimeripua chapakarao; pu'ka tehtee mesukamea, pih-tukame itipimeripua. Wa'a chiiame Ehkoriaami Iyoteria. ¿Ki no'okamera nayewaka chiiame-juarepua?

¹⁹ Ihji wa'achitaria, ahpowichiokopa pu'ka chaniwao, tiopa ne'nesero pa'pamuratuamea, iyoteri ti'tijoe tiamea, wa'api chapime erakoriaipua Eesusio, nape se'sewepakapaopua ti'tijoeria, ka'chi ikime e'rarepua, chapinariai.

Te'ta yawichiwichio koparoawa

(Maateo 21:45-46; 22:15-22; Marako 12:12-17)

²⁰ Waikaopu wa'a tiopa pa'pamiratuamea, aaata ajawarepua Eesusi na'naritomichio, aatia iintota inatemia, ihtaoi ki kaawe cheesoopua pu'kao, yawichichi i'toka wenejinariapa chapisá.

²¹ Ihjia waikao waika taawechio, ka'karuma ti'tijoe ahpo eratenareka Eesusio, chaachaparepua pu'kao:

—Masitari, aamo chiiiaa pichiwapua, nane'rena teemea aamoo, pichiwarichi teetoka masitiameko, Riosi nakiyachitia mochijeraka, yooma taamoo aaataoi, nu'nuntio weewerumaoui wa'achitia. ²² Pukaepa aamo iinatukena teemea:

—¿Kaawe ohjoarepu Seresa yawichi kopariari nateteniao, ka'ikosa?

²³ Nape Eesusia nane'riapaopua ki kaaweruma erakoai wa'a chaachapopaopua, chaanerepua pu'kao:

²⁴ —No'o ne'neteo piiripi toomi. ¿Aatanapu wa'a toomichi netetiamea? ¿Aatanapu tiame wa'a teere iyotetiamea, teewara?

—Serese puuua —chaachaparepua.

²⁵ Waikao Eesusia chaanerepua:

—Puuu enesoo toomichi kahtiameo, pu'kawichio kiapuame enesoo, pu'ka kiapuapua; nape Riosiwichio iyoriwa kiapuame enesoo, Riosikamera iyoripuapua.

²⁶ Waikaopu chapimeria, kitachi chiia chapime e'rarepua Eesusio, ti'tijoeri tetewachio. Ohsotia puuua, tisia peeneka nehjiopa Eesusio, ihchi itipirepua, tisia peenia erapakaopua tiameo, Eesusi chiia.

*Eenechi ahjaniamechi simiyame iinatukewa
(Maateo 22:23-33; Marako 12:18-27)*

²⁷ Neipamio, Saruseopechi e'enariaipua Eesusichi iinatukemiao, itapiti ki kaawe chaachasoo chapinariapao. Puuu Saruseo ti'tijoea, ki pichikiame eneriaipua, mukukai eenechi ahjaniameo.

²⁸ Puuua wa'a te'tiamekapaopua, chaachaparepua Eesusio:

—Masitari, ehkoriami Moisea taamo chaaneka tooeriaipua ahpo nuurariwachio, aaata pa'chira mukisoo ki tatanaeka ahpo uupichio, kaawe neewimio tuunapua wa'api pooniraoipua, pukachi oowitiame tatanaremichio, ahpo pa'chi tatanarachitia enemichio. ²⁹ Nee,

aaataa oowisani ahpo poponieme eneriataipua. Yooma puuua pipiripio, ahpo pa'chi uupira ahjama neewiriataipua. Pahcha neewikamea ahjamao, wa'atia ki tatanaeka mukuriatapua. ³⁰ Oosachi simiyamea, ³¹ paisachi simiyamea tiamea, yooma puuu oowisaniapua tiamea, wa'achitia neewika pu'ka ootiame ahjama, yooma wahjipariatapua tiameo, ki tatanaeka. ³² Neipao oowitiameai, wa'atia mukuriatapua tiame, ki tatanaeka. ³³ Weh, ¿achini tiamera puuu ti'tijoe, te'ta kuunara enetapua pu'ka oowitiameo, eenechi yooma ahjatiachiopua, pichiwa ahjaniamene esoopua eenechio?

³⁴ Waikao Eesusia chaanerepua:

—I'ka weechi ahjarichio, nenewiniachipua wahjipaniachipua tiameo, ³⁵ nape Riosi weemera ahjari ki'yariachiopua ahpo ahjamao, ki nenewiwachi enemeripua wa'ao. ³⁶ Wa'ao, ki wahjipaniachi enemerapua tiameo, yooma Riosie eenechi ahjatetiachio, ti'tijoea ooweru tiamea, Riosi ku'iwarika te'teremeripua, ka'chitia taawechi wahjipame. ³⁷ Eenechi ahjapuamea pichiwa enemeripua, wa'atiame taamo tetewitenapua inatarichio, Moisetaru tuuriaepua Riosi ahpo chaaneriaio, kuhsi tajenakamechi Riosio, ahpo chaanerio tuuriaeo. Pu'ka Riosio, Auranitaru Riosiwako tuurio cheerepua, Ihsa Riosiwara, Aakowoo Riosiwara tiame. ³⁸ Riosia wa'a cheekao, wahjipariamekoiopa ahjameko tuuriamepua pehjo, Riosia ahjakame Riosiwarakapa. Wa'a teesoo Riosia, eenechi oijenatemeripua yooma ahpo ijinuwao, ti'tijoeo ooweruopua tiameo, i'wa weechio wahjipakamekoiopua.

³⁹ Waikao ookapi iyoteri ti'tijoea, chaachaparepua:

—Wa'atepua. Ahjachi chaanimua masitari.

⁴⁰ Aapoea ki oosa aampa iinatukerepua waikao, naawesarichi wichipamichioopua, seewiapa Eesusi nehjiamiaopua, iinatukenariai.

¿Aatanachi o'inia eenamepu Riosie Weratiamea?

(Maateo 22:41-46; Marako 12:35-37)

⁴¹ Nape Eesusia, wa'a chaachapasoopua iinatukerepua pu'kao:

—¿Achini tiiachipa ti'tijoeria, Raawitaruchi eenameko tuuyamepua Riosie Weratiameo?

⁴² Ehkoriaami Raawitaruai ahpo Wiikari Iyoterichio, eee cheerepua iyotekao:

Te'ta Riosi Paamiraa, chaanekapua no'o Paamira Meesíao:

“No'o ahjamina yasipamitiamua pehjo,

⁴³ ahkasi no'oo, yooma aamo seepurawao, aamo taaratere toapachisi tekeka.”

⁴⁴ Eee cheekame enesoopua, ¿aatia tiiachipa ehkoriaami Raawitaruai ahpo paamira teewarepua Meesíao, ki ku'itapi neipami naawamerioipua pu'kao? Aataai ki ahpo paamira teewamepua, ahpo neipa naawakameopua. Wa'a cheeriopa ehkoriaami Raawiaipua, Meesiaa epeche paamirakai tiiamepua Raawitaruchio. Wa'a teesoo Meesiaa, ki ehpesi o'inia wa'apitia paamira yasitoamepua, puu Meesiaa, nee Riosie Weratiamepua.

*Eesusia Moise nuurari ma'masitari wenejina
(Maateo 23:1-36; Marako 12:38-40; Ruuka
11:37-54)*

⁴⁵ Waikao yooma inamuachio, Eesusia chaanerepu ahpo te'ta masitiaio:

⁴⁶ —Naane e'reka eemea, Moise nuurari ma'masitari nokayaeo, puuua tepekuma wakiraeka ohjowa pu'seriamepua, ahpo te'ta ka'karumako maaetiameopua Riosichio; muuwaeka nehjiwachi ohjoaiopua, ahpo yooreka teepotejerameopua; napawikari-chioiopua, epeche ka'karuma mochipaniachi momochipanariamee; pahkotaniachioiopua, epeche ahpo teteiwachi mochipaniame,
⁴⁷ ooweru kunamukukame kariwaraopua, u'yeka pu'seriamie; ki ku'itapisi ahpo Riosiwachi paparamechitia chaachapaka, oowera ahpo kaawe teteipuawichio nokaka. Nape puuu wa'a nokayamea, ki nu'unti kokosa aiwamiitepua Riosieo.

21

*Kihta iinuemera toomi kunamukukame oowe-
wari*

(Marako 12:41-44)

¹ Eesusia wa'a ihshaiopua ti'tijoeri naewekao, tetewarepu wa'ao, aaata ti'tijoeo ooweruopua tiameo, weeka totomiwaemeopua, toomi na'poa toaniachio, weeka toomi to'wame. ² Aaata ooitiamie tetewarepu tiameo, wa'achi eenariame toomi na'poaniachio toamia, puuua kunamukukame eneriamepua. Eesusia pu'kao, ooka wa'api toomi, kiisi weeka nateyame to'wame

tetewakamepua. ³ Wa'a iikopao Eesusia, ahpo norikame ajakame ti'tijoerio, chaanerepua:

—Nee, pichiwa chaanine i'ka oowitiameo, epeche nehjai tiamekopua pu'kao, Riosiwichio oowewao, ki wahjachitia ti'tijoeri tísia totomiwaemeo. ⁴ Weeka totomiwaeme ti'tjoeria, ahpo soparatiakamera oowewamepua Riosio, nape ihji oowitiamea, kihta itipitiai ahpo ko'komiawichio taripuameo, yooma nehjarepua Riosiwichio oowewakao.

*Eesusia i'isaeri tiopara, pihunapo tuuria
(Maateo 24:1-2; Marako 13:1-2)*

⁵ Wa'api i'isaeri tiopachi toomi toaniachi puuyapanioiopua, Eesusi te'ta masitewaraapua ookapia chaachapasiriaipua:

Nee ihji tiopaa, ¿ki tísia peenia te'tiame tehte peeniatatiamepua? ¿Kikosa te'ta peeniatatiamepua itapitie ti'tijoeri oowewariáo?

Nape Eesusia wa'a chaachapopao, cheeka nehjarepua:

⁶ —Nape yooma ihji tísia peeniatame aamo tetewao, enamitepua piie taawechio, piiripioi ihji tehtera to'weteka ahjae peeniatatiamea, piiripioi ki itipimeriitepua raampatao.

*Ke'chu kajuyoi i'ka wehjoario, naania teetowa
(Maateo 24:3-28; Marako 13:3-23)*

⁷ Waikao Eesusi te'ta masitiaa iinatukerepua Eesusio:

—Masitari, ¿achinitio enetapu wa'a ikimeri ihji tiopaa? ¿Ihtana naaniatiwachi nane'reta teemea wa'a ikimiao?

⁸ Eesusia cheeka nehjarepua:

—Naane e'reka naaju, ki aamo wisikuepuawichioo, muuwaeme enapamitepu no'oko tuukao. Puuua chaachapamapu: “Nee puuua, Riosie Weratiamea; no'o eenaria asikamepua wa'asi.” Nape ka'te pichikemitiapua pu'kao, wa'a chaachapoio. ⁹ Nasiwaniame inamuaioopua wahkao, weeru nokayo tuuoioopua ahpo ahjama nasiwaka ti'tijoerio, ahkaoi i'ka wehjoarichio, ki te'ta seewepuapua pu'kaopua pehjo. Yooma puuua, te'ta aiwari pukeri o'iniachi enemeripua. Puuua, ki kajuyachikai teeremapua pehjo.

¹⁰ Eesusia simitere puuuapu cheekao:

—Pirenapi ti'tijoeritukamea, pirenachi ti'tijoeritukame ahjama nasiwasimeri puuua; pirenapi yawichiwachio, pirenachi yawichiwachi ahjama, ahpo chapisimeripua nasiwasikao; ¹¹ weeeai, ki muenati noonomeripua, yomatiam wehjoarichio; toorewiai tisia aiwaniame ki nu'uti teeremeripua yomatiam wehjoarichio; tisia majaniameai ki nu'uti teeremeripua ahkasi yomatiam wehjoarichio; tewekachioi kaátisia iinyatiame teteipuamepua, itapiti ikiyameo.

¹² 'Nape ke'chu wa'a teetoioopua noochi paparama, tisia na'ara yoramia naanaripuuamepua. Waika taawechiamio aata noochi paparamoopua, napawikarichiami upapuamepua wenejikao, napawikarichi te'ta pa'pamiratuamechio, karichi toapuaichio; waika taawechiamio tiame, ahkasioi te'ta weruma ya'yawichichi upapuamepua tiame wenejikao, noochi paparaka mochitoapaopua. ¹³ Yooma puu noochi paparapa

ya'yawichichiami i'topuamea, noochi simiyame kaawe chaachapameri puuua, ya'yawichichi pe'peirachi i'totiapaopua. ¹⁴ Nape pu'ka taawechi no'o nehpupawachi chanimiao, ka'chi eramete puuua ahpo ki kajumia chanimiao, ahpo no'o nehpuwaka nehjiamiaopua. ¹⁵ Nee wa'api ahjama ihsimeripua pukachio, ahpo no'o nehpuwachi ku'ikao, aaataoi ya'yawichioi, ka'chi iika newitome teeremichioopua, aaata no'o nehpupaka nayewameopua. ¹⁶ Waikachiami taawechiamio aaata ahpo wa'api ta'pechioi, ahpo wenejipuamepua, ahpo noonoeoipua, ahpo papachieoioipua, ahpo tetejimaeeoioipua, ahkasi aaata ahpo kaawe uuyameeoi, ahkasi aaataeoi meripuameeoiipua. ¹⁷ Pu'ka taawechio no'owichio, yoomahka ahpo nekamumeripua nekamua, ¹⁸ nape ahpo Riosichi te'ta weemera ahjarichio, te'ta newitoka puuyameripua, kihta wekateka piiripioi ahpo kuupaopua. ¹⁹ Yooma aaata ki toakamea noochi ahpo paparao, newitoka puuyameripua, Riosi weemera ahjarichi mochipuameopua, Riosi ye'karichio.

²⁰ 'Pu'ka taawechiami Eerusareni mochikameo, pochikame tetewapa norikame seesenu weechi e'enakame soontaroo, asikame enemapua Eerusareni mochiwario, wehchi yachapuameoopua pihtunaka. ²¹ Waikao, yooma Uurea weechiami mochikamea, kaawichi ujumapuapua, ka'chi ikipuaichio. Eerusareni mochikamea ma'chiami ahka ohjoamea, ka'chi iika nonowameripua ahpo ta'pechio. ²² Wa'a teeremeripua wa'ao, tísia aiwaniachi taawechikoopua, Riosia ki

ahpokamera e'weka mochikopapua, tísia kokosamapua pu'kao. Wa'a teeremio tuuyame, Ehkoriaimi Riosi Iyoterichiopua. ²³ ¡Ai, puuu ooweru peteterepakame mochikameapua pu'ka taawechiamio, kukuchi chiiteka mochikameapua pehjo! Ki teesa tesiwa te'teremeri puuuu, ki teesa iinyatiame ikiniopa weechio, ti'tijoerio. Weeeai kokosa aiwameripua tiameo, wa'a tiame ikiyopa. ²⁴ Pu'ka taawechi mochikamea, ki nu'uti teeremeripua ko'iniameo; chapitiamea, seenu weechi i'topuamepua, pirenachi; Eerusareni mochiwaria, ahkasioi teketiame itipimeripua, ki Riosi iyoriamee nanaarame. Wa'a teeremeripua waika taawechiamio, ahkasi Riosio newitoka machenachisi, yomatiamie nanaarame ti'tijoerio.

Eesusi Tijoe Tijoetukameo aachin teetoi eenechi enameri

(Maateo 24:29-35, 42-44; Marako 13:24-37)

²⁵ 'Pu'ka ihtoria taawechio, taaachio tísia iinyatiame teetomeripua, meechachio tiame, so'porichioi wa'achi. I'ka weechioi, ki nu'uti siimapua wekana eraniamea. Ti'tijoeria, ka'chi ikime erameripua tiameo, pa'weo tahpitika chiopua, pe'kokao te'okaopua. ²⁶ Ki nu'uti iinyatiame simiyopa weechio, tewekachiopua tiameo, mukipaka ruhjimapu ti'tijoeria, ki ahjame e'rapa ahpo iikachio, ki teesa majakaopua ahpo iikachio, tisiwa iinya tiame ikimia i'ka weechio, chaachapamapua. ²⁷ Waika wa'a teerenioio, tetewipuame neee Tijoe Tijoetukamea, eenameo, naasipa toomari weritoame, ki nu'unti utewarieme teetoka, tahpitika tiame teetoka.

28 Yooma wa'a tiame tísia iinyatiame tetewin-iopao, waika taawechiami ti'tijoeria, kaawe erakoka yooma ahpo katewemapua, kihta toiyame nane'riapa tewekachi ahpo apechunapuachiopa.

29 Waikao Eesusia simiteka naewakao, cheerepua tiameo i'ka eeetiame wa'achitarichio:

—Naakoo, inataka ne'nemitaopua chuunao, ihta kuuuoi.

30 I'ka sewayoopua teemea, nane'remapua waapi teeto paamuniopa.

31 Wa'achitia ihjiai, yooma tetewapa i'ka aamo no'o chaaneriaio, amori asinapua ihjia, erakopuapua, pu'ka Riosi iintomiaopua i'ka weeechio, yawichitukao.

32 'Yooma i'ka iinyatiame tetewikamea, waika taawechiami ohjoekamea, ki wahjipama puuuu, ki tetewaopua pehjio, yooma ikiyameopua ihta no'o cheeriaopua. Kiisi wehchi wichimapu no'o chiia. 33 Yomatiamé we'ea tewekaa tiame, kajutarepua, nape no'o chiia wa'api teeremeripua, kiisi sewina iika ki wahjiamesi. Yooma no'o cheeriaa ikikache itipimeripua.

34 'Aamoo, kaawe aamo inateka mochimitia eemea. Ka'te te'ta weemuka moochi eemea. Aamowichio kaawe eratewa yooraiopua, ka'karumachi simiyame yorapuapua pu'kao, ki u'matoka nawajika wekaniachisiopua. Ka'te aamo iikachi peewanate pu'ka itapiti aamowichioche yoraniameoipua; ki yooresaa eemea no'o chiiao, senawato mesuma eemeapu, pu'ka iinyatiame taaweeopua, teeremerieopua, ihta kaari amochi ru'miamechitia, matachinaka.

35 Kaawe aamo neesetopuapua naaju, ki aamo wichimichioipua itapiti wiitari ihsumarichio

pu'ka taawechio, ki teesa iinya tiame ikiwame teeremerichio, yomatiamē i'ka wehjoarichi mochikamewichioo. ³⁶ Aamo neesetoka mochimitia aamo iikachio, pu'ka taawechiwichioopua. Senepi nayewaka mochimitia aamo Noono te'pa kahtiamē ahjamaopua, ki se'wika, ahkasi no'o eenachisiopua, no'oo Tijoe Tijoetukameo, yooma katewemioiopua, ti'tijoeri te'tereka mochiriaopua.

³⁷ Senepi taawechio, napawikarichi ijisire Eesusiapu masitekao, tukaoopua, ooriwo kookochire puuuapu teewi, kaawitiachi. ³⁸ Senepi piario, ti'tijoeria wa'a eejenaparepu keepumia.

22

I'isaeri pa'pamiratuame noriwi ahpo katewia, Eesusi chapipua
(Maateo 26:1-5, 14-16; Marako 14:1-2, 10-11; Waani 11:45-53)

¹ Waika taawechiamio, amori asiaipua pahkoa, paani ki rewaruraeme koi'wameo, Semejenato pahko tewaniamea tiameo, ² napawikarichi ne'nesero pa'pamiraa, i'isaeri iyoteria tiamea, naapi i'yaiopua Eesusio, aachin teeka meripumeopua nape noriwí, kiisi aaata tetewachi, majayapa ti'tijoerio, ki ahpokamera chapisipuawichioopua puuua.

³ Piie taaweo, Uurasi Ihkariótea, piiripi puuu Eesusi ajawaria, oosa mariki aampa ooka ajawatiamea, Satanasiē noonoteretupua. ⁴ Ihjia

noriwi simikao, isaeri napawikarichi ne'nesero pa'pamiratuameopua, yooma tuuyere puuuapu akana teipuame Eesusio, noriwi tarichere puuuapu pu'kao, pukamina naewaka. ⁵ Waikao aapoeo, tísia kaawe erakokaopua, natetemo tuurepu Uurasio. ⁶ Uurasia kaawe iintasaopu pu'kao, i'yasire puuuapu aachin teekao ahpo nehjimiaopua Eesusiopua, wahka noriwi, ki muuwaeme tetewachiami.

Taamo Paamira Ariwatopi Ko'karia

(Maateo 26:17-29; Marako 14:12-25; Waani 13:21-30; 1 Koorintio 11:23-26)

⁷ Asisooa pahko paani ki rewaruraameo, pu'ka po'wao te'ta meriwachioopua, Semejenato pahkowichioopua, ⁸ waikao Eesusia, Peeroo Waaniopua tiameo, chaanerepu pu'kao:

—Siimpamitiapa eemea, kooame yoramia, Semejenato pahko kooame, taamo ko'komiaopua.

⁹ Uhjurapuamea iinatukerepu:

—¿Akana yorajeranimua pu'kao?

¹⁰ Eesusia chaanerepu pu'kao:

—Nee, muuwari mochiwachi muisaapao, wa'a teteima eeme piiripi tijoe, neropai sikori mahtotoame, pu'ka na'naritopuapua, ahkasi karichi pakiyachisi. ¹¹ Wa'ao, asika chaanepuapua kariwaemerao: “Masitaria iinatukiapu, akana yooreko enamerikopua, Semejenato pahko kooame yorakepuaichio, ahpo masitari ahjama ko'komiachio.” ¹² Waikaopua, tepakarichi aamo ne'netema puuuapu, yooma katewetiamé ajakachi, kooame ahjae

yorapuameopua, yooreminao, weere enemapu wa'ao. Wa'a yorapuapua kooameo.

¹³ Waikao siimpasaopua wa'ao, yooma wa'a tiame teware puuupu, ahpo chaaneretiachitia. Waikaopua, wa'a yoorarepu kooameo.

¹⁴ Ehjepamio wa'a e'natioopua, Eesusia waikao, yasiparepu ko'komiao meesa weeriachio, yooma ahpo ajawariopua ahjama.

¹⁵ Wa'aopua Eesusia cheerepua:

—¡Káátisia e'rainia i'ka Semejenato koi'niameopua aamo ahjamao, ke'chu no'o tisia aiwatenioiopua! ¹⁶ Pichiwa simiyame ihjia, ki seenampa no'o ko'komania i'kaopua, ahkasi Riosi ye'karichi mochikapa, yooma ihta ikimerio, ikikopa.

¹⁷ Waikao, iijipaso uusapao ahpo sekachio, cheriwema nehjisaopua ahpo Noono tewekameo, chaanerepua ahpo ajawatiamopua:

—Íya, iijio pu'kao, yoomahka pipiripio; ¹⁸ ki oosa aamo oowemania i'ka uuwa neerora iiji-wariopua, ahkasi Riosi ye'karichi mochipachisi taamo ahjama.

¹⁹ Wa'a cheekaopua, paaniopua tiameo uusaopua, cheriwema kiasaopua ahpo Noono, pu'ka paanio, naasipasi chi'wanasaopua, te'ta ahpo masitia ki'yarepua chi'wapame ko'komichio. Wa'a iintosaopua chaanerepua:

—Ihji paania, no'o weerewapua aamo tatakoriwichio pejana natetemia. No'o ki'tioiopua, i'ka nokaka mochitomiapua, ahkasi taawechisi, no'o aamowichio mukuka iintoria inatapasika.

²⁰ Wa'a ikisaopua Eesusia, paanio ko'kotioopa, wa'achi iintoka apechunaka iijipasoo, pu'ka iiji-paso ne'netekao chaanerepua:

—Ihji aamo iijimiaa, no'o eerapua, aamowichio wi'sumeri aamowichio mukukao. Pu'ka wa'a no'o mukuriaeo, Riosiea aamo tatakoriria cheriwepuame pichiwatame puuua, yooma noochi paparakameo.

²¹ 'Aa, nape i'wa kahtipua apoea te'ta puuu no'oo, noriwi iintomeria. Taamo ahjama kahtipua koaka. ²² Neeea Tijoe Tijoetukamea, wa'a yooraka meripuamenia, wa'a tiame inatar-iopa apoe no'o Noonoo, tewekachi kahtiamoo. Nape ai puuu, no'o noriwi nehjikamea.

²³ Waikao Eesusi ajawaria, Aatanakamera-juarepu wa'a iintomeria, chaachaparepua ah-poo.

Aatanakamera epeche weruma teeremeria

²⁴ Ehjepao, Eesusi ajawaria, ahpo wa'ineriai puuuapu waikao, aatanakamera ahpo weruma paamiratuame enemerikopua. ²⁵ Nape Eesusia wa'a chaachapame inamukapaopua, chaanerepua:

—Yomatiamoo ahkaoi wehjoarichio, mochikamepua ya'yawichio, tísia utewa yooraka tetewamekopua, ahpo yawichituwachi ye'karichi mochikameopua. Pu'ka ya'yawichi ti'tijoea, tísia iyorika tetewamepua.

²⁶ Nape eemea amochio, ki wa'a te'tereka mochtipuapua. Ohso kaawe eemea amochio, napati aamo wa'achi te'tereka mochtomeripua. Aata epeche weruma paamiratuame enenariamea, ki werumachitia teeremeripua

amochio; aaata nuuriamera enenariamea, aaata puhku seekaerewachitia tiame enemeripua, ahpo wahjachiwichioo. ²⁷ ¿Aatanakosa naaju, epeche teerewaemea, meesachio mochikamera koaka, meesachi ajawiamekosa kooameo? ¿Ki puuu ohjoarepu naaju, mesachi mochikame koaka? Nape neeea, aamo paamiratuameai, aamokamera yorakiamerania.

²⁸ 'Nane'renania aamo aiwariao no'o ahjamao, yooma ihta no'o aiwa teetoria ikiyachi.

²⁹ Pukaepa neeea, wa'achitia no'o Noono weerariachitia ahpo ye'karichi ye'kamichioo, wa'achitia aamo ajawame neeeai, ³⁰ no'o ye'karichi ye'kamichiopua no'o ahjamao. Aamo ya'yawichi ajawamania no'o ye'karichio, oosa mariki aampa ooka yawichituwachiohua, isaeri ti'tijoeri tetejimarichiohua.

Eesusia Peeroe ahpo ka'itapo tuuna

(Maateo 26:31-35; Marako 14:27-31; Waani 13:36-38)

³¹ Nape ke'chu wahka ihtoriachi ahpo ajawaria ikimioio pehjo, ehpe taawechemi ikipuame nayewerehua ahpo ajawariao. Waikao Eesusia Siimoni Peeroo chaanerehua:

—Aa muuu Siimoni Peero, utewaeme aamo chapihuapua, Satanasia tahpitika aamo yoojoranariamekapu yuuwesitekao, yooma aamoo no'o ajawariachiohua, tiiriko moarachitia aamo eejepunariapu, wa'a aamo yooraka aamo u'yenariapa te'ta noochi paparao.

³² Nape neeea itakamenia no'o Noonochio, aamo ku'ipuaichiohua, kiisi sewina erapamichiohua aamo noochi paparao. Pu'ka wa'a tiame

yooma ikisaopua Satanasi e aatiataro, eenechi kaawerumachi enepasaopua, tisia ye'kame enemamua waikao, te'ta aamo kaawe cheeka tuuyemiaopua, no'o aamo wahjachi ajawariaopua, kiisi toaka mochinurekaopua pu'kao, te'ta noochi iyoriaopua.

³³ —Nape Paamira —chaanere Peeroa— Satanasia kiisi no'o yuumpameripua no'o aatiatao. A'chitiameoi no'o yoraniaio pukaeo, anachamania aamowichioo, karichi yachati-aiopua, meripuamekaipua.

³⁴ Nape wa'a chiioi Peeroo, Eesusia chaanerepua pu'kao:

—Muuu Peeroa, ka'te aamo oise e'remua, te'ta. Wa'a chiiaiomua, ke'chu kusuyoipua toto-rio, paisa simiyame no'o ka'itamapua, kiisi no'o machiyo tuuka.

*Eesusi ajawaria Eesusichi paparawa aati-
atawa*

³⁵ Waikao Eesusia, chaanerepu ahpo ajawariao:

—Nane'riame eemeapa, no'o aamo wekanami mochiwachiami uhjurarioiopua kihta i'toka uhjurarioipua, kihta toomi i'toka, kihta i'toka mokewario, kakajoyaoi weekao. ¿Ihta itapiti nakiwa aiwakamekosa eemea wa'ami ohjoaio?

Aapoeo nehjiarepua:

—Ka'i. Kihta nakiwa aiwakame teemea.

³⁶ Eesusia chaanerepua waikao:

—Nape ehpe waanami ki aamo ahjama no'o kahtioio, nakimeri eemea aamo itapiti i'toka ohjomiao, toomio, wisasoriopua tiame; aaata

eemea ki peeturi maacheta iinuemea, tari-maoipua piiripi ahpo ampawakiraoui nehjisa.

³⁷ Chaanerepua tiameo:

—Ehpe asirupua, pu'ka Ehkoriaami Iyoteri chiiiao noochi simiyameo, puuua chiiia: “Nanaaramechi teteipuame puuua, na'aramechitia.” Yooma puuu wa'a cheeka iyotetiame Ehkoriaami Iyoterichio, ikimachepua.

³⁸ Eesusi ajawariaa chaachaparepua:

—Aa, i'wa iinueka teeme ooka nasimachetao, aamo nehpuapuaeo.

Nape Eesusi chaanerepua:

—Ka'te wa'a chaachapa eemea. Ki nasiwaka taamo nehpuameri teemea.

Eesusia, E'semaníchi ahpo Noono tewekachi kahtiame ahjama nayewani

(Maateo 26:36-46; Marako 14:32-42)

³⁹ Eesusia wa'a cheesapa, Ooriwo kaawichite no'rarepu, yayasaniachi ahpo Noono nayewemia, ahpo ajawarewaoi yeetoka.

⁴⁰ Asisapao cheerepu:

—Nayewamita eemea Riosi ahjamao i'wa, ki aamo a'chi e'ra na'arachi, ruhjimichio.

⁴¹ Wa'a cheesaapapua, epeche wa'ami akiparepua, piie tehte pasipuniachi keenako, wa'aopua, ahpo Noono ahjama naewamia. Wa'ao chopokorieka weripakao cheerepua:

⁴² —No'noo, no'o cheriwepua muuua i'ka tísia no'o aiwamiao, wa'a tiame erasaamua noochio; nape ki no'o chiiachitia iintojeraninia no'oo, aamo te'ta e'rachitia iintojeraninia no'oo.

⁴³ Waikao piiripi Riosi ku'iwaria, wa'achi machejenarepu chokichi, iika yachapatemichiopua, ahpo tahpitika e'rao.

⁴⁴ Wa'aopua, ki nu'unti tahpitika e'raka apochiopua, epeche yuuweeme nayewere puuapu ahpo Noono, taipochiraoipua, ki ku'ita wehchisi ichuparepu, eerachitia.

⁴⁵ Werisisaapa puuua wa'a o'iniao, waami eenarepu ahpo ajawario, toariachi. Wa'a enasao, kokochiame tewakapua pu'kao, kihta yorame e'ropa yuuwesikao, ⁴⁶ chaanerepu:

—Mochisisa, mochika nayewe eemea Riosio, aamoo, ki aamo ruhjimichiopua na'ara e'rachio.

Eesusia chapinia

(Maateo 26:47-56; Marako 14:43-50; Waani 18:2-11)

⁴⁷ Wa'a chiioipua pu'kao, wa'atika nokisirepua soontaroapa muuwaeme ti'tijoeri ahjama, pahcha weritorepu yeetoamea, piiripi puuu oosa mariki ooka Eesusie te'ta masiteniamea, ihji tijoea, Uurasi tewaniámera. Ihjia, Eesusi naaepakao chuchurepu. ⁴⁸ Nape Eesusia wa'a yoratiaopua, chaanerepua:

—Uurasi, ¿piiripi chuchuwachi nehjanimua, Tijoe Tijoe tukameo?

⁴⁹ Waikao ahjama mochikamea, maapori tiame simiyopao, chaanerepua Eesusio:

—Paamiraaa, ¿nasiwasitariare merimachetae?

⁵⁰ Waikao piiripi Eesusi na'naritoa, pu'ka napawikarichi ne'nesero paamiratuame seekaerewao, meteka tehpunarepu nahkaraopu piiripi, ahjamina weeriamera. ⁵¹ Eesusi cheerepua:

—ǰKa'te wa'a iintomua! ǰMooena yasaka!

Waikao Eesusia, nahkara tehपुरिाचि chapikaopua, weemera enepaterepu eenechi. ⁵² Wa'a ikisa Eesusia, ne'nesero pa'pamiratuameo, napawikarichi kapitaiopua tiameo, mochiwari pa'pamiratuameopua tiameo, ahpoo i'tomia e'nakameo, chaanerepu:

—ǰMerimacheta i'toka enapani eemea no'o chapimiao, kuuu makoka tiame, no'oo, ki nu'uti ichikoamechitia? ⁵³ Ki ehpesi aamo tetewachi no'o ihsoi napawikarichio, ǰkiisi no'o chapika eemea? Nape ehpe wa'a noonoimeri eemea, ehpe kiatame Tukapari Noonoraai, wa'a iintomichioo.

Peeroa, ki machiyo tuuna Eesusio

(Maateo 26:57-58, 69-75; Marako 14:53-54, 66-72; Waani 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Waikao chapisao, ne'nesero paamiratuame ohjirachi i'toretupu waikao. Waikao, Peeroa na'naritore puuua, mekapi. ⁵⁵ Eesusi i'toamea ajasisaapa, ta'pechio na'yarepua. Wa'a ikisaapa, wa'a mochiparepua tatapamia. Peeroai wa'achi yasipariaipua tatapaniachio. ⁵⁶ Wa'a tekipaname piiripi oowitiamea, na'i tajayachio, kaawe ne'nepaka pu'kao, cheerepua:

—ǰKi pu'ka ahjama oiyame ihji?

⁵⁷ Peeroa chaanerepua:

—Ka'i, ki maachinia pu'kao.

⁵⁸ Neipatakiriopua, piirechia cheerepua:

—Puuuchi muuuai, ahjama oiriamea.

Nape Peeroa nehjiarepu:

—Ka'i, seenunia pu'kao.

⁵⁹ Epeche ehjepamio, piie keenakomi ahkao, cheerepu piirechi:

—Puuuchi ihjiai, ki aaata piirechi ihjia, Arirea tijoea ihjia.

⁶⁰ Nape Peeroa chaanerepu:

—Ka'i, kiisi maachinia aamo chiiiao.

Pu'ka wa'apichi chiioi Peeroo, totoria kusurepu. ⁶¹ Waikao, Eesusio ku'rika ne'nepakoopua, Peeroa, inateparepu waikao, eee cheeria: “Ke'chu kusuyoi totorio ehpe o'inia, paisa no'o ka'itamamu.” ⁶² Wa'a iikapa Peeroa, machenakaopua wa'ao, ki teesa yuuwesika nanararepu.

Eesusia na'arenia

(Maateo 26:67-68; Marako 14:65)

⁶³ Eesusio inatiamea, na'ara chaanerepu pu'kao, wepaka. ⁶⁴ Puichiama purisaopua ki ma'chiremichioo, wewesapa, chaanerepu Eesusio:

—Ehsoo, ¿aatana aamo weweru?

⁶⁵ Ki ookapi na'ara naawesari chaanerepu tiame.

Eesusia te'ta isaeri napawirachi katewewa

(Maateo 26:59-66; Marako 14:55-64; Waani 18:19-24)

⁶⁶ Ma'chirepasoopua, mochiwari ne'neseroa, napawikarichi ne'neserosi pa'pamiratuamea, iyoteri ti'tijoea tiame, napawire puuapu. Waikao Eesusia, wa'a uparetupua, te'ta napawi napawitichi. Wa'a upatiopaopua, iinatukeretupua:

⁶⁷ —Taamo chaanemitiakoo, ¿Riosie Wera-tiameko tuuyamemua, taamo yawichi enemichioo?

Nape Eesusia cheerepua:

—Eje'e no'o cheekoio, kiisi no'o pichikema eemea; ⁶⁸ itapiti aamo iinatukekooi, kihta pichiwaka no'o nehjama eemea. No'oo pichiwaka aamo nane'retekoio te'ta aatanakoo, kiisi no'o toimapua. ⁶⁹ Nape ehpe o'inia nee Tijo Tijoetukamea, ye'kamia yasipamerinia, no'o Noono tewekachi kahtame yasirachi yawichitumia yasipamania, no'o Noono ahjaminaopua, tisia utewariekaopua.

⁷⁰ Waikao puuu pa'pamiratuamea, chaanerepua Eesusio:

—Wa'a teesoo, ¿Riosi Taanarakoti muuuu?

Eesusia nehjiarepua:

—Wa'atepua. Ki se'wipua aamo chaachapao.

⁷¹ Waikao pa'pamiratuamea, ahpo chaachaparepua:

—¿Ihtana nakita teeme epeche nane'reniameo? Soparame ahpo ma'chitari cheekamepua wa'asio, ahpo wa'api chuwa.

23

Eesusi Piiratoe iinatukeniachi

(Maateo 27:1-2, 11-14; Marako 15:1-5; Waani 18:28-38)

¹ Waikao, Te'ta Weruma Napawitiachi o'inia, yoomahka werisikao, Piirato peereirachi i'toretu Eesusia. ² Wa'a upasopua, Piiratochi wenejirepua waikao, chaachapaka:

—¿Yawichi! I'wa aamo u'yepaka teeme i'ka tijo, weeru chaachapatiapu taamo mochiwachio

ki natetepo tuuyekaopua, te'ta Seresa yawichiwi-
chio koparoaniameopua, rooma yawichi kahti-
ameopua. Apoeopua tiameo, Riosie Weratiame
yawichiko tuuyapu puuua.

³ Wa'a chaanetiaapa Piiratoa, chaaneka
iinatukerepua Eesusio:

—¿Pichiwa yawichiju muuua, i'isaeri
ti'tijoerio?

Eesusia nehjiarepu pu'kao:

—Wa'atepua, aamo chiiachitia.

⁴ Wa'a tiame inamukapa Piiratoa,
napawikarichi neeseriosi pa'pamuratuameo,
yooma wa'a napawikame ti'tijoeriopua tiameo,
chaanerepua:

—Pu'ka aamo chaachapa i'ka tijoechio, kihta
a'chi tiame iintoria tewakamenia pukachio. Wa'a
tiiachio ihjia, ki asiyamepua te'ta kokosapuameo.

⁵ Nape aapoeo, epeche utewaeme chaacha-
parepua Piiratoa:

—Ahpo masitiaepu ti'tijoerio, weeru chaacha-
patiapua, yomachi taamo mochikachio. Ihjia,
Arirea weechi o'inesao wa'a tiame
masitekao, wa'achi ihsinapua ahkasi i'wa
Eerusarenioi.

Eesusia Eerore yawichi peereirachi ihsiwa

⁶ Piiratoa Arirea o'inerio tuopua Eesusio,
iinatukerepua wa'a muuwaameo, Eesusio
Arirea tijoekoopua. ⁷ Pu'ka muuwaameo,

Arirea ohjoemeko tuukopa Eesusio, Eerore
yawichie katewepo tuurepua waikao,
Eerore ye'karichikopua wa'ao. Waikao
Piiratoa, Eerorechi i'yetonurerepua Eesusio,

pu'ka taawechiami Eeroreo, Eerusareni eenariamekopua. ⁸ Eerorea Eesusi tetewapao kaawe e'rarepua, tehpe o'inia tetewinareka yasitoriaipua, Eesusi tísia peenia ihsiamé inamukapaopua, tísia tetewinarere puuua achini ihsiao. ⁹ Ahpo kahtiachi upatiopao, Eerorea ki ookapi itapiti utewa chaaneka iinatukerepua, nape Eesusia kihta nehjiarepua. ¹⁰ Wa'achi mochirepua tiameo, neeserosi pa'pamiratuame, Moise nuurariwa ma'masitari tiame, tísia utewaeme wenejika. ¹¹ Waikao Eerorea soontarowaraopua tiameo, na'arerepua waikao a'chikoi chaaneka Eerore tetewachi yooma ahjama wa'a mochikameopua tiame. Yawichi wisasorira chuhcherepua tiame na'arekao. Kajusaapa wa'ao na'arekao, eenechi Piiratochi i'yetorepua Eesusio. ¹² Waika o'inia kaawe erapare Eerorea, Piiratochi ahpo nekumeka mochiria.

Eesusi merinureretia

(Maateo 27:15-26; Marako 15:6-15; Waani 18:39-19:16)

¹³ Waikao Piiratoa Eesusi u'yepatiaopua, yooma napawinurerepua i'ka ti'tijoeo: i'isaeri neeserosi pa'pamiratuame, mochiwari pa'pamiratuameopua tiame, yooma wa'a Eerusareni mochiwarichi mochikameopua tiame. ¹⁴ Napawisoopua, Piiratoa chaanerepua:

—Ki nu'unti wenejika no'o u'yepariai eemea i'ka Eesusio, ti'tijoeeri weeru nokitio chaachapaka, nape i'kao neeea, aamo tetewachi te'ta iinatukekamenia, eeme wa'api tetewakamepua pu'kao, no'oo kihta

na'ara iintokame tewakamekopua pukachio.
¹⁵ Eeroreai kihta na'ara iintoriame tewakapa,
 no'o uhjurekamepua i'ka Eesusio. Ma'chiame
 tetewame eemeai, kihta iintoriamekopua pu'kao,
 meripuawichio. ¹⁶ Waikaonia wa'a tiioopao
 pu'kao, wepisache toimania pu'kao.

¹⁷ Wa'a chaanere Piiratoa wa'a muuwari
 napawikameo, senepi paamuparichi Semeje-
 nato pahkochio, piiripi peereso toiwamekopua
 pu'kao, ti'tijoeri kaawe erakomichio. ¹⁸ Nape
 muuwaria Eesusikamera toinariopua Piiratoa,
 yoomahka weeru sisinaka chaachaparepua:

—¡Ka'i pu'káo! ¡Warawasikamera toipuapua
 ohso kaawe! —chaachaparepua.

¹⁹ Nape Warawasia tijoe ko'yame eneriaipua,
 nasiwari mehtachame eneriai puuua. ²⁰ Piiratoa
 eenechi chaaneriaipua ti'tijoerio, Eesusikamera
 toinario tuuka. ²¹ Nape muuwari ti'tijoeria,
 epeche utewaeme siinakokao, chaachaparepua:

—¡Kurusichi merisáaa, kurusichi merisáaa!

²² Paisa simiyachi wa'a chaachapoipua Piira-
 toa, chaanerepua:

—¿Nape aatía? ¿Ihtána iintokamepua naaju
 ki kaawerumao? Neeea ki tewakame pu'kao,
 ihta meripuame tiameo. I'kao neea, wepisache
 toimania.

²³ Nape muuwaria, wa'api chaachaparepua
 siinakokao:

—¡Kurusíchi merisáaa, kurusíchi merisáaa!
 —chaachapaka. Wa'a chaachapaka simitere-
 pua, ahkasi Piiratoopua ahpo erakoa e'wachisi.

24 Waikao Piiratoa pu'ka muuwaeme chaachapao, e'wérepua. 25 Piiratoa waikao wa'a iintorepua waikao. Tijoe ko'yamekamera, puhjerepua waikao, Eesusiopua, nanaaramechi ki'yarepua, aapoeo ahpo e'ra nokimichiopua pu'kao.

*Eesusi kurusichi meriwa
(Maateo 27:32-44; Marako 15:21-32; Waani 19:17-27)*

26 Ehjepamio, pooechio i'tonioiopua Eesusio kurusichi merimiao, pooechi nateparetupua pi-iripi tijoe, Siireneo ohjoeme Siimoni tewaniame, tekipanaio eename. Waikao Eesusi mooke-toaopua kurusio, pu'ka ku'ika mooketonurere-tupua, Eesusi pukamina weritoka.

27 Wa'a pooechi Eesusi i'toniachio, ki ookapi nokisiriai ti'tijoea ooweru tiame. Oowerua tésiwe e'rekaopua Eesusio, weeru chaachapasirepua naarakoka. 28 Nape Eesusia ooweruchi ku'rika ne'nepakao, cheerepua pu'kao:

—Eerusareni Ooweru, ka'te naarako eemea no'owichioo. Aamowichiokamera naarakopuapua, aamo tatanawichio tiame.

29 Enamiitepu taawe chaachapaniamea, Ehkoriaami Iyoteriao eee chiiao: “¡Tísia kaawe erakomeri ooweru ki tatanatamea, ka'chitia taaweche ki peteterepakamea, ka'chitia taaweche kohja chiitekamea!” 30 Pu'ka kajuyachi taaweo chaachapama ti'tijoeria tiame: “¡Tamochi ru'misa kaawíii! ¡Taamo wetemaka ichipupasa kaawíii!” 31 I'ka nokioiopua no'o siiyonaame kuuu ki wakiyame kuuu pehjo, ¿achipu nokitarepua, no'o kuuuchitia wakipasoopua

wa'asi? Ihji kuuu siyoname weritoame chaniwamea, no'o weechi oioio ahjariamepua; ihji kuuu wakiyame chaniwamea, no'o i'wa kiteremio no'o cheeka chiiapua.

³² Wa'a chaanerepua Eesusia, soontaroe i'toio pu'kao, ahpo merimiachi. Wa'achi i'toretupua tiameo, wahjachi ooka ti'tijoe, ti'tijoe ko'yame, Eesusichitia ko'ipuame kurusichi.

³³ Ajasisaapua Mukukame Mo'ojoa tewaniachio, kurusichi chucharetu Eesusia mukimichioo. Wahjachi ooka ti'tijoeopua tiameo, wa'achi chokichi ku'kursichi chucharetupua, piiripia ahjamina, piirea owemina, ku'kursichi wahjipamichiopua tiameo. ³⁴ Wa'a kurusichi chuhkuaio Eesusia, cheerepua ahpo Noono Tewekachi kahtiameopua:

—No'no, cheriwepuapua i'kao wa'a nokayoio, ki no'o te'ta machiyamekapa, wa'a nokayamepua.

Wa'a chuhkoi Eesusio wisasorirao, puuu inatiamea soontaro, ahpo newitowa te'erepua wisasorirao, aatanakamera, ahpo ahjama itipimerikopua pu'kao. ³⁵ Muuwari ti'tijoea ooweru tiamea, wa'a ajarepua ne'nekao. I'isaeri pa'pamuratuamea wa'achi ajarepua tiameo, Eesusi kurusichi chuchatiameo, na'areka, eee chaachapaka:

—Newipatio tuurepua wahjao, ehpeo ahpo wa'api newipatemetepua, Meesia enesaa Riosie Weratiame.

³⁶ Soontaroai Eesusio na'ara chaachaparepua, itapiti cho'koame nero, pi'piteka. Puuua wa'a yoorakao, chaachaparepua:

³⁷ —Isaeri yawichi enesaamua, ¿achini iikai ki aamo soontarowa nuuriamemua, aamo tekipumichioo, aamo nehpuapaka?

³⁸ Te'pa kurusichi moomichinao, wa'a manirepua iyotetiamea, puuaa chiiame: “Ihja, isaeri ti'tjoeri Te'ta Yawichirapua.”

³⁹ Piiripi tijoe ko'yame kurusichi chuchatiamea, na'arariaipua Eesusio chaaneka:

—¿Ki Meesíakosamu muua, Riosi taamo uhjureriao newipatemichioo? Yaapi aamo newipasa naaju, taamo newipatepuapua tiame.

⁴⁰ Nape piire kurusichi chuchatiameapua tiame, ta'omarepua pu'kao, wa'a chiiopao:

—¿Kiisi iyorina muua Riosikoipua pu'kao? ¿Ki wa'achi teerenia muai? ⁴¹ Teemea na'ara noonokapa i'wa chuchatiamepua, nape puua apoea, kihta yoorakai i'wa chuchatiamepua.

⁴² Wa'a cheesaapa, chaanerepua Eesusio:

—Aamo ye'karichi kahtiaioapa, no'o inatepa-jerania. ⁴³ Eesusia chaanerepua waikao:

—Ehpe o'inia no'o ahjama yasimeri muua, te'ta peenia tiame paarasarichioapa.

Eesusi mukuya

(Maateo 27:45-56; Marako 15:33-41; Waani 19:28-30)

⁴⁴ Wa'a te'terenioi wa'ao, oowetawe o'inia tukapasiparepua, ahkasi paika keenako simiyachioapa arikiri, yoomachi weeechi tukapasipaka. ⁴⁵ Taaaai, ahkasi wa'a keenakosi, choipakame yasarepua waikao. Eerusareni tiopachioipua waikao, Riosi iyoriwachi to'piameai wisasoria, te'pa o'inia teeresi

si'parepua tiame. ⁴⁶ Eesusia arikiriopao, ki ku'ita sisinarepua cheeka:

—iNo'no, aamo neesetowachi toaninia no'o iika!

Wa'a cheesache, mukurepua.

⁴⁷ Waikao rooma kapitaia, yooma wa'a iikame tetewapaopua, kaaweruma nayewerepua Riosio, wa'a ikisaapa cheerepua:

—Pichiwa ihji tijoea, kihta iintokame eneri-aipua, ki kaawerumao.

⁴⁸ Yooma wa'a e'enakamea ne'nemiao, yooma i'ka iikame tetewikamea, no'wapaiopua, ahpo moripa chonisirepua, kiisi kaawe noonowiretio, erasikaopua. ⁴⁹ Yooma Eesusi tetejimaraa, Eesusi kaawe tetewikameapua tiamea, ooweru tiamea Arirea o'inia Eesusi na'naritokamea, wa'a itipirepua pehjio, mehka ajaka ne'neka.

Eesusi mukukatewa

(Maateo 27:57-61; Marako 15:42-47; Waani 19:38-42)

⁵⁰ Eerusarenio, yasariaipua piiripi tijoe, Oose tewaniame. Puuua isaeri tijoe eneriaipua Ari-matéa ohjoeme. Puuua, te'ta weruma napawirachi teeriame eneriaipua, kaaweruma tijoe. ⁵¹ Puuua ki ahpo pirenaturi wa'achitia inatame eneriaipua, wa'a ikitiamechitiaopua Eesusichio. Ihjiai tiameo, Riosie ye'kari yasi-papuame, inataka yasitoame eneriaipua. ⁵² Ihji Oosea Piiratochi simikao, itanerepua Eesusi weerewarao, katewemio tuuka. ⁵³ Reesisetiaapa puuua, Eesusi chuchatiachi eenaka tekipurepua.

Tekipusaapua Eesusi weerewarao, riino tewaniamechi wisasori tohsanamechi uusaopua, ahjachi ikapirepua. Ikapisaopua, wahjipame toaniachi i'torepua tekimia, weemera teesotatiame, ki aaata tekiwachi pehji. ⁵⁴ Wienechi enerepua pehji, sawarachi resipuniameo, amori o'ichachi.

⁵⁵ Arirea e'enakame oowerua, na'naritokaopua, kaawe tetewarepua Eesusi weerewarao, tekitiachio. ⁵⁶ Puuu ooweru Arirea e'enakamea, ahpo che'repachi nonowasaapa, peeniajuri na'poarepua, itapiti chuhchepuameopua tiame. Wa'a ikisao oowerua sawarachi taawechio, resipurepua, wa'atia yachatiamekopapua, Moise nuurarieo.

24

Eesusi eenechi ahjani

(Maateo 28:1-10; Marako 16:1-8; Waani 20:1-10)

¹ Waikao oowerua, oowisari taawe o'wiharichiopua (toomikochi eneriaipua waika taawechiamio), pa'a piari siimparepua Eesusi tekitiachio, ahpo peeniajuri na'poariao, i'toka.

² Wa'a ajasisaa ne'nioiopua tekitiachiopua, wahjonatiame tewarepua wa'ao, puuu wa'a tehte yeeteraa, ikicha yasarepua. ³ Wa'a muirepua waikao ne'nemiao, nape Eesusi weerewaraa, kitererepua wa'ao.

⁴ Waikao oowerua, weeka inatarepua, ihtana ikiriaopua wa'ao. Ka'chi ikime e'roiopua pu'kao, senawato ahpo chokichi ajapakame tetewarepua, ooka tijoe tísia totosaname tajayame wakiraame, tewekachi e'ename Riosi ku'iwari. ⁵ Pu'ka

tewakapaopua ahpo chokichi ajakame, tísia majarepua pu'kao. Wa'a iikapa puuua seewepamaopua pu'kao, wehchisi koomorasiparepua, yoorewika. Waikao Riosichi e'enamea chaachaparepua:

—¿Achinikai wahjipame toaniachi i'yani eemea, aaata ahjameo? ⁶ Puuua aamo i'yaa, ki'tepua i'wao, ahjakamepua wa'asi eenechio. ¿Ki nane'renakosa eemea Arirea kahtiaio ⁷ paika taawechi teetoio oijenamio tuurio, nanaaramechi nehjitiaiopua kurusichi meritiaio?

⁸ Waikao oowerua, inateparepua Eesusi cheeriameopua. ⁹ Wa'a iikapa puuua nonorarepua, tuuyemia pu'ka oosa mariki aampa piiripi Eesusi te'ta masitiaio, wahjachi wa'a mochikame Eesuchi paparama tiame. ¹⁰ Tuumia e'enakamea Eesusi ajawariao, naati enerepua: Maaria Maarena, Uhwana, Maaria Saantiao yeeyera tiame, wa'a ikisa wahjachi ooweru, ahjama ohjoame tiame. ¹¹ Nape Eesusi ajawariaa, kiisi pichikerepua pu'ka ahpo tu'tuyameo, kiisi maaeporikopa chaachapao.

¹² Nape wa'a tiioi Peeroa, u'masirepua ne'nemiaopua, tekitiachi. Asika yooremina ne'nioiopua, kiteerepua aaataai, ahjae ikapi tiameche wa'a yasarepua, riino wisasori. Waikao Peeroa no'rarepua tahpitika erasikaopua: “¡Naakona wa'a ikirepua!”, erasika.

Emausi pooechi ikitiame
(Marako 16:12-13)

13 Pu'ka wa'api taawechi Eesusia, ooka ahpo na'naritoame machijenerepua, Emausi mochiwachi simiyameopua pooechi, wa'ao Eerusareni piari machenasao, oowetawesi asiwame. 14 Puuu pooechi nokisiaio, Eerusareni ikitiame ahpo nayewesiriaipua. 15 Wa'a nokisinioiopua nayewasikao, senawato naaepaka ahjama weritore Eesusia. 16 Nape wa'a Eesusi ahjama siimpaiopua, aapoeo Eesusi tetewaio, kiisi machirepua. 17 Ku'itapi simiyaiopua ahjamao, iinatukere Eesusia:

—¿Ihtana naewasina eemea pooechi nokisikao?

18 Waikao yuuwesiame ajapakaopua Kereojá tewaniamea, chaanerepua:

—¿Muuuchekosapua, ki nane'reka itipiameopua pehjio, ihpi taawechiami Eerusareni ikitiameo?

19 Eesusia wa'a cheeka nehjiatiaapua, eenechi iinatukerepua:

—¿Ihtana ikiretupua naaju?

Waikao aapoeo, chaachaparepua:

—Wa'a Eerusarenio aata meriretiapua, Nasare tijoe Eesusi tewaniame, Riosi nayewakame enekame. Puuuu, ki ookapi itapiti kii maaepori iintokameaipua, tísia peenia ihsiwa. Weruma masitari Riosichi eename enekamepua, tísia kaawe tetewitiame ki ookapi ti'tijoerio. 20 Nape taamo ne'neserosi pa'pamuratuamea, rooma ya'yawichichi nehjariapua kurusichi meripuawichio. 21 Pu'ka Eesusieo teemea, taamo mochiwa yawichiwa poanatuwa puuyetoai teemea, na'sopuameopua

wa'asi taamo rooma yawichi ye'karitere mochitao, nape puua mukukamepua wa'asi, paika taawe i'toamepua. ²² Pa'a piarioi ooweruai taamo ohjoekachi ohjoemeapua tiamea, tísia taamo majatekapua, ki teesa tiame taamo tuuyeriaepua. Pa'a piari siimpakai Eesusi tekitiachipua, ²³ ki tewako tuukapua wa'ao, wa'a e'enakaipua ne'nemiao. Wa'a nonorasaapua, ooka tijoe tewekachi e'ename tetewiko tuukapua, Riosi ku'iwari. Ihji Riosi ku'iwaria Eesusio, eenechi ahjario tuuriatapua. ²⁴ Wa'a chaachapariopa ihji ooweruo, wahjachi taamo ahjama mochikame tiame, siimpariaipua tiame ne'nemiao, wa'achi chaachapakapua tiame ooweru taamo tuuyeriachitia, kitererio tuukapua tiameo, Eesusi mukukame tekitiachio.

²⁵ Waikao Eesusia chaanerepua:

—¿Kiisi ijinatame eemea i'ka wa'a tiame iki-tiameo, aamo pahtemiao? ¿Kiisi pahtekame eemea, ehkoriaami Riosi nayewaturao aamo chaaneriameopua ahpo iyoteriachio? ²⁶ ¿Ki wa'a tiame aiwamerikosaaipu Meesiaa, apoe Riosie Weratiame tewaniamea, ke'chu tewekachi moe-naipua, yawichi yasipamiaopua?

²⁷ Wa'a chaanesaapua, o'inerepua waikao, kaawe tuuyekao, yooma ahpo nayewaka chaachapario tuurepua puuu Riosi nayewaturao, ahkasi Moise Iyoterichi o'iniaopua, ahkasi yooma wahja Riosi nayewatura chaachapariachisi, Riosie ahpo iyotetesiwao.

²⁸ I'ka pooechi nokisiameo, ahpo ta'pechi ajasimioio, Eesusio riisaka u'matomerikopua,

²⁹ nape aapoeo utewa yoorarepua chaachapakao:

—Ariwanipa wa'asi, ohso kaawe taamo ta'pechi che'repasa u'matopuapua meere.

Waikao ahjama asirepua ta'perachio.
³⁰ Ehjepao ko'kopuachioipua wa'ao, Eesusia, piiripi paani uusaopua, cheriwema ki'yarepua ahpo Noonoo. Wa'a iintosaapua pu'ka paanio, naasipa chi'wanasaopua, wa'a ko'komeri ki'yarepua. ³¹ Ahkasi wa'a iintokopa Eesusio, ahpo ta'pechi paajutekamea, machirepua Eesusio, ahpo ki'yoioipua paanio chi'wanoi. Waikao Eesusia wa'a iintosao, ahjama kahtiaopua tetewachi, senawato ki naania ikirepua. ³² Wa'a ikikooa chaachaparepu:

—¿Kíkosa tamochi eename saaeka teeme iikachio, pu'ka taamo nayewioio, pu'ka Ehkoriaami Iyoterichi chiia taamo nayewioio tuuyekao, puuu apoe Eesusikopa, wa'a erekore teemea?

³³ Waikaopua ikanati werisika siimparepua Eerusarenio, wa'a ajasitiopa, pu'ka oosa mariki aampa piiripi Eesusi ajawariaopua, napawikame tewarepua wa'ao, wahjachi ahpo ahjama ohjoame tiame.

Puuua pu'ka ajasikameo, chaachaparepua:

³⁴ —¿Pichiwa Eesusi oijenariaa, Peero tiame machejeneriopa!

³⁵ Waikaopu ooka wa'a ajasikamea, yooma tuurepua tiameo, pooechi ahpo ijikiriao, achini teeka ahpo machiriopua Eesusio, ahpo ko'komia paanio, naasipa chi'wanasa ki'yoio.

*Eesusia ahpo te'ta masitewara machejenena
(Maateo 28:16-20; Marako 16:14-18; Waani
20:19-23)*

³⁶ I'kao, wa'a chaachapaoiopua tuukao, naasipa weripame tetewiretupu Eesusia. Wa'a weripasaapa, teepotarepua cheeka:

—Kúíra, Riosie ta'iria mochikáaa.

³⁷ Senawato wa'a weeriame tetewikapaopua, tísia majarepua, naayuri maayapa. ³⁸ Nape Eesusi chaanerepua:

—¿Achinikai tísia majawa eemea? ¿Tísia tehkikosamua no'oo aatanako pichikemiao?
³⁹⁻⁴⁰ ¿Ki neekosapua naaju? Ne'nesao naaju no'o sekachio, no'o tarachio, tiame. Noochi ihchepaka, ne'neo. Tijoe neea, ki naayuri. Naayuria, ki no'oka tiame weerewaeme puua.

⁴¹ I'kao ki te'ta ahpoko maaeka teteopao, chaanerepua:

—¿linue eeme ko'kopuame? No'o kiapuapua ko'komichioo, nane'retai neekopua.

⁴² Waikao so'chi wahsetiame kiaretupua.

⁴³ Waikao pu'ka kiatiaopua, ko'karepua ahpo ajawaria tetewachi. ⁴⁴ Ko'kosepasaopua, chaanerepua:

—Yooma ihji no'o ikiríaa, yooma no'o aamo nayeweriapua, aamo ahjama oiyaiopua pehjo. Yooma ihji no'o ikiríaa, Ehkoriaami Moisetaru Iyoteria chiipua, ahpo Iyoterichio, ehkoriaami Riosi nayewatura, chaachaparia tiame, wa'a ikisao, yooma Ehkoriaami Wiika Iyotaperichi chiaopua tiame.

⁴⁵ Wa'a cheesaapa, yooma epeche kaawe tuuyerepua Ehkoriaami Iyoterichi chiiao, kaawe

ma'chiamé, ki tehki eramichiopua pahtekao.
⁴⁶ I'ka Iyoterichio, ma'chiamé chiamepua Riosie Weratiameo, meripuamekopua, meritaiopua, paika taawechi oijenamiopua eenechio.
⁴⁷ Yomachi weechi siimpameri eemea tuuyemiao, i'wa Eerusareni o'inekao, yooma i'ka no'o iintoriao. Riosichi paajutepuapua ti'tijoeriopua ooweruopua tiameo, ahpo tatakoria cheriwepuawichioo, yooma aata ahpowichio ukameopua no'o iintoriao, yooma ahpo toimo tuukameopua ahpo tatakoriameo.
⁴⁸ Tuuyemitia i'kao eemea, yooma i'ka no'o iintoria tetewikamekapa eemea. ⁴⁹ Nape ehpeo pehjo, Eerusareniche nokimera eemea, ahkasi Riosi kiamo tuuria, kianiachisi. Ahkai ki se'wi ohjomeri eemea pehjo, ahkasi no'o Noonoo tewekachi kahtiamé, utewari aamo ki'yachisi.

Eesusia tewekachi moenani
(Marako 16:19-20)

⁵⁰ I'ka weechi oika kajusaapa Eesusia, ahpo Noonoo tewekachi kahtiamé oijenatetiapa wa'asio, Wetania eenarepua waikao muuwaeme yeekao, ahpo na'naritoame. Wa'a asisaopua te'pa seekarepakao, kaawerumari yahcherepua wa'a ti'tijoerio. ⁵¹ Wa'a iintosaapa Eesusia, te'pa apechurepua tewekachi, ahpo ne'neka ajakameo weechi toaka. ⁵² Waikao ahjama na'narito Wetania e'enakamea, Eesusi tewekachi moenoioopua: “iNee, te'ta pichiwa tewekachi o'inia eenakame enerepua.” Waikaopua kaaweruma nayewasacheopua, nonowarepua Eesusio, Eerusareni nonowarepua, tísia kaawe

eratoka. ⁵³ Wa'a o'inia waanamio, aapoe wa'api ahpo Riosi tioparachi nanapawirepua, senepi taawechi Riosichi paparamiao.

Wa'asi ihji no'no iyoteka chiiaa. Cheriwema wa'asio, yooma i'ka no'o iyoteria iyonamerio. Neeea Riosieo, tísia kaaweruma teetojeramenia amochio.

clxxix

**Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa
Kaaweruma Tuuyewari
Huarijío: Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa
Kaaweruma Tuuyewari New Testament**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huarijio

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

c8002ff9-eafc-5d29-b2c7-a847cdca6c74